मानव अधिकारसम्बन्धी छैटौं राष्ट्रिय कार्ययोजना

(आ. व. २०८३/८४-२०८७/८८)

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
(मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता महाशाखा)
सिंहदरबार, काठमाडौं।

मानव अधिकारसम्बन्धी छैटौं राष्ट्रिय कार्ययोजना

(आ. व. २०८३/८४-२०८७/८८)

प्रकाशक

नेपाल सरकार,
(कानून तथा मानव अधिकार क्षेत्र)
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं।

प्रकाशन संख्या १००० प्रति

प्रकाशन मितिः २०८३ असार

संस्करणः पहिलो

सल्लाहकार समूह

मुख्यसचिव श्री सुमनराज अर्याल
सचिव श्री किरणराज शर्मा
सचिव श्री पुष्कर सापकोटा

सम्पादन समूह

सहसचिव, रामजी दनाई
उपसचिव, टोपबहादुर विष्ट
उपसचिव, विमला पौडेल
शाखा अधिकृत, रमेश नेपाल
शाखा अधिकृत, सुनिता अधिकारी

मुख्य सचिव

नेपाल सरकार

मन्तव्य

मानव अधिकारको सम्मान र पालनाको आवश्यकतालाई बोध गर्दै मानवको नागरिक र राजनीतिक तथा आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अधिकारलाई सुरक्षित गर्ने प्रतिज्ञा सहित संयुक्त राष्ट्र संघको प्रयासमा सन् १९४८ डिसेम्बर १० मा मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणा पत्र जारी भएको थियो। संयुक्त राष्ट्र संघको बडापत्र र मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्रलाई आधार मानेर मानव अधिकारका विविध पक्षलाई समेट्ने गरी संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा मानव अधिकारसम्बन्धी विभिन्न महासन्धि र अनुबन्ध लागू हुँदै आएका छन्। नेपाल संयुक्त राष्ट्र संघको सदस्य हुनुका साथै मानव अधिकारसम्बन्धी नौ वटा मुख्य महासन्धिमध्ये सात वटा मुख्य महासन्धि र अन्य विभिन्न महासन्धि तथा अनुबन्धको पक्ष राष्ट्र रहेको छ।

मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, सम्वर्द्धन र परिपालनाको माध्यमबाट मर्यादित, न्यायपूर्ण, समावेशी, र समतामूलक राष्ट्र निर्माणका लागि सरकार प्रतिवद्ध रहेको छ। तसर्थ अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा भएका महासन्धि, सन्धि तथा अनुबन्धका व्यवस्था र नेपालको संविधानमा उल्लेख भएका मौलिक हकको कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट आ. व. २०६१/०६२ देखि मानव अधिकारसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना निर्माण गरी सम्बद्ध निकाय मार्फत कार्यान्वयन हुँदै आएको छ। यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०८३/०३/२४ निर्णयानुसार मानव अधिकारसम्बन्धी छैटौं राष्ट्रिय कार्ययोजना (आ. व. २०८३/८४-२०८७/८८) स्वीकृत भएको छ। उक्त कार्ययोजनाले नेपाल सरकारले मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्धन, प्रवर्धन र परिपालनाको लागि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा गरेको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनमा सघाउ पुग्न जानेछ भन्ने विश्वास लिएको छु। यो कार्ययोजना निर्माणमा आ-आफ्नो क्षेत्रबाट रचनात्मक राय, सुझाव र परामर्श दिनुहुने तिनै तहका सरकार, सरकारी निकाय, नागरिक समाज, मानव अधिकार सम्बद्ध संघ संस्था लगायत सम्बद्ध सबैलाई हार्दिक धन्यबाद दिन चाहन्छु।

अन्त्यमा, मानव अधिकार जस्तो संवेदनशिल विषयको राष्ट्रिय कार्ययोजना निर्माण गर्न नेतृत्वदायी भूमिका खेल्नुहुने यस कार्यालयको कानून तथा मानव अधिकारक्षेत्र अन्तर्गतका सम्पूर्ण कर्मचारीहरुलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

धन्यवाद।

२०८३ असार

नेपाल सम्वत् ११४६

सुमनराज अर्याल

भूमिका

दोस्रो विश्वयुद्ध पश्चात शान्ति, सुरक्षा र समानताको लामि मानवका आधारभूत अधिकारहरुको प्रत्याभूतिका लागि मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र, १९४८ संहितावद्ध भएसँगै मानव अधिकारका सवालहरुले प्राथमिकता पाउँदै आएका छन्। मानवको नैसर्गिक एवं जन्मसिद्ध अधिकारका लागि नेपाल अहिलेसम्म मानव अधिकारसम्बन्धी २४ वटा, अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन सम्बन्धी ११ वटा र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून (जेनेभा महासन्धि) सम्बन्धी ४ वटा महासन्धिहरुको पक्ष राष्ट्र भइसकेको छ। मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र परिपालनाको दायित्व निर्वाह गर्न नेपाल पक्षराष्ट्र बनेका महासन्धि, सन्धि र अनुबन्धको प्रावधान बमोजिम नेपालले आवधिक रुपमा तोकिएको समयमा प्रतिवेदन सम्बन्धित समितिमा पेस गरी उक्त समितिबाट प्राप्त भएका सिफारिसको कार्यान्वयन गरी अन्तरार्ष्ट्रिय प्रतिवद्धतालाई सम्बोधन गर्ने प्रयास गरिरहेको छ।

सन् १९९३ को विश्व मानव अधिकार सम्मेलनद्वारा स्वीकृत भएको Vienna Declaration and Programme of Action को भाग II, अनुच्छेद ७१ मा प्रत्येक संयुक्त राष्ट्र संघको सदस्य राष्ट्रलाई मानव अधिकारको प्रवर्द्धन र संरक्षण गर्नको लागि राष्ट्रिय मानव अधिकारसम्बन्धी कार्ययोजना तयार गर्न सिफारिस गरेको थियो। मानव अधिकारसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना नीतिगत दस्तावेज मात्र हो। यो कार्ययोजनाले नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गरेका मौलिक हकहरूलाई नागरिकको वास्तविक जीवनमा कार्यान्वयन भएको अनुभूति गराउनुका साथै नेपालले मानव अधिकारका सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा गरेका प्रतिबद्धताहरूको कार्यान्वयन गर्न, मानव अधिकारसम्बन्धी विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकनकबाट प्राप्त सिफारिसहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न, सम्बन्धित जिम्मेवार तथा सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय, अनुगमन र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्न र मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी नगरिकको सामाजिक तथा संस्कृतिक अधिकारलाई थप सशक्त, व्यवस्थित र परिणाममुखी गराउने महत्वपूर्ण साधन हो।

यसैं सन्दर्भमा आ. व. २०६१/०६२ देखि मानव अधिकारसम्बधी राष्ट्रिय कार्ययोजना बनाई लागू गरिदैं आएकोमा छ। आ. व. २०८१/०८२ मा पाँचौं राष्ट्रिय कार्ययोजनाको अवधि समाप्त भएकोले यस कार्यालयले मानव अधिकारसम्बन्धी कार्ययोजना निर्माण तथा कार्यान्वनलाई निरन्तरता दिन मानव अधिकारसम्बन्धी छैटौं राष्ट्रिय कार्ययोजनाको मसौदा गरी तीनै तहका सरकारी निकायलाई आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने कार्ययोजनामा समावेश गर्न उपयुक्त हुने विषयवस्तु उपलब्ध गराइदिन अनुरोध

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

गरिए बमोजिम रचनात्मक राय, सुझाव प्रदान गरिदिनु भएकोमा सम्पूर्णमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु। साथै मसौदा उपर यस कार्यालयबाट आयोजना गरिएको प्रदेशका तीनै तहका सरकारी निकाय तथा नागरिक समाज, मानव अधिकारसँग सम्बद्ध संघसंस्था, विकास साझेदारसँग समेत छलफल, परामर्श तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रममा उपस्थित भई राय, परामर्श दिनुहुने सम्पूर्ण सहभागीज्यूहरु प्रति कृतज्ञ छु।

अन्त्यमा, कार्ययोजनाको मस्यौदामा अमूल्य एवं रचनात्मक पृष्ठपोषण प्रदान गरिदिनुहुने नेपाल सरकारका मुख्यसचिव श्री सुमनराज अर्यालज्यूप्रति आभारी छु। त्यसैगरी कार्ययोजना तयारीमा संलग्न मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता महाशाखाका कर्मचारीहरु सह-सचिव रामजी दनाई, उपसचिव टोपबहादुर विष्ट, उपसचिव विमला पौडेल, शाखा अधिकृत रमेश नेपाल र शाखा अधिकृत सुनिता अधिकारीलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

धन्यवाद।

नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सिंहदरबार, काठमाडौं

२०८३ असार

नेपाल सम्वत् ११४६

पुष्कर सापकोटा

सचिव, कानून

कार्ययोजनाका सम्बन्धमा

संयुक्त राष्ट्र संघको आव्हानमा सन् १९९३ मा अष्ट्रियाको भियनामा सम्पन्न विश्व मानव अधिकार सम्मेलनद्वारा स्वीकृत Vienna Declaration and Programme of Action ले निर्धारण गरेको बिषय, मानव अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, महासन्धि एवं अनुबन्धको नेपाल पक्षराष्ट्र भएको कारणले निर्वाह गर्नुपर्ने अन्तर्राष्ट्रिय दायित्व र नेपालको संविधान, नीति तथा कानूनले व्यवस्था गरेको राष्ट्रिय दायित्वलाई कार्यान्वयन गर्न मानव अधिकारसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिनुपर्ने अवस्था छ।

प्रस्तुत कार्ययोजनामा शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक न्याय लगायतका विभिन्न १७ वटा मानव अधिकारसम्बन्धी मुख्य प्राथमिकताका क्षेत्र निर्धारण गरी तिनका उद्देश्य, क्रियाकलाप, क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने जिम्मेवार तथा सहयोगी निकाय, कार्यसम्पादनको समय सीमा, कार्यसम्पादनको नतिजा सूचक उल्लेख गरी बृहत तालिकाको ढाँचा तयार गरिएको छ। कार्ययोजना कार्यान्वयनमा समन्वयका लागि संघीय समन्वय समिति, प्रदेश समन्वय समिति, जिल्ला समिति, स्थानीय तह समन्वय समिति रहने व्यवस्था गरिएको छ भने कार्ययोजना कार्यान्वयनको अवस्था विश्लेषण गरी समस्याको पहिचान गर्न र कार्यान्वयनको क्रममा देखा परेका समस्या समाधानको लागि उपयुक्त सुझाव र पृष्ठपोषण दिई कार्यान्वयनलाई थप सहज एवं प्रभावकारी बनाउन अनुगमन संयन्त्रको व्यवस्था गरिएको छ। प्रत्येक समन्वय संयन्त्रले अर्धवार्षिक र वार्षिक रुपमा प्रगति प्रतिवेदन पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत छ। विभिन्न तहमा छलफल र परामर्श गरी तयार भएको यो कार्ययोजनाले मानव अधिकारका सवाल सम्बोधन हुने अपेक्षा गरिएको छ।

अन्त्यमा, यो कार्ययोजना तयारीमा संलग्न कर्मचारीहरु उपसचिवद्वय टोपबहादुर विष्ट र विमला पौडेल तथा शाखा अधिकृतद्वय रमेश नेपाल र सुनिता अधिकारीलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

धन्यवाद।

२०८३ असार
नेपाल सम्वत् ११४६

रामजी दनाई
सहसचिव
मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता महाशाखा

बिषय सूची

परिच्छेद-१ .... २

परिचय २

१.१ पृष्ठभूमि २

१.२ मानव अधिकार सम्बन्धमा नेपालको प्रतिवद्धता ३

१.२.१ संवैधानिक प्रतिवद्धता ३

१.२.२ नीतिगत र कानूनी प्रतिवद्धता ४

१.२.३ अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धता ९

१.२.४ संस्थागत व्यवस्था १०

१.३ विगतका कार्ययोजनाको समीक्षा ११

परिच्छेद-२ .... १३

कार्ययोजनाको सोंच र उद्देश्य १३

२.१ सोंच १३

२.२ उद्देश्य १३

२.३ सीमा १३

२.४ अपेक्षित उपलब्धि १३

परिच्छेद-३ .... १५

कार्ययोजनाका ढाँचा र प्राथमिकताका विषय १५

३.१ कार्ययोजनाका ढाँचा १५

३.२ कार्ययोजनाले प्राथमिकता दिएका विषय १५

३.३ कार्ययोजनाको बृहत तालिका १७

३.३.१ शिक्षा १७

३.३.२ स्वास्थ्य २०

३.३.३ खाद्य तथा उपभोक्ता अधिकार २५

३.३.४ आवासको अधिकार २७

३.३.५ श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा ३०

३.३.६ बाल अधिकार र बाल न्याय ३९

३.३.७ सामाजिक न्याय ४४
३.३.८ खानेपानी तथा सरसफाई ५७
३.३.९ लक्षित वर्गको संरक्षण, सशक्तिकरण र विकास ५८
३.३.१० वातावरण र दिगो विकास ६१
३.३.११ सांस्कृतिक अधिकार ६५
३.३.१२ कानूनी सुधार र न्याय प्रशासन ६८
३.३.१३ हिरासत तथा कारागार सुधार ७५
३.३.१४ संक्रमणकालीन न्याय ८१
३.३.१५ राष्ट्रिय तथा संयुक्त राष्ट्र संघीय निकायका सिफारिस/सुझाव कार्यान्वयन ८३
३.३.१६ मानव अधिकार शिक्षा ८९
३.३.१७ संस्थागत सुदृढीकरण ९३

परिच्छेद -४ .... ९८

कार्ययोजना कार्यान्वयनको समन्वय संयन्त्र, अनुगमन र प्रतिवेदन ९८

४.१ कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सम्बद्ध निकायको भूमिका ९८
४.१.१ जिम्मेवार निकाय ९८
४.१.२ सहयोगी निकाय ९८

४.२ समन्वय संयन्त्र ९९
४.२.१ संघीय समन्वय समिति ९९
४.२.२ प्रदेश समन्वय समिति १००
४.२.३ जिल्ला समिति १००
४.२.४ स्थानीय तह समन्वय समिति १०१

४.३ अनुगमन संयन्त्र १०२

४.४ कार्ययोजना कार्यान्वयन प्रगति प्रतिवेदन १०२

अनुसूची - १ .... १०४

अनुगमन प्रतिवेदनको ढाँचा १०४

अनुसूची - २ .... १०५

आर्थिक बर्ष .... को अर्धबार्षिक/बार्षिक प्रतिवेदन (जिम्मेवार निकायले पेस गर्ने प्रतिवेदनको ढाँचा) .. १०५

परिच्छेद-१
परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

मानव अधिकार मानवोचित तवरले जीवन यापन गर्न आवश्यक पर्ने मानवको स्वतन्त्रता र मर्यादासँग सम्बन्धित अपरिहार्य, प्राकृतिक, नैसर्गिक, अविभाज्य, अहरणीय एवं आधारभूत अधिकार हो। मानवको सर्वाङ्गिण विकासका लागि मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्धन र परिपालना गर्नु हरेक सभ्य राष्ट्र, समाज र नागरिकको कर्तब्य हो। मानव अधिकार सम्वन्धी विषय मानिसको जीवन, समानता, स्वतन्त्रता र मर्यादासँग सम्बन्धित भएकोले यसले व्यक्तिलाई अधिकारको दावी गर्ने हक स्थापित गर्दछ भने त्यसलाई पूरा गर्ने दायित्व सरकारमा रहन्छ। मानव अधिकारको विकास मानव सभ्यताको विकाससँगै भएको र मानव अधिकार बिना मानवीय मर्यादा, मूल्य, मान्यता र मानव सभ्यताको संरक्षण पूर्ण रुपमा हुन नसक्ने यथार्थतालाई स्वीकार गरी यसको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्धन र परिपालनाका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा संस्थागत संयन्त्रको स्थापना गरी यस सम्बन्धी कार्यहरु भैरहेका छन्।

विश्व मानव परिवारका सबै सदस्यमा अन्तरनिहित प्रतिष्ठा तथा सम्मान र अविच्छिन्न अधिकारको मान्यतालाई स्वीकार गर्दै विश्वमा स्वतन्त्रता, न्याय, शान्ति र विकासलाई मूल केन्द्रविन्दुमा राखी संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाले १० डिसेम्बर १९४८ का दिन मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी गरेको थियो। उक्त घोषणापत्रमा मानवका जन्मसिद्ध एवं नैसर्गिक अधिकारलाई मानव अधिकारको रूपमा परिभाषित गरिएको छ। संयुक्त राष्ट्र संघको बडापत्र र मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्रलाई आधार मानेर मानव अधिकारका विविध पक्षलाई समेट्ने गरी संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा मानव अधिकारसम्बन्धी विभिन्न महासन्धि र अनुबन्धहरु जारी हुँदै आएका छन्। नेपाल संयुक्त राष्ट्र संघको सदस्य हुनुका साथै मानव अधिकारसम्बन्धी सात वटा मुख्य महासन्धि र अन्य विभिन्न महासन्धिको पक्ष राष्ट्र बनिसकेको छ। अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा गरिएका सोही प्रतिबद्धता अनुरुप मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र प्रवर्धनका लागि नेपालले नीतिगत, कानूनी र संस्थागत व्यवस्था गरी सोको परिपालना गर्दै आएको छ।

अष्ट्रियाको भियनामा सन् १९९३ मा सम्पन्न संयुक्त राष्ट्र संघीय विश्व मानव अधिकार सम्मेलनले संयुक्त राष्ट्र संघका सदस्य राष्ट्रहरूलाई विश्वमा मानव अधिकार संस्कृतिको विकासका लागि सहकार्य गर्न एवं मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्धनको लागि राष्ट्रिय कार्ययोजना तयार गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आह्वान गरेको थियो। विश्व मानव अधिकार सम्मेलनले गरेको उक्त आह्वानलाई समेत दृष्टिगत गरी नेपाल सरकारले नागरिक समाज एवं निजी क्षेत्र समेतको परामर्शमा मानव अधिकारसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्दै आएको छ। यस अन्तर्गत आ.व. २०६१/०६२ देखि आ.व. २०८१/८२ सम्म पाँच वटा आवधिक राष्ट्रिय कार्ययोजना निर्माण भई

कार्यान्वयन भइसकेका छन्। यसै व्यवस्थाको निरन्तरता स्वरूप आ.व. २०८३/८४ देखि आ. व. २०८७/८८ सम्मका लागि मानव अधिकारसम्बन्धी यस छैटौं राष्ट्रिय कार्ययोजना (यसपछि "कार्ययोजना" भनिएको) निर्माण गरिएको छ।

१.२ मानव अधिकार सम्बन्धमा नेपालको प्रतिवद्धता

नेपाल अहिलेसम्म मानव अधिकारसम्बन्धी २४, अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठनसम्बन्धी ११ र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून (जेनेभा महासन्धि) सम्बन्धी ४ वटा महासन्धि तथा अनुबन्धको पक्ष राष्ट्र रहेको छ। त्यसैगरी सार्क क्षेत्र स्तरीय दुई वटा महासन्धिको समेत पक्ष राष्ट्र रहेको छ। नेपालले आफू पक्षराष्ट्र भएका महासन्धि तथा अनुबन्धको कार्यान्वयन गर्ने र मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्धन, परिपालना र परिपूर्तिको दायित्व निर्वाह गर्नुपर्ने सन्दर्भमा कानूनी, प्रशासनिक, न्यायिक लगायतका संस्थागत संरचनाको व्यवस्था गर्ने तथा महासन्धिको व्यवस्था बमोजिम नेपालले पेस गर्ने गरेको राष्ट्रिय प्रतिवेदन उपर सम्बन्धित समितिबाट भएका सिफारिसको समेत कार्यान्वयन गरी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धतालाई सम्बोधन गर्नुपर्ने हुँदा मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र सम्बर्धनका लागि देहाय बमोजिमका संवैधानिक, नीतिगत, कानूनी, संस्थागत र संरचनागत व्यवस्था गरी सोको प्रभावकारी रुपमा परिपालना गरिरहेको अवस्था छ।

१.२.१ संवैधानिक प्रतिवद्धता

नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा मानव अधिकारप्रति प्रतिवद्ध रहने उल्लेख गरिएको छ भने सोको प्रत्याभूतिका लागि नागरिक, राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकारलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्थित गरिएको छ। संविधानको धारा १६ देखि ४६ सम्म विभिन्न ३१ किसिमका मौलिक हकको व्यवस्था छ। जस अन्तर्गत सम्मानपूर्वक बाँच्न पाउने हक, स्वतन्त्रताको हक, समानताको हक, सञ्चारको हक, न्याय सम्बन्धी हक, अपराध पीडितको हक, यातना विरुद्धको हक, निवारक नजरबन्द विरुद्धको हक, छुवाछुत तथा भेदभाव विरुद्धको हक, सम्पत्तिको हक, धार्मिक स्वतन्त्रताको हक, सूचनाको हक, गोपनीयताको हक, शोषण विरुद्धको हक, स्वच्छ वातावरणको हक, शिक्षा सम्बन्धी हक, भाषा तथा संस्कृतिको हक, रोजगारीको हक, श्रमको हक, स्वास्थ्य सम्बन्धी हक, खाद्य सम्बन्धी हक, आवासको हक, महिलाको हक, बालबालिकाको हक, दलितको हक, ज्येष्ठ नागरिकको हक, सामाजिक न्यायको हक, सामाजिक सुरक्षाको हक, उपभोक्ताको हक, देश निकाला विरुद्धको हक र संवैधानिक उपचारको हकलाई समेटिएको छ। संविधानको धारा १३३ र १४४ मा संविधानद्वारा प्रदत्त मौलिक हकको प्रचलनका लागि वा उल्लंघन हुँदा अर्को प्रभावकारी वैकल्पिक कानूनी उपचारको व्यवस्था नभएको अवस्थामा वा त्यस्तो उपचार अपर्याप्त वा प्रभावहिन देखिएको अन्य कानूनी हकको प्रचलनका लागि सर्वोच्च अदालत र उच्च अदालतलाई उपयुक्त आज्ञा आदेश जारी गर्न सक्ने अधिकार प्रदान गरिएको छ।

साथै, नेपालको संविधानले नागरिकका देहाय बमोजिमका कर्तव्य हुने व्यवस्था समेत गरेको छः-

(क) राष्ट्रप्रति निष्ठावान हुँदै नेपालको राष्ट्रियता, सार्वभौमसत्ता र अखण्डताको रक्षा गर्नु,

(ख) संविधान र कानूनको पालना गर्नु,

(ग) राज्यले चाहेका बखत अनिवार्य सेवा गर्नु,

(घ) सार्वजनिक सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्नु।

त्यसैगरी पेरिस सिद्धान्त बमोजिम मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र संवर्धन तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्न राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगलाई संवैधानिक निकायको रुपमा स्थापित गरिएको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय महिला आयोग, राष्ट्रिय दलित आयोग, राष्ट्रिय समावेशी आयोग, आदिवासी जनजाती आयोग, मधेशी आयोग, थारु आयोग, मुस्लिम आयोग समेतलाई संवैधानिक निकायको रुपमा स्थापित गरिएको छ। यी संवैधानिक निकायका काम, कर्तव्य, अधिकार र दायित्वबाट नेपालले मानव अधिकारको क्षेत्रमा गरेका अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धतालाई व्यावहारिक रुप दिन सहयोग पुग्ने देखिन्छ।

१.२.२ नीतिगत र कानूनी प्रतिवद्धता

नेपालले मानव अधिकारको क्षेत्रमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गरेका सन्धि तथा अनुबन्धमा गरिएका प्रतिवद्धताका विषयहरुलाई कार्यान्वयन गर्न नीतिगत प्रतिवद्धताका रुपमा संविधानका निर्देशक सिद्धान्त, आवधिक योजना, सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तथा अन्य विषयगत नीति निर्माण भई कार्यान्वयनको चरणमा रहेका छन् भने सोही बमोजिम हुने गरी विभिन्न कानून निर्माण तथा परिमार्जन गरिएका छन्। निर्मित नीति तथा कानूनमा मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, संवर्धन र परिपालना गर्दै विधिको शासन कायम राख्ने, मानव अधिकारको उच्चतम् प्रत्याभूतिका लागि मौलिक हक तथा मानव अधिकारका मूल्य, मान्यता, लैङ्गिक समानता, समानुपातिक समावेशीकरण, सहभागिता र सामाजिक न्यायको माध्यमबाट लोकतान्त्रिक अधिकारको उपभोग गर्न पाउने अवस्था सुनिश्चित गरिएको छ। त्यसैगरी वर्तमान सोह्रौं आवधिक योजनाले "सम्वृद्ध नेपाल सुखी नेपाली" को दीर्घकालिन सोंच राखेको छ भने दीर्घकालिन राष्ट्रिय लक्ष्य अन्तर्गत परिष्कृत र मर्यादित जीवनलाई सुखको सूचक मानी सोको प्रमुख कार्यक्रम अन्तर्गत मानव अधिकार प्रवर्धन कार्यक्रमलाई समावेश गरेको छ।

नेपालको संविधानद्वारा प्रत्याभूत गरिएका मौलिक हकको कार्यान्वयनको लागि कानून निर्माण गरिएका छन् भने नेपालमा प्रचलनमा रहेका अधिकांश कानून प्रत्यक्ष वा परोक्ष रुपमा व्यक्तिका हक, अधिकार र सोको सुनिश्चिततासँग स्वाभाविक रुपले सम्बन्धित रहेका छन्। मुख्यतः देहायका ऐन मानव अधिकार संरक्षण र प्रवर्धन गर्न प्रत्यक्ष रुपमा सम्बन्धित छन्:-

क्र.सं.	ऐन
१.	आदिवासी जनजाती आयोग ऐन, २०७४
२.	अचल सम्पत्तअधिग्रहण ऐन, २०१३

३.	अनिवार्य तथा निःशूल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५
४.	आमाको दुधलाई प्रतिस्थापन गर्ने वस्तु (बिक्री वितरण नियन्त्रण) ऐन, २०४९
५.	आयोडिनयुक्त नुन (उत्पादन तथा बिक्री वितरण) ऐन, २०५५
६.	आवश्यक पदार्थ (नियन्त्रण) अधिकार ऐन, २०१७
७.	आवश्यक वस्तु संरक्षण ऐन, २०१२
८.	अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५
९.	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७४
१०.	आवासको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७५
११.	औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६
१२.	उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५
१३.	औषधी ऐन, २०३५
१४.	कमैया श्रम (निषेध गर्ने) सम्बन्धी ऐन, २०५८
१५.	कानूनी सहायता सम्बन्धी ऐन, २०५४
१६.	कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन, २०७१
१७.	कारागार ऐन, २०७९
१८.	कालोबजार तथा केही अन्य सामाजिक अपराध तथा सजाय ऐन, २०३२
१९.	खाद्य अधिकार तथा खाद्य सम्प्रभूता सम्बन्धी ऐन, २०७५
२०.	खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर ऐन, २०८१
२१.	खानेपानी तथा सरसफाई ऐन, २०७९
२२.	खोप ऐन, २०७२
२३.	गरिबी निवारण कोष ऐन, २०६३
२४.	घरेलु हिंसा (कसूर र सजाय) ऐन, २०६६
२५.	छापाखाना र प्रकाशन सम्बन्धी ऐन, २०४८
२६.	छात्रवृत्ति सम्बन्धी ऐन, २०२१
२७.	जग्गा प्राप्ति ऐन, २०३४

२८.	जनस्वास्थ्य ऐन, २०७५
२९.	जलस्रोत ऐन, २०४९
३०.	जातीय तथा अन्य सामाजिक छुवाछुत र भेदभाव (कसूर र सजाय) ऐन, २०६८
३१.	जीवनाशक विषादी व्यवस्थापन ऐन, २०७६
३२.	ज्येष्ठ नागरिक सम्बन्धी ऐन, २०६३
३३.	ट्रेड यूनियन ऐन, २०४९
३४.	तेजाब तथा अन्य घातक रासायनिक पदार्थ (नियमन) ऐन, २०७९
३५.	थारु आयोग ऐन, २०७४
३६.	दूर सञ्चार ऐन, २०५३
३७.	निर्माण व्यवसाय ऐन, २०५५
३८.	निवृत्तभरण कोष ऐन, २०७५
३९.	नेपाल खुला विश्वविद्यालय ऐन, २०७३
४०.	नेपाल गुणस्तर (प्रमाण चिन्ह) ऐन, २०३७
४१.	नेपाल नागरिकता ऐन, २०६३
४२.	पशु बधशाला तथा मासु जाँच ऐन, २०५५
४३.	पारस्परिक कानूनी सहायता ऐन, २०७०
४४.	पेटेण्ट, डिजायन र ट्रेडमार्क ऐन, २०२२
४५.	प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९
४६.	प्रतिस्पर्धा प्रवर्धन तथा बजार संरक्षण ऐन, २०६३
४७.	प्रमाण ऐन, २०३१
४८.	प्रहरी ऐन, २०१२
४९.	प्राइभेट फर्म रजिष्ट्रेशन ऐन, २०१४
५०.	फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८
५१.	फौजदारी कसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४
५२.	बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५६

५३.	बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५
५४.	बिरुवा संरक्षण ऐन, २०३४
५५.	बिउबिजन ऐन, २०४५
५६.	बिमा ऐन, २०७९
५७.	बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन, सत्यनिरुपण तथा मेलमिलाप आयोग ऐन, २०७१
५८.	बोक्सीको आरोप (कसूर र सजाय) ऐन, २०७२
५९.	भवन ऐन, २०७४
६०.	भाषा आयोग ऐन, २०७४
६१.	भू-उपयोग ऐन, २०७६
६२.	भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९
६३.	भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१
६४.	मतदाता नामावली सम्बन्धी ऐन, २०७३
६५.	मधेशी आयोग ऐन, २०७४
६६.	मानव वेचविखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४
६७.	मानव शरिरको अङ्ग प्रत्यारोपण (नियमित तथा निषेध) ऐन, २०५५
६८.	मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
६९.	मुलुकी देवानी संहिता, २०७४
७०.	मुस्लिम आयोग ऐन, २०७४
७१.	यातना सम्बन्धी क्षतिपूर्ति ऐन, २०५३
७२.	योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४
७३.	राष्ट्रिय चिकित्सा शिक्षा ऐन, २०७५
७४.	राष्ट्रिय दलित आयोग ऐन, २०७४
७५.	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
७६.	राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जिकरण ऐन, २०७६

७७.	राष्ट्रिय प्रसारण ऐन, २०४९
७८.	राष्ट्रिय महिला आयोग ऐन, २०७४
७९.	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐन, २०६८
८०.	राष्ट्रिय समावेशी आयोग ऐन, २०७४
८१.	राहदानी ऐन, २०७६
८२.	रेडियो ऐन, २०१४
८३.	रेडियोधर्मी पदार्थ (उपयोग तथा नियमन) ऐन, २०७७
८४.	रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५
८५.	लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३
८६.	लिखतहरुको गोप्यता सम्बन्धी ऐन, २०३९
८७.	लोक सेवा आयोग ऐन, २०७९
८८.	वन ऐन, २०७६
८९.	वस्तुको प्रत्यक्ष बिक्री (व्यवस्थापन तथा नियमन गर्ने) ऐन, २०७४
९०.	वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६
९१.	विद्युत ऐन, २०४९
९२.	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४
९३.	विस्फोटक पदार्थ ऐन, २०१८
९४.	विज्ञापन ऐन, २०७६
९५.	वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४
९६.	वैयक्तिक गोपनियता सम्बन्धी ऐन, २०७५
९७.	संक्रामक रोग ऐन, २०२०
९८.	संस्था दर्ता ऐन, २०३४
९९.	संस्थान ऐन, २०२१
१००.	सङ्गठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
१०१.	सपुर्दगी ऐन, २०७०

१०२.	समाज कल्याण ऐन, २०४९
१०३.	सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४
१०४.	सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९
१०५.	सशस्त्र प्रहरी ऐन, २०५८
१०६.	सहकारी ऐन, २०७४
१०७.	साझेदारी ऐन, २०२०
१०८.	सामाजिक व्यवहार (सुधार) ऐन, २०३३
१०९.	सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७५
११०.	सार्वजनिक सुरक्षा ऐन, २०४६
१११.	सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन् स्वास्थ्य अधिकार ऐन, २०७५
११२.	सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४
११३.	सेफगाड्र्स, एन्टी-डम्पिङ्ग तथा काउण्टरभेलिङ्ग ऐन, २०७६
११४.	सैनिक ऐन, २०६३
११५.	स्टाण्डर्ड नाप र तौल ऐन, २०२५
११६.	स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
११७.	स्वास्थ्य बीमा ऐन, २०७४
११८.	स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य संस्थाको सुरक्षा सम्बन्धी ऐन, २०६६
११९.	क्षतिपूर्ति ऐन, २०१९

१.२.३ अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धता

नेपालले पक्षराष्ट्र भएका महासन्धि तथा अनुबन्धको कार्यान्वयनको लागि कानून निर्माण गरी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धिका विषयलाई राष्ट्रियकरण एवं स्थानीयकरण गर्दै कार्यान्वयन गरिरहेको छ। सन् २००८ मा भएको मानव अधिकारको विश्वव्यापी आवधिक समीक्षा पहिलो सत्रदेखि नेपालले सहभागिता जनाउँदै आएको छ। विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन पहिलो चक्रको पुनरावलोकन सन् २०११ मा, दोस्रो चक्रको पुनरावलोकन सन् २०१५ मा, तेस्रो चक्रको पुनरावलोकन सन् २०२१ मा र चौथो चक्रको पुनरावलोकन सन् २०२६ को जनवरी महिनामा सम्पन्न भई सकेका छन्। तेस्रो चक्रको पुनरावलोकनबाट नेपाललाई २३३ वटा सिफारिस प्राप्त भएकोमा नेपाल सरकारले १९६ वटा सिफारिस स्वीकार (Supported) गरेको र ३७ वटा सिफारिस जानकारीमा लिएको (noted) थियो।

तेस्रो चक्रको पुनरावलोकनको क्रममा प्राप्त सिफारिसलाई कार्यान्वयन कार्ययोजना बनाउन प्रतिबद्धता गरे बमोजिम नेपाल सरकारले विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन तेस्रो चक्रबाट प्राप्त सिफारिस कार्यान्वयन कार्ययोजना (२०७८-८२) तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरेको थियो। हाल नेपालले विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकनको चौथो चक्रबाट प्राप्त भएका सिफारिस कार्यान्वयनका लागि आवश्यकता अनुसारको नयाँ कार्ययोजना निर्माण गरी लागू गर्नुपर्ने अवस्था छ। नेपाल पक्षराष्ट्र भएका मानव अधिकार सम्बन्धी महासन्धि तथा अनुबन्धको कार्यान्वयनको लागि यो राष्ट्रिय कार्ययोजना समेत मार्गदर्शनको रुपमा रहनेछ।

सन २०१५ मा संयुक्त राष्ट्रसंघले अंगिकार गरेको कसैलाई पछाडी नछाड्ने पृष्ठभूमिबाट अगाडी सारिएको अधिकारमा आधारित दिगो विकासका १७ वटा लक्ष्य (सन् २०१६-२०३०) हासिल गर्न नेपालले चौधौं आवधिक योजनादेखि नै मुलुकको आर्थिक, सामाजिक र पर्यावरणीय परिवेश अनुसार योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी दिगो विकासका लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण गर्दै आएको छ। सोको लागि दिगो विकास लक्ष्यलाई मध्यकालीन खर्च संरचना, प्रादेशिक र स्थानीय योजनामा आन्तरिकीकरण एवं स्थानीयकरण समेत गरिएको छ। हाल कार्यान्वयनको क्रममा रहेको सोह्रौं आवधिक योजना (आर्थिक वर्ष २०८१/०८२-२०८५/८६) मा शासकीय सुधार तथा सुशासन प्रवर्धनका लागि राखिएको प्रमुख कार्यक्रममा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगको संस्थागत सुदृढीकरण गर्ने, आयोगको सिफारिसमा पीडितलाई परिपूरण, राहत तथा क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्ने, सबै प्रकारका मौलिक हक कार्यान्वयन सम्बन्धी कानून तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग र बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोगको सिफारिसलाई कानून बमोजिम कार्यान्वयन गरी मानव अधिकार प्रवर्धन गर्ने कार्यक्रमसमेत रहेको छ। यसबाट नेपालले अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा मानव अधिकारको संरक्षण, संवर्धन, प्रवर्धन र परिपालनाको लागि गरेको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनमा सघाउ पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

१.२.४ संस्थागत व्यवस्था

मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्धन र परिपालना गर्न मूलतः देहाय बमोजिमका संस्थागत तथा संरचनागत व्यवस्था गरिएका छन् ः-

१. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय एवं अन्य सम्बद्ध संघीय मन्त्रालय र निकाय,

२. प्रदेश सरकार एवं अन्य सम्बद्ध प्रदेश सरकारका मन्त्रालय र निकाय,

३. स्थानीय तह,

४. संघीय संसदका समिति,

५. प्रदेशसभाका समिति,

६. अदालत,

७. राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग,

८. महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय,

९. राष्ट्रिय महिला आयोग,

१०. राष्ट्रिय दलित आयोग,

११. राष्ट्रिय समावेशी आयोग,

१२. आदिवासी जनजाति आयोग,

१३. मधेसी आयोग,

१४. थारु आयोग,

१५. मुस्लिम आयोग।

१.३ विगतका कार्ययोजनाको समीक्षा

संयुक्त राष्ट्र संघीय विश्व मानव अधिकार सम्मेलनको आह्वान अनुरुप नेपालले मानव अधिकारको क्षेत्रमा राष्ट्रिय कार्ययोजना तर्जुमा गरी हालसम्म पाँचवटा राष्ट्रिय कार्ययोजना कार्यान्वयन गरिसकेको अवस्था हो। विश्वव्यापी रुपमा स्वीकार गरिएका मानव अधिकारसम्बन्धी मुलभूत अधिकारलाई मौलिक हकको रुपमा संविधानमा व्यवस्था गरी त्यस्ता हकको कार्यान्वयन गर्न आवश्यक कानूनी प्रवन्ध समेत गरिएको छ। नागरिक र राजनीतिक अधिकारको साथसाथै शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार, आवास, खानेपानी, वातावरण लगायतका आर्थिक र सामाजिक अधिकारलाई समेत मौलिक हकको रुपमा समावेश गरेर संवैधानिक प्रत्याभूति दिने मुलुकमध्ये अत्यन्त कम मुलुकहरुको सूचीमा नेपाल समावेश भएको छ। संविधान एवं कानूनद्वारा संरक्षित मानव अधिकारको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने, मानव अधिकार उल्लंघनमा अनुसन्धान गर्ने, कारवाहीका लागि सिफारिस गर्ने लगायतका कार्य गर्ने स्वतन्त्र र सक्षम संवैधानिक आयोगको व्यवस्था तथा न्याय सम्पादनका लागि स्वतन्त्र न्यायपालिकाको व्यवस्था गरी मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, प्रवर्धन र परिपालना गर्ने कार्य हुँदै आएका छन्।

नेपालले नीतिगत व्यवस्था, कानूनी प्रावधान, आवधिक योजना, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको माध्यमबाट सञ्चालन गरिएका कार्यक्रम र क्रियाकलापको फलस्वरुप साक्षरता दर वृद्धि हुँदै गएको, विद्यालयमा पहुँच प्राप्त बालबालिकाको संख्यामा उल्लेख्य वृद्धि भएको, स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमको माध्यमबाट विपन्न नागरिकको स्वास्थ्य उपचारको पहुँचमा वृद्धि भएको, खाद्यान्नको न्युनतम मूल्य निर्धारण भएको, दुर्गम तथा खाद्यान्न अभाव हुने स्थानमा खाद्यसंस्थान मार्फत खाद्यान्नको उपलब्धता हुने गरेको, आवास विहिन नागरिकको लागि विभिन्न कार्यक्रमको माध्यमबाट आवास निर्माणमा सहयोग हुने गरेको, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको माध्यमबाट श्रमिकको हकहितको संरक्षण भएको, वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित बनाउन विभिन्न मुलुकसँगको श्रम सम्झौता गरिएको, श्रमिकको न्युनतम पारिश्रमिक निर्धारण भएको, बाल अधिकारको संरक्षण गर्न निःशूल्क विद्यालय शिक्षाको व्यवस्था

गरिएको, बालश्रम उन्मुलन भएको, बालसुधार गृहको व्यवस्था गरिएको, बालविवाह न्युनीकरण भएको, अपाङ्गमैत्री शिक्षाको व्यवस्था गरिएको, बालबालिकाको वैकल्पिक हेरचाहको व्यवस्था भएको, आरक्षण, समानुपातिक प्रतिनिधित्व लगायतका समावेशीकरणको माध्यमबाट महिला, आदिवासी जनजाती, मधेशी, दलित, थारु, मुस्लिम, पिछडिएको क्षेत्रका व्यक्तिको सार्वजनिक क्षेत्रमा प्रतिनिधित्व बढेको, सामाजिक सुरक्षा भत्ताको माध्यमबाट वृद्ध, अशक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, एकल महिला लगायत कमजोर वर्गको जीवन यापनलाई सहज बनाएको, स्वच्छ खानेपानीको पहुँचप्राप्त जनसंख्यामा उल्लेख्य वृद्धि भएको, आर्थिक, शैक्षिक, सामाजिक सशक्तिकरणका क्रियाकलापबाट गरिवी घट्दो क्रममा रहेको, विभिन्न सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण, भाषा संस्कृतिको संरक्षण गरिएको, न्यायमा पहुँचलाई सहज बनाउन निःशूल्क कानूनी सहायता, पीडितमैत्री कार्यकक्षको व्यवस्था, बन्द इजलास, न्यायिक प्रक्रियामा सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट न्याय प्रणालीमा सुधार हुँदै गएको, हिरासत तथा कारागारको अवस्थामा सुधार हुँदै गइरहेको, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग र वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोगको गठन भई संक्रमणकालीन न्यायलाई निष्कर्षमा पुऱ्याउने दिशामा रहेको, विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रम, विद्यालय शिक्षाका पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकको माध्यमबाट मानव अधिकार शिक्षाको चेतनामा बिस्तार गरिदै लगिएको, सुरक्षा निकाय लगायत विभिन्न निकायले दिने तालिमको पाठ्यक्रम र प्रदान गरिने तालिम मार्फत मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, संबर्धन र परिपालनको कार्य निरन्तर सुदृढ र सक्षम हुँदै गइरहेको अवस्था छ।

मानव अधिकारको क्षेत्रमा कानूनी र संस्थागत व्यवस्था गरी विभिन्न क्रियाकलाप सञ्चालन गरिदै आएको भए तापनि मुलुकको भौगोलिक विकटता, सामाजिक संरचना लगायतका कारणबाट पूर्ण रुपमा उन्मुलन हुन नसकेका केही कुप्रथाहरु, मुलुकको जटिल भौगोलिक संरचना, स्रोत साधनको सीमितता, पूर्वाधार एवं सेवा सुविधाको सहज उपलब्धतामा रहेको कमी जस्ता कारणले मानव अधिकारको वास्तविक उपभोगको पूर्ण प्रत्याभूति प्रदान गर्न सकिएको छैन। संविधान, कानून र अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता अनुरुप दण्डहीनताको अन्त्य र प्रभावकारी रुपमा कानूनको परिपालना गर्ने संस्कारको विकास गर्ने, विकास निर्माण सम्बन्धी क्रियाकलापलाई मानव अधिकारमैत्री बनाउन कर्तव्य वाहक र अधिकारका धारकबीच प्रभावकारी समन्वय र साझेदारी निर्माण गर्ने विषय चुनौतिका रुपमा रहेका छन्।

यद्यपी, मानव अधिकारको सम्बन्धमा नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गरेका प्रतिवद्धता र सन्धि सम्झौतालाई कानूनी व्यवस्थाबाट राष्ट्रियकरण गरी मानव अधिकार संस्कृतिको विकास गर्दै सभ्य समाजको स्थापना गर्न मानव अधिकारसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिनु आवश्यक भएकोले नेपाल सरकारले प्रस्तुत मानव अधिकारसम्बन्धी छैटौं (२०८३/०८४-०८६/०८७) राष्ट्रिय कार्ययोजना तयार गरी लागू गरिएको छ।

परिच्छेद-२
कार्ययोजनाको सोंच र उद्देश्य

२.१ सोंच

मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, संवर्द्धन र प्रभावकारी परिपालनामार्फत मानवीय मर्यादा, सामाजिक न्याय, समावेशीता तथा समानतामा आधारित न्यायपूर्ण र समतामूलक समाज निर्माणमा टेवा पुऱ्याउने।

२.२ उद्देश्य

कार्ययोजनाका उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेका छन्ः-

१. विधिको शासनको माध्यमबाट मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, संवर्द्धन र परिपालना गर्ने,

२. नेपालको संविधान र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानूनद्वारा प्रत्याभूत गरिएका मानव अधिकारको उपभोग गर्ने वातावरण निर्माण गरी मर्यादित जीवन यापनको वातावरण सिर्जना गर्ने,

३. मानव अधिकारसम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा गरिएका प्रतिवद्धताको पालना गर्ने,

४. सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्रको व्यावसायिक एवं सामाजिक जीवनका सबै पक्षमा मानव अधिकार संस्कृतिको विकास गर्न पहल गर्ने,

५. संविधान प्रदत्त सामाजिक न्यायको हक कार्यान्वयनका लागि समाजमा पछाडि परेका वर्ग, समुदायको संरक्षण र सशक्तिकरण गर्ने।

२.३ सीमा

मानव अधिकारसम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था, मौजुदा कानूनी व्यवस्था, नीति, रणनीति, सोह्रौं आवधिक योजना र सम्बन्धित विषयगत एवं क्षेत्रगत निकायका कार्ययोजनामा समावेश भएका विषयलाई दृष्टिगत गरी मानव अधिकारका मुलभूत विषयमात्र यस राष्ट्रिय कार्ययोजनामा समेटिएको छ। प्रस्तुत कार्ययोजनाको वृहत तालिकामा उल्लिखित उद्देश्य हासिल गर्न निर्धारण गरिएका क्रियाकलापको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने नीतिगत, संस्थागत एवं कानूनी व्यवस्था, आर्थिक तथा भौतिक स्रोत, साधनको व्यवस्था जिम्मेवार तथा सहयोगी निकाय स्वयंले गर्नुपर्ने गरी कार्ययोजना निर्माण गरिएको हुँदा पहिलो आर्थिक बर्षमा कार्यान्वयन पक्ष फितलो हुन सक्ने देखिएको छ।

२.४ अपेक्षित उपलब्धि

१. नेपालको संविधान तथा कानूनमा उल्लिखित मानव अधिकार सम्वन्धी सवालको सम्मान, संरक्षण, संवर्द्धन र परिपालना भएको हुने।

२. नेपालको संविधानमा उल्लिखित मौलिक हकको कार्यान्वयनका लागि निर्माण भएका कानूनको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन भएको हुने।

३. नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट मानव अधिकारमा आधारित अवधारणा अनुरुप विकासका योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र उपभोग भएको हुने।

४. कार्ययोजना कार्यान्वयनको अवस्था विश्लेषणको आधारमा मानव अधिकारसम्बन्धी कानूनको परिमार्जन र पुनरावलोकन भएको हुने।

५. मानव अधिकार प्रतिकूल भएको मानिने क्रियाकलाप न्यूनीकरण भएको हुने।

६. कार्ययोजना र सोहौं आवधिक योजना अन्तरसम्बन्धित भई कार्यान्वयन भएको हुने।

७. मानव अधिकार उल्लंघनको घटनामा पीडितले यथोचित समयमा क्षतिपूर्ति प्राप्त गरेको हुने।

८. सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्र एवं सामाजिक जीवनका सबै पक्षमा मानव अधिकारको सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकास गर्न पहल भएको हुने।

९. विभिन्न दृष्टिकोणले समाजमा पछाडि परेका वा पारिएका वर्ग, समुदायको संरक्षण र सशक्तिकरण भएको हुने।

१०. नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गरेका प्रतिबद्धताको पालना भएको हुने।

परिच्छेद-३
कार्ययोजनाका ढाँचा र प्राथमिकताका विषय

३.१ कार्ययोजनाका ढाँचा

प्रस्तुत कार्ययोजनालाई विषयगत आधारमा बृहत् तालिका (Log Frame) मा प्रस्तुत गरिएको छ। उक्त तालिकामा विषयगत उद्देश्य, क्रियाकलाप, उक्त क्रियाकलाप कार्यान्वयनको लागि जिम्मेवारी तोकिएका नेपाल सरकारका मन्त्रालय, प्रदेश सरकारका मन्त्रालय र स्थानीय तहको हुने व्यवस्था गरिएको छ। उक्त जिम्मेवार निकायलाई सहयोग गर्ने गरी सम्बन्धित सरकारी निकाय, नागरिक समाज, विकासका साझेदार समेतलाई सहयोगी निकायको रूपमा राखी उक्त क्रियाकलाप सम्पन्न गर्न लाग्ने समय सिमा र नतिजा सूचक समेत कार्ययोजनामा राखिएको छ। कार्ययोजनामा कार्यान्वयनका समन्वय समितिका साथै अनुगमन संयन्त्रको समेत व्यवस्था गरिएको छ।

३.२ कार्ययोजनाले प्राथमिकता दिएका विषय

नेपालको संविधान, प्रचलित कानून, सर्वोच्च अदालतबाट मानव अधिकारसम्बन्धी भएका परमादेश तथा निर्देशनात्मक आदेश, आवधिक योजना, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सिफारिस, विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन अन्तर्गत प्राप्त भएका सिफारिस, नेपाल पक्ष भएका महासन्धि अन्तर्गतका समितिबाट प्राप्त सिफारिस, दिगो विकासका लक्ष्य, प्रदेश र स्थानीय तह, मानव अधिकारका क्षेत्रमा काम गर्ने संस्था, नागरिक समाज लगायतका सरोकारवालाबाट प्राप्त सुझाव समेतको आधारमा मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण प्रवर्धन तथा परिपालना गर्न देहायबमोजिमका बहुआयामिक विषयलाई कार्ययोजनाको बृहत तालिकामा समावेश गरिएको छः-

१. शिक्षा,
२. स्वास्थ्य,
३. खाद्य र उपभोक्ता अधिकार,
४. आवास,
५. श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा,
६. बाल अधिकार र बाल न्याय,
७. सामाजिक न्याय,
८. खानेपानी तथा सरसफाई,
९. लक्षित वर्गको संरक्षण, सशक्तिकरण र विकास,
१०. वातावरण र दिगो विकास,
११. सांस्कृतिक अधिकार,
१२. कानूनी सुधार र न्याय प्रशासन,
१३. हिरासत तथा कारागार सुधार,

१४. संक्रमणकालीन न्याय,

१५. राष्ट्रिय तथा संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायका सिफारिस/सुझाव कार्यान्वयन,

१६. मानव अधिकार शिक्षा,

१७. संस्थागत सुदृढीकरण।

३.३ कार्ययोजनाको बृहत तालिका

३.३.१ शिक्षा

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१	निरक्षरता उन्मुलन गर्ने।	१.१ पूर्ण साक्षर स्थानीय तह निर्माणका लागि साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।			स्थानीय तह	प्रदेशको शिक्षा हेर्ने मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	स्थानीय तहमा सञ्चालित साक्षरता कार्यक्रमको संख्या।
२	आधारभूत विद्यालय शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने।	२.१ विद्यालय बाहिर रहेका सबै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना गर्ने।			स्थानीय तह	प्रदेशको शिक्षा हेर्ने मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाको भर्ना संख्या।
		२.२ प्रारम्भिक बाल विकास शिक्षा अभियान सञ्चालन गर्ने।			स्थानीय तह	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्रदेशको शिक्षा हेर्ने मन्त्रालय, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, प्रदेश बाल अधिकार समिति, स्थानीय बाल अधिकार समिति, नागरिक समाज	निरन्तर	प्रारम्भिक बाल विकास शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या।
		२.३ आधारभूत विद्यालय स्तरमा बाल विकास केन्द्र स्थापना गर्दै जाने।			स्थानीय तह	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्रदेशको शिक्षा हेर्ने मन्त्रालय, नागरिक समाज	पाँच वर्ष	थप स्थापित भएका बाल विकास केन्द्रको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		२.४ आधारभूत तहसम्म तोकिएको समुदाय वा आर्थिक रुपले विपन्न वा अपाङ्गता भएका, जोखिममा परेका, अभिभावकको पहिचान नभएका वा पत्ता नलागेका, अल्पसंख्यक तथा लोपोन्मुख एवं सीमान्तकृत समुदाय र वर्गका बालबालिकाको लागि छात्रवृत्ति र दिवा खाजाको व्यवस्था गर्ने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय		स्थानीय तह	प्रदेशको शिक्षा हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र दिवा खाजा प्राप्त गरेका लक्षित बालबालिकाको संख्या।
		२.५ विद्यालय भर्ना भएका विद्यार्थीहरुको विद्यालय छाडेर जाने (drop out) प्रवृत्ति रोक्न विद्यालय छाड्ने कारण पत्ता लगाई उपयुक्त सुधारका उपायहरु अवलम्वन गर्ने।			स्थानीय तह	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्रदेशको शिक्षा हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	विद्यालय छाडेर जाने (drop out) जाने विद्यार्थीको अभिलेख।
३.	बहुआयामिक गरिबी र बञ्चितिकरणका कारण औपचारिक	३.१ अनौपचारिक शिक्षा र सीप विकास सम्बन्धी तालीम सञ्चालन गर्ने।		शिक्षा हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालीम परिषद्, नागरिक समाज	निरन्तर	अनौपचारिक शिक्षा र सीप विकास तालीमबाट लाभान्वित व्यक्तिको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	शिक्षा हासिल गर्ने अवसरबाट वञ्चित नागरिकलाई प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र सीप विकासको माध्यमबाट अनौपचारिक शिक्षामा समन्यायिक अवसर प्रदान गर्ने।	३.२ आर्थिक रुपले विपन्न वा अपाङ्गता भएका, जोखिममा परेका, अल्पसंख्यक तथा लोपोन्मुख एवं अति सीमान्तकृत समुदाय र वर्गलाई निःशूल्क रूपमा प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने।		शिक्षा हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	शिक्षा, तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्, नागरिक समाज	निरन्तर	निःशूल्क रूपमा अध्ययन गरेका लक्षित वर्गका विद्यार्थीको संख्या।
४.	आधारभूत तहको शिक्षण सिकाईमा मातृभाषाको प्रयोग गर्ने व्यवस्था गर्ने।	आधारभूत तहको शिक्षण सिकाइमा क्रमशः मातृभाषालाई एउटा ऐच्छिक विषयका रूपमा अध्यापन गराउने।			स्थानीय तह	शिक्षा, तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्रदेशको शिक्षा हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	मातृभाषामा शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालयको संख्या।
५.	उच्च शिक्षामा पहुँच नपुगेका लक्षित समूहका लागि उच्च शिक्षाको अवसर बिस्तार गर्ने।	उच्च तथा प्राविधिक शिक्षामा पहुँच नपुगेका महिला, दलित, अपाङ्गता भएका, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत लगायतका लक्षित समूहका विद्यार्थीका लागि उच्च शिक्षामा पहुँचको बिस्तार गर्न छात्रवृत्ति सहितको विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।		शिक्षा हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह	निरन्तर	विशेष कार्यक्रमबाट उच्च शिक्षाको अवसर प्राप्त लक्षित विद्यार्थीको संख्या।

३.३.२ स्वास्थ्य

क्र.सं	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१	आधारभूत देखि विशिष्टीकृत गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबै नागरिकको समान पँहुच सुनिश्चित गर्ने।	१.१ सबै नागरिकलाई सरकारी स्वास्थ्य संस्थाबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशूल्क उपलब्ध गराउने।			स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, प्रदेशको स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा र निःशूल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गरेका नागरिकको संख्या।
		१.२ सबै नागरिकलाई आकस्मिक स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँचको अवसर दिने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्थानीय तह	निरन्तर	आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा लिएका नागरिकको संख्या।
		१.३ प्रत्येक स्थानीय तहमा ५ देखि १५ शैय्याको आधारभूत अस्पताल स्थापना गर्ने।			स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, प्रदेशको स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	तीन वर्ष	आधारभूत अस्पताल स्थापना भएका स्थानीय तहको संख्या।
		१.४ प्रत्येक जिल्ला अस्पतालमा आधारभूत, आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा, आकस्मिक शल्यक्रिया, प्राथमिक ट्रमा केयर र मानसिक स्वास्थ्य सेवासहितको स्वास्थ्य सेवाको संचालन गर्ने।		स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, स्थानीय तह	पाँच वर्ष	आधारभूत, आकस्मिक शल्यक्रिया, प्राथमिक ट्रमा केयर र मानसिक स्वास्थ्य सेवासहितको स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित भएको अस्पतालको संख्या।

		१.५ सबै स्वास्थ्य संस्थामा पूर्वाधार, जनशक्ति, प्रविधि तथा उपकरणको व्यवस्था सुनिश्चित गरी गुणस्तरीय र विशिष्टिकृत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय,	निरन्तर	पूर्वाधार, जनशक्ति, प्रविधि एवं उपकरणको उपयुक्त व्यवस्था भएका स्वास्थ्य संस्थाको संख्या ।
		१.६ स्वास्थ्य बीमाको कार्यक्रम सामाजिक सुरक्षा कोष मार्फत मुलुकभर बिस्तार गर्ने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय		स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ र स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्वास्थ्य बीमा बोर्ड, निजी क्षेत्रका अस्पताल, स्वास्थ्य संस्था, सामाजिक सुरक्षा कोष	पाँच वर्ष	स्वास्थ्य बीमा सेवा सञ्चालित जिल्ला र अस्पतालको संख्या।
		१.७ अशक्त, असहाय, बेवारिसे, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, मानसिक रोगी र कडा खालका रोग लागेका विपन्न व्यक्तिको निःशुल्क उपचार र पुनर्स्थापना गर्ने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्थानीय तह	निरन्तर	लाभान्वित बिरामीको संख्या।
		१.८ सबै संघीय अस्पताल र प्रदेश मातहतका अस्पतालमा ज्येष्ठ नागरिक उपचार सेवा सञ्चालन गर्ने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्थानीय तह	निरन्तर	ज्येष्ठ नागरिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने अस्पताल संख्या र ज्येष्ठ नागरिक बेडको (Geriatric) संख्या।

२.	सुरक्षित मातृत्व, प्रसुति र यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने।	२.१ सबै सरकारी स्वास्थ्य संस्थाबाट सुरक्षित मातृत्व, यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी आधारभूत सेवा उपलब्ध गराउने।		स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	निरन्तर	सुरक्षित मातृत्व, यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको संख्या।
		२.२ समुदाय तथा विद्यालयमा किशोर किशोरीमैत्री यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।			स्थानीय तह	सरकारी स्वास्थ्य संस्था, सरकारी विद्यालय, सामुदायिक संघ, संस्था	निरन्तर	सरकारी विद्यालयको संख्या, तीनमा सञ्चालित किशोर, किशोरमैत्री यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम र कार्यक्रममा सहभागी विद्यार्थीको संख्या ।
		२.३ स्वास्थ्य संस्था वा तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीबाट सुरक्षित र सहुलियतपूर्ण प्रसुति सेवा उपलब्ध गराउने।			स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, प्रदेशको स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्वास्थ्य संस्था	निरन्तर	सहुलियतपूर्ण र सुरक्षित प्रसुति सेवा दिने स्वास्थ्य संस्था र सेवा लिएका महिलाको संख्या।
		२.४ सुरक्षित गर्भपतन सेवामा सहज पहुँच पुऱ्याउने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्थानीय तह, स्वास्थ्य संस्था, सुरक्षित गर्भपतन सेवा उपलब्ध गराउने संस्था	निरन्तर	सुरक्षित गर्भपतन सेवा उपलब्ध गराउने संस्था र सेवा लिने व्यक्तिको संख्या।
		२.५ सरकारी स्वास्थ्य संस्थाबाट आङ खस्ने रोग र पाठेघरको क्यान्सरको निःशूल्क उपचार र शल्यक्रिया गर्ने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्थानीय तह स्वास्थ्य संस्था	निरन्तर	आङ खस्ने रोग र पाठेघरको क्यान्सरको निःशूल्क उपचार र शल्यक्रिया गर्ने संस्था र सेवा प्राप्त गरेका महिलाहरुको संख्या।

		२.६ सरकारी स्वास्थ्य संस्थाबाट गर्भवती महिलालाई आवश्यक खोप र आधारभूत परिपूरकहरु (BASIC SUPPLEMENTS) प्रदान गर्ने।			स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, प्रदेशको स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	खोप र BASIC SUPPLEMENTS प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्था र सेवा प्राप्त गर्ने महिलाको संख्या।
३.	नवजात शिशु तथा बाल स्वास्थ्य सेवामा सुधार ल्याउने।	३.१ सरकारी स्वास्थ्य संस्थाबाट नवजात शिशुलाई निःशूल्क खोप तथा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने।			स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय प्रदेशको स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	खोप तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्था र सेवा प्राप्त गर्ने नवजात शिशुको संख्या।
		३.२ एकीकृत बालरोग व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्थानीय तह	निरन्तर	एकीकृत बालरोग व्यवस्थापन सम्बन्धी सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या।
		३.३ बहुक्षेत्रीय पोषण योजना बमोजिम सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाबाट बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।		स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, प्रदेशको योजना हेर्ने सम्बन्धित आयोग/ मन्त्रालय र अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय,	निरन्तर	बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम सञ्चालन भएका स्वास्थ्य संस्था र सेवा प्राप्त गरेका नवजात शिशुको संख्या।
४.	सरुवा रोग तथा अन्य महामारीको रोकथाम, नियन्त्रण तथा उपचार गर्ने।	सरुवा रोग तथा महामारी रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं उपचार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।		स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, स्थानीय तह	निरन्तर	मलेरिया, कालाज्वर, जापानी इन्सेफ्लाईटिस, क्षयरोग, कुष्ठरोग, हात्तीपाइले, डेंगु, हेपाटाइटिस, कोरोना, एच.आई.भी. एड्स, रेबिज

								लगायतका रोगको रोकथाम, नियन्त्रण गर्न सञ्चालित विशेष कार्यक्रमको संख्या र उपचार गर्ने स्वास्थ्य संस्था र लाभान्वित व्यक्तिको संख्या।
५.	नसर्ने खालका रोगको नियन्त्रण गर्ने।	५.१ नसर्ने खालका रोग नियन्त्रणका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।		स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय,		स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, स्थानीय तह	निरन्तर	नसर्ने खालका रोग सम्वन्धी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने स्वास्थ्य संस्था र कार्यक्रमबाट लाभान्वित व्यक्तिको संख्या।
		५.२ मानसिक स्वास्थ्यका बारेमा जनचेतनाका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	स्वास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		स्थानीय तह	निरन्तर	मानसिक स्वास्थ्य सम्वन्धी सञ्चालित कार्यक्रम र लाभान्वित व्यक्तिको संख्या।

३.३.३ खाद्य तथा उपभोक्ता अधिकार

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	खाद्य अधिकारको सम्मान, संरक्षण र परिपूर्तिको सुनिश्चितता गर्ने।	१.१ बिना भेदभाव पर्याप्त पोषणयुक्त तथा गुणस्तरीय खाद्यमा सबै नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्न नियमित बजार अनुगमन गर्ने।			स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, प्रदेशको खाद्य तथा उपभोक्ता अधिकार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	नियमित बजार अनुगमनको प्रगति विवरण।
		१.२ खाद्य पदार्थ र पिउने पानीको गुणस्तर परीक्षण गर्न प्रत्येक जिल्लामा प्रयोगशालाको स्थापना गर्ने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय, पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय			प्रदेशको खाद्य तथा उपभोक्ता अधिकार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	पाँच वर्ष	खाद्य पदार्थ र पिउने पानीको गुणस्तर परीक्षण गर्ने प्रयोगशालाको संख्या।
		१.३ भोकमरी वा खाद्य असुरक्षाको जोखिममा रहेका जिल्ला र व्यक्तिको पहिचान गरी खाद्य			स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, प्रदेशको खाद्य तथा उपभोक्ता अधिकार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	पोषणयुक्त खाद्य सहायता प्राप्त गर्ने व्यक्ति संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		सहायता परिचयपत्रको आधारमा निःशूल्क वा सहुलियत मुल्यमा खाद्य सहायता उपलब्ध गराउने।						
		१.४ उपभोक्ता अदालतको कार्यक्षेत्र बिस्तार गरी पहुँचयोग्य बनाउने।	नेपाल सरकार, न्याय परिषद्			सर्वोच्च अदालत, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, प्रदेशको उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह नागरिक समाज	पाँच बर्ष	कार्यक्षेत्र बिस्तार भएका उपभोक्ता अदालतको संख्या।
		१.५ उपभोक्ताको अधिकार सम्वन्धी जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।		उद्योग, वाणिज्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, उद्योग वाणिज्य महासंघ	निरन्तर	उपभोक्ताको अधिकार सम्वन्धी सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या।
		१.६ आपतकालीन खाद्य तथा पोषण सुरक्षाका लागि भण्डारण सुविधाको व्यवस्था गर्ने।	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय			प्रदेशको उद्योग वाणिज्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	आपतकालीन खाद्य भण्डारणको संख्या र भण्डारण गरिएको खाद्यान्नको परिमाण।

३.३.४ आवासको अधिकार

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	आवासको अधिकार सुनिश्चितत गर्ने।	१.१ आफ्नो वा आफ्नो परिवारको स्वामित्वमा घर वा आवास नभएको र आफ्नो वा परिवारको श्रोत वा प्रयासबाट आवासको प्रबन्ध गर्न असमर्थ रहेको परिवारको पहिचान गरी त्यस्ता परिवारलाई आवास सुविधा वा वित्तिय साधन वा सहुलियतपूर्ण वित्तिय सुविधाको प्रवन्ध गर्ने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय,	आवास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		अर्थ मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नेपाल राष्ट्र बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू, स्थानीय तह	पाँच वर्ष	पहिचान भएका र आवास वा वित्तिय सुविधा वा सहुलियतपूर्ण वित्तिय सुविधा प्राप्त गर्ने परिवारको संख्या।
		१.२ प्राकृतिक विपत्तिका कारण स्थायी रुपमा विस्थापित भई आफ्नो परिवारको पहिचान गरी त्यस्ता परिवारलाई आवासको प्रबन्ध गर्न असमर्थ परिवारलाई आवासको प्रबन्ध गर्ने।	गृह मन्त्रालय, पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी, सङ्घीय मामिला तथा			स्थानीय तह राष्ट्रिय विपद जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिककरण	निरन्तर	विस्थापित परिवार र आवास सुविधा प्राप्त गर्ने परिवारको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
			सामान्य प्रशासन मन्त्रालय					
२.	सुरक्षित आवास र व्यवस्थित वस्ती वा शहर सम्बन्धी निति कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।	२.१ जनता आवास कार्यक्रमलाई परिमार्जनसहित कार्यान्वयन गरी आवासको प्रवन्ध सुनिश्चित गर्ने।		सहरी विकास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, स्थानीय तह	पाँच वर्ष	जनता आवास कार्यक्रम मार्फत आवास व्यवस्थापन भएको विवरण।
		२.२ फुसको छाना भएका भौगोलिक रुपमा विकट, अपायक, विपद्को उच्च जोखिमयुक्त स्थानमा रहेका अतिविपन्न, लोपोन्मुख, सीमान्तकृत वर्गका नागरिकलाई स्थानान्तरण गरी सुरक्षित आवास उपलब्ध गराउने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	भौतिक पूर्वाधार विकास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, प्रदेशको सहरी विकास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	पाँच वर्ष	जोखिमयुक्त बस्तीबाट स्थानान्तरण भएका बस्तीको संख्या।
		२.३ सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीलाई कानून	भूमि व्यवस्था, सहकारी, भूमि व्यवस्था, सहकारी,			स्थानीय तह	दुई वर्ष	जग्गा धनी प्रमाणपूर्जा प्राप्त गर्ने सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीको सङ्ख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		बमोजिम जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा वितरण गर्ने।	संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय					
३.	स्मार्ट सिटि ईन्डिकेटर तथा लैङ्गिकमैत्री शहरको अवधारणा स्थानीयकरण र बिस्तार गर्ने ।	३.१ शहरी क्षेत्र प्रवर्धनमा स्मार्ट सिटि ईन्डिकेटरलाई अवलम्वन गर्ने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	भौतिक पूर्वाधार विकास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह		पाँच वर्ष	स्मार्ट सिटि ईन्डिकेटर अवलम्वन भएका शहर र पालिकाको संख्या ।
		३.२ स्थानीय तहको योजना प्रक्रियामा लैङ्गिकमैत्री शहरको अवधारणालाई स्थानीयकरण गर्ने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	भौतिक पूर्वाधार विकास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय			पाँच वर्ष	लैङ्गिकमैत्री शहरको अवधारणा स्थानीयकरण भएका पालिकाको संख्या।
४.	शहरी विकास, भवन निर्माण एवंम् स्थानीय पूर्वाधार विकास	४.१ शहरी विकास, भवन निर्माण एवम् स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजनाका संरचनाको	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	भौतिक पूर्वाधार विकास हेर्ने	स्थानीय तह	विश्व विद्यालय, स्थानीय पूर्वाधार विभाग, शहरी	निरन्तर	पहुँचयुक्तता परीक्षण भएका भौतिक संरचनाको संख्या ।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	आयोजनामा पहुँचयुक्तता परीक्षण गर्ने।	पहुँचयुक्तता परीक्षण गर्ने।		सम्बन्धित मन्त्रालय		विकास तथा भवन निर्माण विभाग		
		४.२ पूर्वाधार विकास तथा निर्माणको क्रममा हुने मानवीय क्षति तथा दुर्घटनाबाट पीडित हुने व्यक्तिको लागि क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गराउने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	पूर्वाधार विकास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	विकास निर्माण आयोजना, उपभोक्ता समिति	निरन्तर	क्षतिपूर्ति प्राप्त गरेका व्यक्तिको संख्या।

३.३.५ श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	आन्तरिक रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गर्ने।	१.१ आन्तरिक रोजगारीका कार्यक्रम मार्फत "**आन्तरिक रोजगार प्रवर्द्धन दशक**" कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	श्रम तथा रोजगार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह		निरन्तर	आन्तरिक रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने निकाय र रोजगार पाएका नागरिकको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		१.२ स्थानीय स्तरमा न्यूनतम रोजगारीको अवसर पुऱ्याउने गरी राष्ट्रिय रोजगार प्रवर्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय			प्रदेशको श्रम तथा रोजगार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय. स्थानीय तह	निरन्तर	कार्यक्रमबाट लाभान्वित नागरिकको संख्या।
		१.३ स्थानीय तहमा रहेका रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत रोजगारदाता र श्रमिकलाई एकिकृत सूचना दिई रोजगारको अवसर प्रदान गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय			स्थानीय तह	निरन्तर	सुचनाका आधारमा रोजगार पाएका नागरिकको संख्या।
		१.४ सरकार तथा निजी क्षेत्रलाई जनशक्ति पूर्वानुमान तथा विकास कार्यमा सघाउ पुऱ्याउन सुचना प्रणालीको (NLMIS) स्थापना गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय			अर्थ मन्त्रालय, निजी क्षेत्र	तीन वर्ष	राष्ट्रिय श्रम सुचना प्रणाली (NLMIS) को स्थापना।
		१.५ प्राविधिक शिक्षा, सीप विकास तालीम एवं प्रशिक्षण कार्यक्रम मार्फत वेरोजगार व्यक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।			स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, प्रदेशको युवा, श्रम तथा रोजगार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम	निरन्तर	तालिम एंव प्रशिक्षण कार्यक्रमको संख्या र सो बाट लाभान्वित व्यक्तिको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
						परिषद्, सीप विकास तालीम प्रतिष्ठानहरु		
२.	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय श्रम बजारको माग बमोजिम सीपयुक्त श्रमशक्ति उत्पादन र त्यसको मर्यादित उपयोग गर्ने।	२.१ सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणामा आधारित भइ निजी क्षेत्रका संस्थागत रोजगारदातासँगको सहकार्यमा रोजगारमुलक औद्योगिक प्रशिक्षार्थी तथा कार्यस्थलमा आधारित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय			उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, प्रदेशको युवा, श्रम तथा रोजगार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्, सीप विकास तालीम प्रतिष्ठानहरु, निजी क्षेत्र	निरन्तर	तालिम तथा प्रशिक्षण कार्यक्रमको संख्या र सोबाट लाभान्वित व्यक्तिको संख्या।
		२.२ बैदेशिक रोजगारीका लागि खुला गरिएका गन्तव्य मुलुकको मागमा आधारित भई सीप तालिमका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने।			स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय प्रदेशको श्रम तथा रोजगार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, सीप विकास तालीम प्रतिष्ठानहरु, निजी क्षेत्र	निरन्तर	सञ्चालित तालिमको संख्या।
		२.३ परम्परागत सिप, ज्ञान र प्रविधिको संरक्षण, प्रवर्धन			स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, प्रदेशको श्रम	निरन्तर	परम्परागत सिप, ज्ञान र प्रविधिको उपयोग गरी

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		र व्यवसायीकरण गरी रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने।				तथा रोजगार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		रोजगारी प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या।
३.	उद्योग, व्यवसाय र प्रतिष्ठानले व्यवसाय संचालन गर्दा मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र परिपूरण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सिद्धान्त, मूल्य र मान्यताको पालना गरेको सुनिश्चित गर्ने।	उद्योग, व्यवसाय र प्रतिष्ठानले आफ्नो काम कारवाहीमा मानव अधिकार र व्यवसाय सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय मार्गदर्शक सिद्धान्त, मूल्य र मान्यता पालना गर्ने गरी व्यवसायिक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	उद्योग र वाणिज्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, स्थानीय तह, उद्योग वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ संस्था, नागरिक समाज	निरन्तर	व्यवसाय र मानव अधिकारसम्बन्धी मार्गदर्शक सिद्धान्त, मूल्य र मान्यता अवलम्बन गर्ने उद्योगको संख्या।
४.	श्रमिकको अधिकार सुनिश्चित गर्दै असल औद्योगिक श्रम	४.१ श्रमप्रतिको सकारात्मक धारणा विकास गर्न ''श्रमको सम्मान राष्ट्रिय अभियान'' कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	श्रम र उद्योग हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, उद्योग वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ संस्था, नागरिक समाज, ट्रेड युनियन	निरन्तर	राष्ट्रिय अभियान अन्तर्गतका क्रियाकलापको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	सम्बन्ध कायम गर्ने।	४.२ बलपूर्वक, बाध्यकारी श्रम र बाल श्रमको अन्त्यका लागि स्थानीय तहसम्म लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	उद्योग तथा श्रम हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, ट्रेड युनियन, उद्योग वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ संस्था	निरन्तर	बलपूर्वक र बाध्यकारी श्रम र बाल श्रमको अन्त्यका लागि सञ्चालन भएका कार्यक्रमको संख्या।
		४.३ श्रमिकको अधिकार तथा गुनासो सम्बोधन गर्दै सुमधुर औद्योगिक श्रम सम्बन्ध कायम गर्न श्रम डेस्कको स्थापना गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	उद्योग तथा श्रम हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, ट्रेड युनियन, उद्योग वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ संस्था	निरन्तर	श्रम डेस्कमा परेका श्रम विवादसम्बन्धी उजुरी र फछ्र्यौट भएका उजुरीको संख्या।
५.	वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित एवं व्यवस्थित बनाउने।	५.१ रोजगारीका प्रमुख गन्तव्य मुलुकहरूको पहिचान गर्दै श्रम सम्झौता नभएका मुलुकसँग समेत श्रम सम्झौता गरी तिनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय			परराष्ट्र मन्त्रालय, विदेश स्थित नेपाली कुटनीतिक नियोगहरु	निरन्तर	प्रमुख गन्तव्य मुलुकहरूसँग भएको श्रम सम्झौताको संख्या र श्रम सम्झौता कार्यान्वयनको प्रगति।
		५.२ विद्यमान वैदेशिक रोजगार ऐन तथा नियमावलीमा समसामयिक सुधार गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय			कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	निरन्तर	विद्यमान वैदेशिक रोजगार ऐन तथा नियमावलीमा भएको समसामयिक सुधारका विषय।
		५.३ वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिको सिप र क्षमताको उपयोग हुने	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय,	श्रम तथा रोजगार हेर्ने	स्थानीय तह	परराष्ट्र मन्त्रालय, उद्योग वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ संस्था	निरन्तर	रोजगारी एवं स्वरोजगारको माध्यमबाट समाजमा पुनःएकीकरण भएका

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		गरी पुनःएकीकरण कार्यक्रम बिस्तार गर्ने।		सम्बन्धित मन्त्रालय				वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिको संख्या।
		५.४ वैदेशिक रोजगार कल्याणकारी कोषलाई थप प्रभावकारी बनाउन कामदारको वर्गीकरण अनुसार योगदान गर्ने व्यवस्था गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय			गृह मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, विदेश स्थित नेपाली कुटनीतिक नियोग	निरन्तर	वैदेशिक रोजगार कल्याणकारी कोषबाट लाभान्वितको संख्या।
		५.५ गन्तव्य मुलुकमा रहेका नेपाली नियोग, सेवा प्रदायक संघ-संस्था, गैरआवासीय तथा प्रवासी नेपाली संघ संस्था र रोजगारदाता कम्पनीसँग समन्वय गरी श्रमिकको हक हितको संरक्षण र प्रवर्धन गर्दै समस्यामा परेका श्रमिकको उद्धार, राहत तथा स्वदेश फिर्ताका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय			गृह मन्त्रालय, विदेश स्थित नेपाली कुटनीतिक नियोगहरु	निरन्तर	हक हितको संरक्षण, उद्धार तथा स्वदेश फिर्ता भएको श्रमिकको संख्या।
		५.६ पिडितहरूको तत्काल उद्धार, कानुनी सहायता र मानव बेचबिखन तथा	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय,			गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	कार्य योजना स्वीकृत	प्रभावितको संरक्षण र क्षतिपूर्ति सम्बन्धी एकीकृत

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन र वैदेशिक रोजगार ऐनमा समसामयिक संशोधन गरी ठगी र तस्करीको परिभाषा तथा सजायमा स्पष्टता ल्याउने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय				भएको एक वर्षभित्र	कानूनी प्रावधान लागू भएको हुने।
		५.७ पुनर्स्थापनाका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच एकीकृत सञ्जाल (Inter-Agency Network) निर्माण गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय		स्थानीय तह	परराष्ट्र मन्त्रालय, (विदेशस्थित कूटनीतिक नियोगहरू), महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	छ महिनामा सञ्जाल कार्यविधि निर्माण गरी निरन्तर	तर्जुमा र कार्यान्वयन भएको एकीकृत कार्यविधि (क्इए०, प्रभावितका लागि सञ्चालित पुनर्स्थापना गृह (क्जभतिभच ज्यगकभक० को संख्या।
		५.८ प्रभावित व्यक्तिहरूका लागि सुरक्षित आवास, मनोसामाजिक परामर्श, निःशूल्क कानुनी सहायता र जीविकोपार्जनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, वैदेशिक रोजगार बोर्ड			जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल बार एशोसिएशन, गैरसरकारी संस्थाहरू	निरन्तर	सेवा प्राप्त गर्ने प्रभावित (महिला तथा पुरुष) को संख्या। निःशूल्क कानुनी सहायता प्राप्त गरी अदालत वा न्यायाधिकरणमा दर्ता भएका मुद्दाको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		५.९ वैदेशिक रोजगार न्यायिक प्रकृयालाई सरलीकृत गर्दै ठगी गर्ने एजेन्ट/म्यानपावरबाट वा धरौटी रकमबाट पीडितलाई द्रुत रूपमा क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने।	वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, वैदेशिक रोजगार विभाग			नेपाल राष्ट्र बैंक (बैंक ग्यारेन्टी जफत प्रकृयाका लागि)	कार्य योजना स्वीकृत भएपछि निरन्तर	जारी भएको क्षतिपूर्ति वितरण सम्बन्धी निर्देशिका। क्षतिपूर्ति रकम पीडितको हातमा पुगेको प्रतिशत।
६.	सामाजिक सुरक्षा प्रणालीमा आबद्धता बिस्तार र पँहुच अभिबृद्धि गर्ने।	६.१ जीवनयापन गर्न सक्ने आयस्रोत नभएका, तोकिएको भन्दा न्यून आय भएका, श्रम गर्न नसक्ने अशक्त र असहाय, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, आफ्नो हेरचाह आफैं गर्न नसक्ने व्यक्ति तथा लोपोन्मुख जातिका नागरिकको पहिचान गरी सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	सामाजिक सुरक्षा हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, सामाजिक सुरक्षा कोष, नागरिक समाज	निरन्तर	सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गरेका व्यक्तिहरुको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		६.२ अनौपचारिक क्षेत्रका श्रमिकलाई न्यूनतम पारिश्रमिकको व्यवस्था सहित सामाजिक सुरक्षा कार्यमा आवद्ध गर्न प्रोत्साहित गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	उद्योग, श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, कृषि वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ, भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, रोजगारदाताहरु, श्रमिकहरु	निरन्तर	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आवद्ध अनौपचारिक क्षेत्रका श्रमिकको संख्या।
		६.३ औपचारिक र संगठित क्षेत्रमा योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	उद्योग, श्रम रोजगार, तथा सामाजिक विकास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, रोजगारदाताहरु, श्रमिकहरु	निरन्तर	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुने।
७.	आर्थिक रुपले विपन्न युवाहरुमा उद्यमशिलताको विकास र	७.१ आर्थिक रुपले विपन्न युवाहरुलाई विना धितो (परियोजना धितोमा राखी) सहुलियत व्याजदरमा कर्जा	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	उद्योग, श्रम, रोजगार तथा युवा हेर्ने	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, नेपाल राष्ट्र बैंक,	निरन्तर	स्वरोजगार र रोजगारी भएका सहुलियतपूर्ण ऋण प्राप्त गर्ने व्यवसायीः उद्यमीको संख्या

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	बिस्तार गरी स्वरोजगारको वातावरण निर्माण गर्ने।	प्रवाहको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।		सम्बन्धित मन्त्रालय				
		७.२ सहुलियतपूर्ण कर्जा, विऊ, पुँजी, व्याज अनुदान, सिप विकास तालिमबाट उत्पादित वस्तुको बजारीकरण जस्ता प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम मार्फत स्वरोजगारी अभिवृद्धि गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष	उद्योग र रोजगार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	निरन्तर	स्वरोजगारमा संलग्न हुने व्यक्तिको संख्या।

३.३.६ बाल अधिकार र बाल न्याय

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	बालबालिकासँग सम्बन्धित नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।	१.१ बालबालिका सम्बन्धी प्रचलित नीति तथा विद्यमान कानूनी व्यवस्थाको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	बालबालिका हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, प्रदेश बाल अधिकार समिति, स्थानीय बाल अधिकार समिति	निरन्तर	बालबालिका सम्बन्धी नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन भएको हुने।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		१.२ बाल अदालत वा बाल इजलासको प्रयोगलाई सुदृढ, व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने।	अदालत, केन्द्रीय बाल न्याय समिति			गृह मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय		गठन भएका बाल अदालतको संख्या र सम्बन्धित अदालतमा बाल इजलास बसेको संख्या।
		१.३ बाबुको पहिचान नभएका, बाबु-आमा दुवै नभएका, शरणार्थी वा आप्रवासीका सन्तान लगायत नेपालमा जन्मिएका जुनसुकै अवस्थाका बालबालिकाको जन्मदर्ता गरी कानूनी पहिचानको हक सुनिश्चित गर्ने।	गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण विभाग		सम्वन्धित वडा कार्यालय	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था	निरन्तर	बाबुको पहिचान नभएका, बाबु-आमा दुवै नभएका वा विशेष अवस्थामा रहेका बालबालिकाको सहजै जन्मदर्ता भएको संख्या। जन्मदर्ताका लागि तोकिएका प्रक्रियागत र कानूनी जटिलता हटाई जारी गरिएको नयाँ निर्देशिका/परिपत्र।
२.	समुदायस्तरमा बालबालिकाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	२.१ देशभरका सबै वडामा समुदायस्तरमा बाल क्लब र बाल समूह जस्ता संस्थाको गठन, सञ्चालन र बिस्तार गर्ने।			स्थानीय तह	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, प्रदेश बाल अधिकार समिति, स्थानीय बाल अधिकार समिति	पाँच वर्ष	सञ्चालनमा रहेका बाल क्लब र बालसमूह तथा तिनमा आवद्ध बालबालिकाको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		२.२ समुदाय, विद्यालय वा अन्य सार्वजनिक निकाय वा संस्थाबाट बालबालिका सम्बन्धी विषयमा गरिने निर्णयमा बालबालिकाको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	बालबालिका हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह, समुदाय, विद्यालय तथा अन्य सार्वजनिक निकाय वा संस्था	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, प्रदेश बाल अधिकार समिति, स्थानीय बाल अधिकार समिति	निरन्तर	समुदाय, विद्यालय वा अन्य सार्वजनिक निकाय वा संस्थाबाट भएका निर्णय र उक्त निर्णय प्रकृयामा सहभागी बालबालिकाको संख्या।
३.	बालबालिका विरुद्ध हुने सबै किसिमका हिंसाको अन्त्य गर्ने।	३.१ बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, यौन दुर्व्यवहार, बलात्कार, बेचबिखन जस्ता कसूर विरुद्ध सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	बालबालिका हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, नेपाल प्रहरी, सम्बन्धित संवैधानिक आयोग, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, प्रदेश बाल अधिकार समिति, स्थानीय बाल अधिकार समिति, नागरिक समाज	निरन्तर	बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, यौन दुर्व्यवहार, बलात्कार, बेचविखन जस्ता अपराध विरुद्ध सञ्चालन भएका सचेतनामूलक कार्यक्रमको संख्या।
		३.२ बालबालिकामाथि घर, विद्यालय तथा अन्य कुनै स्थानमा हुने शारीरिक, मानसिक तथा अन्य प्रकारका हिंसा, यातना र	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक	बालबालिका हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, प्रदेश बाल अधिकार समिति,	निरन्तर	अभियान अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		दुर्व्यवहार विरुद्ध अभियान सञ्चालन गर्ने।	र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय			स्थानीय बाल अधिकार समिति, नागरिक समाज		
		३.३ बाल विवाह विरुद्धको रणनीतिमा समसामयिक सुधार र प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने र बाल विवाह विरुद्धको सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	बालबालिका हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, सम्बन्धित संवैधानिक आयोग, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, प्रदेश बाल अधिकार समिति, नागरिक समाज	निरन्तर	बाल विवाह विरुद्धको रणनीतिमा समसामयिक विषयमा भएको सुधार र सञ्चालित सचेतना कार्यक्रमको संख्या।
		३.४ बालश्रम निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय गुरूयोजना (२०७५-२०८५) कार्यान्वयन गर्ने।	युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	बालश्रम हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, ट्रेड युनियन, उद्योग वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ संस्था, नागरिक समाज	निरन्तर	बालश्रम निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय गुरूयोजना कार्यान्वयनको प्रगति विवरण।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
४.	बालबालिकाको आपतकालीन उद्धारको व्यवस्था गर्ने।	जोखिममा परेका बालबालिकाको आपतकालीन उद्धार, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, नेपाल प्रहरी	बालबालिका हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद, बालबालिका खोजतलास समन्वय केन्द्र (१०४) र बाल हेल्पलाइन नं. १०९८, प्रदेश बाल अधिकार समिति, स्थानीय बाल अधिकार समिति, नागरिक समाज	निरन्तर	उद्धार, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरिएका बालबालिकाको संख्या।
५.	विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिका लाई सेवा र सहयोग उपलब्ध गराउने।	५.१ सवै स्थानीय तहमा विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको वैकल्पिक हेरचाहको व्यवस्था गर्ने।			स्थानीय तह	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, प्रदेशको बालबालिका हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, प्रदेश बाल अधिकार समिति, स्थानीय बाल अधिकार समिति, नागरिक समाज	निरन्तर	वैकल्पिक हेरचाहको व्यवस्था मिलाइएका स्थानीय तहको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		५.२ विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकालाई आवश्यकता अनुसार उद्धार, अस्थायी संरक्षण, शिक्षा, स्वास्थ्य उपचार, मनोपरामर्श, पारिवारिक पुनर्मिलन, पुनर्स्थापना, परिवार सहयोग, सामाजिक सुरक्षा, सामाजिकीकरण लगायतका सेवा वा संरक्षण गर्ने।			स्थानीय तह	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद्, प्रदेश बाल अधिकार समिति, स्थानीय बाल अधिकार समिति, नागरिक समाज	निरन्तर	विशेष संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने स्थानीय तह र बालबालिकाको संख्या।

३.३.७ सामाजिक न्याय

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	लैङ्गिक समानता कायम गरी सम्मानपूर्वक	१. लैङ्गिक समानता सम्बन्धी नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक	महिला तथा लैङ्गिक समानता हेर्ने	स्थानीय तह,	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सबै मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, सम्बन्धित	निरन्तर	लैङ्गिक समानता नीतिको कार्यान्वयनको प्रगति।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	जीवनयापन को अधिकार सुनिश्चित गर्ने।		र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	सम्बन्धित मन्त्रालय		संवैधानिक आयोग, न्यायपालिका नागरिक समाज		
		१.२ राज्यका सबै तह, संरचना तथा विकास प्रक्रियाका प्रत्येक चरणमा महिलाको सहभागितामा उल्लेख्य वृद्धि गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	महिला हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	सबै मन्त्रालय, संवैधानिक निकाय, न्यायपालिका, नागरिक समाज	निरन्तर	महिलाको सहभागिताको प्रतिशत।
२.	गरिब तथा विपन्न दलित, आदिबासी जनजाति, एकल तथा अपाङ्गता भएका	२.१ आर्थिक रुपले विपन्न र सामाजिक दृष्टिले पछाडि परेका महिलालाई विशेष प्राथमिकता दिई उद्यमशीलताको माध्यमबाट आर्थिक सशक्तिकरण र सामाजिक रुपान्तरण गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	वञ्चिति करणको विषय हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	सशक्तिकरणको माध्यमबाट उद्यमी बनेका महिलाको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	महिला, बादी, पूर्वकमलरी, पूर्वकमैया, चेपाङ जस्ता बञ्चितीकरण मा परेका सबै	२.२ राष्ट्रिय महिला सशक्तिकरण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	महिला हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	राष्ट्रिय महिला सशक्तिकरण परियोजना र परियोजनाबाट लाभान्वित व्यक्तिहरुको संख्या।
	समुदायका असहाय महिला तथा किशोरीको आय आर्जन, क्षमता विकास र सशक्तिकरण गर्ने।	२.३ आर्थिक दृष्टिकोणले कमजोर तथा विपन्न वर्गका एकल असहाय महिलाको हक, हित, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	महिला हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	एकल महिला सुरक्षा कोषबाट लाभान्वितको संख्या।
३.	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका	३.१ लैङ्गिक हिंसा, शोषण, विभेद, बोक्सीको आरोप, छाउपडी जस्ता कुरीति, कुप्रथा अन्त्यका लागि सचेतना अभिवृद्धि	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक	महिला हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, नेपाल प्रहरी,	निरन्तर	सञ्चालन भएका सचेतनामूलक कार्यक्रमको संख्या।

क.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	भेदभाव, हिंसा र शोषणको न्यूनीकरण गर्ने।	कार्यक्रमलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गर्ने।	र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय			प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज		
		३.२ लैगिंक हिंसा, शोषण, विभेद, कुरीति तथा कुप्रथा पीडित र प्रभावितको राहत, उद्धार, पुनर्स्थापना, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र निःशूल्क कानूनी सेवा प्रदान गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	महिला हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, अदालत, नेपाल प्रहरी, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नेपाल बार एशोसिएशन, नागरिक समाज	निरन्तर	राहत, उद्धार, पुनर्स्थापना, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र निःशूल्क कानूनी सेवा प्राप्त गरेका व्यक्ति र प्रभावितको संख्या।
४.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार बाट पीडित/प्रभावितको उद्धार, स्वदेश फिर्ता,	४.१ स्थापित संयन्त्रहरुको सुदृढीकरण तथा बिस्तार गर्दै सीमाक्षेत्रमा महिला, बालबच्चा लगायतका लागि होल्डिङ्ग सेन्टरको स्थापना गर्ने।	रक्षा मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय तथा सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	परराष्ट्र मन्त्रालय, युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, नेपाली सेना, विदेशस्थित नेपाली कुटनीतिक नियोग, मानव वेचविखन तथा ओसारपसार विरुद्धको राष्ट्रिय समिति, नागरिक समाज,	निरन्तर	सुदृढीकरण र बिस्तार भएका संयन्त्रको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	संरक्षण र पुनर्स्थापना गर्न तीनै तहका सरकार र सरोकारवाला बीच साझेदारी गर्ने संयन्त्र र संरचनाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।		मन्त्रालय, नेपाल प्रहरी,					
		४.२ मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारको जोखिम कम गर्न जोखिममा रहेका समूह/समुदायको पहिचान गरी सशक्तिकरण गर्न समुदायमा आधारित जीविकोपार्जन तथा स्वरोजगारका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय र सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित जीविकोपार्जन तथा स्वरोजगार कार्यक्रम र सोबाट लाभान्वितको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		४.३ प्रत्येक प्रदेशमा कम्तीमा एउटा एकीकृत सेवा सुविधासहितको दीर्घकालीन पुनर्स्थापना केन्द्र र आवश्यकता अनुसार स्थानीय तहमा पुनर्स्थापना केन्द्र निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय र सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	प्रदेश र स्थानीय तहमा निर्मित तथा सञ्चालित एकीकृत सुविधा सहितको पुनर्स्थापना केन्द्रको संख्या।
५.	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट निर्माण गर्ने।	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीलाई तीनै तहमा प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने।	अर्थ मन्त्रालय	अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	सम्बद्ध सबै निकाय	निरन्तर	लैङ्गिक उत्तरदायी कोड सहितको बजेटको संख्या र लैङ्गिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।
६.	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक को अधिकार सुनिश्चित गर्ने।	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक नागरिकको संरक्षण र सशक्तिकरणका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्प संख्यक हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
७.	विभिन्न प्रकारका विभेद, हिंसा र दुर्व्यवहारबाट प्रभावित अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई संरक्षण प्रदान गर्ने।	७.१ अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकारसम्बन्धी विद्यमान नीति, अपाङ्गता तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी प्रचलित ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय,	अपाङ्गता हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, स्वास्थ्य संस्थाहरु, नागरिक समाज	निरन्तर	संरक्षण प्राप्त गरेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको संख्या।
		७.२ अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई घर परिवार, संरक्षक, विद्यालय तथा अन्य सार्वजनिक स्थानमा हुन सक्ने अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार, शारीरिक वा मानसिक हिंसा, लैङ्गिक हिंसा, घरेलु हिंसा, यौनजन्य दुर्व्यवहार र शोषण रोक्न सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	अपाङ्गता हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, सम्बन्धित संवैधानिक आयोग, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको संख्या ।
		७.३ अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार, शारीरिक वा मानसिक हिंसा, लैङ्गिक हिंसा, घरेलु	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक	अपमान जनक व्यवहार, शारीरिक	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, सम्बन्धित संवैधानिक आयोग,	निरन्तर	उद्धार, सुरक्षा, संरक्षण तथा पुनर्स्थापना भएका पीडितको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		हिंसा, यौनजन्य दुर्व्यवहार र शोषणबाट पीडितको तत्काल उद्धार, सुरक्षा, संरक्षण तथा पुनर्स्थापना गर्ने।	अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	वा मानसिक हिंसा, लैङ्गिक हिंसा, घरेलु हिंसा, यौनजन्य दुर्व्यवहार र शोषण हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		नागरिक समाज		
८.	अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई सार्वजनिक निकायमा सहज पहुँच वृद्धि गर्ने।	८.१ सार्वजनिक भौतिक संरचना, पूर्वाधार तथा यातायातका साधन, शैक्षिक संस्था, सडक, भवन र कार्यस्थल अपाङ्गमैत्री बनाई अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आवतजावत सहज बनाउने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	भौतिक पूर्वाधार विकास हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	सबै सार्वजनिक निकाय	निरन्तर	अपाङ्गमैत्री सार्वजनिक भौतिक पूर्वाधार संरचनाको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		८.२ अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई सहायक सामाग्रीको सहज आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने ।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	अपाङ्गता सम्बन्धी हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	सहायक सामाग्री प्राप्त गरेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या।
		८.३ अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई सार्वजनिक सवारी साधनमा यात्रा गर्दा दिइने छुटको व्यवस्थालाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	यातायात हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, नेपाल प्रहरी	निरन्तर	सार्वजनिक सवारी साधनमा छुट सुविधा प्राप्त नभएको भनी उजुर वा निवेदन गर्ने व्यक्तिको संख्या।
		८.४ अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई विद्यालय भर्नामा प्राथमिकता र शिक्षण सिकाई पद्धति, पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री अपाङ्गमैत्री बनाई गुणस्तरीय शिक्षामा सबै अपाङ्गता भएका बालबालिकाको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय	अपाङ्गता हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	विद्यालयमा भर्ना भएका अपाङ्गता भएका बालबालिकाको संख्या। अपाङ्गमैत्री पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्रीको संख्या ।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
९.	पारालम्पिक खेलमा खेलाडीको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	पारालम्पिक खेलाडीलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था सहितको प्रशिक्षण व्यवस्था मिलाउने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्	खेलकुद हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय	निरन्तर	छात्रवृत्ति प्राप्त विशेष क्षमता भएका खेलाडी र सो सम्वन्धी खेलको संख्या।
१०.	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारीको सुनिश्चितता गर्ने।	१०.१ अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई उपयुक्त अनुकूलता प्रदान गरी व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा, प्रौढ शिक्षा, व्यवहारिक शिक्षा र आजिवन सिकाईमा पहुँच पुग्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय	अपाङ्गता हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालीम परिषद्, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित कार्यक्रम र कार्यक्रममा पहुँच पुगेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या।
		१०.२ अपाङ्गता भएका व्यक्तिको स्वास्थ्य उपचारका लागि नेपाल सरकारले तोके बमोजिमका रोगको	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	अपाङ्गता हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, स्वास्थ्य संस्थाहरु	निरन्तर	निःशूल्क स्वास्थ्य उपचार पाएका अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		उपचार निःशूल्क गर्ने व्यवस्था गर्ने।						
		१०.३ अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई आत्मनिर्भर बनाउन आय आर्जन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	अपाङ्गता हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालीम परिषद्, बैंक तथा वित्तीय संस्था, सीपमूलक तालीम प्रदान गर्ने संघ संस्था, उद्योग वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धित संघ संस्था	निरन्तर	सञ्चालित आय आर्जन कार्यक्रम र सोबाट लाभान्वितको संख्या।
११.	पूर्ण अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि सबै प्रकारको सुविधा सहितको पुनर्स्थापना सेवाको व्यवस्था गर्ने।	पूर्ण अशक्त, अति अशक्त, अटिजम, डाउन सिन्ड्रोम, बौद्धिक एवं मनोसामाजिक अपाङ्गता भएका तथा नदेखिने अपाङ्गता भएका व्यक्तिका लागि आवश्यक पर्ने विशिष्ट प्रकारको सेवा र सुविधा उपलब्ध हुने अपाङ्ग ग्राम प्रत्येक प्रदेशमा स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य	अपाङ्गता हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	स्वास्थ्य संस्थाहरु, नागरिक समाज	निरन्तर	प्रदेशस्तरमा विशिष्ट प्रकारको सेवा र सुविधायुक्त अपाङ्ग ग्राम स्थापना भई सञ्चालन भएको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
			स्वच्छता मन्त्रालय					
१२.	ज्येष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य, सुरक्षा र सहजताको लागि सामाजिक सुरक्षा सेवा सुनिश्चित गर्ने।	१२.१ ज्येष्ठ नागरिक संरक्षण सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय			भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, प्रदेशको ज्येष्ठ नागरिक हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह	दुई वर्ष	राष्ट्रिय ज्येष्ठ नागरिक नीतिको तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुने।
		१२.२ ज्येष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने।	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय		स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, प्रदेशको अर्थ र ज्येष्ठ नागरिक हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, बीमा कम्पनी	निरन्तर	ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमबाट लाभान्वितको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		१३.३ एकल महिला तथा विधुर, शारीरिक र मानसिक रुपमा असक्त, परित्यक्त, असहाय र आफ्नो परिवार वा संरक्षक नभएका ज्येष्ठ नागरिकको लागि स्याहार, हेरचाह र स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था गर्ने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	अशक्त, असहाय, एकल महिला र ज्येष्ठ नागरिक हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	स्याहार, हेरचाह र स्वास्थ्य उपचारको सुविधाबाट लाभान्वित भएका ज्येष्ठ नागरिकको संख्या।
		१२.४ ज्येष्ठ नागरिकको लागि स्थानीय तहमा ज्येष्ठ नागरिक क्लब, दिवा सेवा केन्द्र र प्रदेशमा आरोग्य आश्रमको स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने।		ज्येष्ठ नागरिक हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	ज्येष्ठ नागरिक क्लब, दिवा सेवा केन्द्रको स्थापना भएको स्थानीय तहको संख्या र प्रदेशमा स्थापित आरोग्य आश्रमको संख्या।
		१२.५ ज्येष्ठ नागरिक प्रति हुन सक्ने विभिन्न प्रकारका हिंसा तथा दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि आवश्यक संयन्त्र	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक	ज्येष्ठ नागरिक हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, नेपाल प्रहरी, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	दुई वर्ष	ज्येष्ठ नागरिक विरुद्ध हुने हिंसा तथा दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि निर्माण गरिएका संयन्त्रको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने।	सुरक्षा मन्त्रालय					
		१२.६ जीवनयापनमा कठिनाइ देखिएका ज्येष्ठ नागरिकको जीवन यापन सहज बनाउन निजका सन्तान वा हकवालाबाट प्रचलित कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम रकम जम्मा गर्ने व्यवस्था मिलाउने।	महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय,	ज्येष्ठ नागरिक हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय,	निरन्तर	प्रचलित कानूनबमोजिम सन्तान वा हकवालाबाट मासिक रुपमा रकम प्राप्त गर्ने ज्येष्ठ नागरिकको संख्या।

३.३.८ खानेपानी तथा सरसफाई

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	सबै नागरिकलाई सबै अवस्थामा स्वच्छ खानेपानीको पहुँच	प्रत्येक परिवारलाई सहज र सुलभ तवरले स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध हुने गरी योजना छनौट गरी सञ्चालन गर्ने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	खानेपानी हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभाग, नागरिक समाज	पाँच वर्ष	स्वच्छ खानेपानीमा सहज र सुलभ पहुँच पुगेका परिवारको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	सुनिश्चितता गर्ने।							
२.	आधारभूत स्तरको सरसफाईमा सबैको पहुँच पुऱ्याई वातावरण स्वच्छता कायम गर्ने।	प्रशोधन सहितको ढल व्यवस्थापन प्रणाली निर्माण र बिस्तार गर्ने।	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय		स्थानीय तह	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय, प्रदेशको ढल खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभाग, व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	प्रशोधन सहितको ढल व्यवस्थापन प्रणाली निर्माण र बिस्तार भएका स्थानीय तहको संख्या।

३.३.९ लक्षित वर्गको संरक्षण, सशक्तिकरण र विकास

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१	आदिवासी जनजातिको अधिकारको संरक्षण र प्रवर्धन गर्ने।	१.१ आदिवासी जनजातिसँग सम्बन्धित प्रचलित कानूनको पुनरावलोकन वा आवश्यकता अनुसार	भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय		स्थानीय तह	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, आदिबासी जनजाति आयोग, आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान,	तीन वर्ष	आदिवासी जनजातिसँग सम्बन्धित कानूनको पुनरावलोकन र सुधार भएको हुने।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		नयाँ कानून तर्जुमा गर्ने।				प्रदेशको कानून र आदिवासीका सरोकार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज		
		१.२ नेपाल पक्षराष्ट्र भएका आदिवासी जनजातिको अधिकार संरक्षण गर्ने सम्बन्धी महासन्धिको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने।	भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र अन्य सम्बद्ध मन्त्रालय			आदिबासी जनजाति आयोग, आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, प्रदेशको आदिवासी जनजातीको सरोकार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, नागरिक समाज	तीन वर्ष	महासन्धिको कार्यान्वयनको प्रगति विवरण।
२.	आदिवासी जनजातिको ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरूको संरक्षण गर्ने।	२.१ आदिवासी जनजातिको इतिहास, भाषा, लिपि, संस्कृति, सम्पदा, संङ्गित, ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलको संरक्षण गर्ने र संग्रहालयको स्थापना तथा बिस्तार गर्ने।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्ययन मन्त्रालय	आदिवासी जनजातीको सरोकार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, आदिबासी जनजाति आयोग, आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, पुरातत्व विभाग, संगीत नाट्य	निरन्तर	निर्माण र प्रकाशन भएका आदिवासी जनजातिसँग आदिवासी जनजातिसंग सम्वन्धित इतिहास, भाषा, लिपि, संस्कृति, सम्पदा, संङ्गित, धार्मिक स्थल संरक्षण तथा संग्रहालय स्थापना भएको संख्या

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
						प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, भाषा आयोग, नागरिक समाज		
		२.२ आदिवासी जनजातिको परम्परागत प्रविधि, सीप एवं कौशलको प्रयोग हुने व्यवसायको प्रवर्धन गर्न सहुलियतपूर्ण कर्जा प्रदान गर्ने।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उडयन मन्त्रालय,	आदिवासी जनजातीको सरोकार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, आदिबासी जनजाति आयोग, आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, नागरिक समाज	निरन्तर	सहुलियतपूर्ण कर्जा प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या।
३.	भूमिहीन दलितको बसोबास व्यवस्थापन गर्ने।	भूमिहीन दलित परिवारलाई कानून बमोजिम एक पटक बसोबास प्रयोजनको लागि जमिन उपलब्ध गराउने।	भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय			कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, प्रदेशको कानून, कृषि, वन, भूमि हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, राष्ट्रिय दलित आयोग, दलित सम्बद्ध नागरिक समाज	दुई वर्ष	बसोबास प्रयोजनका लागि जमिन प्राप्त गरेका भूमिहीन दलित परिवारको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
४.	मधेसी, मुस्लिम, थारू तथा पछाडि परेका समुदायको अधिकारको सम्मान र संरक्षण गर्ने।	प्रचलित कानूनको कार्यान्वयन, आवश्यकता अनुसार पुनरावलोकन वा परिमार्जन गर्ने ।	भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	पछाडि परेका समुदायको अधिकार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, संवैधानिक आयोगहरु, नेपाल कानून आयोग, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	तीन वर्ष	मधेसी, मुस्लिम, थारु तथा पछाडि परेका समुदायसँग सम्बन्धित कानूनको कार्यान्वयन र आवश्यक्ता अनुसार पुनरावलोकन वा परिमार्जन भएका कानूनको संख्या

३.३.१० वातावरण र दिगो विकास

क्र.सं	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	वन स्रोतको दिगो व्यवस्थापन गरी वन स्रोतको उपयोग गर्ने।	१.१ वन सम्पदाको दिगो व्यवस्थापन गर्न वनसँग सम्बन्धित प्रचलित कानून तथा मापदण्डको कार्यान्वयन गर्ने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय	वन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	राष्ट्रिय योजना आयोग, नागरिक समाज, समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समितिहरु	निरन्तर	प्रचलित कानून तथा मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयन।
		१.२ वन सम्पदाको संरक्षण गर्दै वन स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्ने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय	वन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग, राष्ट्रिय योजना आयोग,	निरन्तर	वनको क्षेत्रफल र वन सम्पदाबाट लाभान्वितको संख्या।

क्र.सं	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
						नागरिक समाज, समुदायमा आधारित वन उपभोक्ता समितिहरु		
		१.३ वन्यजन्तुको आक्रमणबाट घाइते हुने व्यक्तिको उपचारको लागि सामूहिक बीमाको व्यवस्था गर्ने तथा वन्यजन्तुको आक्रमणबाट पीडित व्यक्तिलाई आर्थिक क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय	वन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	नागरिक समाज, अर्थ मन्त्रालय, स्थानीय तह, वन उपभोक्ता समिति	निरन्तर	सामूहिक वीमाको संख्या र राहत तथा क्षतिपूर्ति प्राप्त गरेका व्यक्ति/परिवारको संख्या।
२.	स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकको संरक्षण र प्रवर्धन गर्ने।	२.१ जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्न जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय	वन तथा वातावरण हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित जलवायु अनुकूलन कार्यक्रमको संख्या।
		२.२ सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार विकास र निर्माण सम्बन्धी क्रियाकलाप गर्नु पूर्व	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय	वातावरण हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, उर्जा तथा सिंचाई मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा	निरन्तर	वातावरण व्यवस्थापन योजना वा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको संख्या।

क्र.सं	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्थाको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने।				आपूर्ति मन्त्रालय, सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय वा निकाय, नागरिक समाज		
		२.३ वायु गुणस्तरको एकीकृत नक्साङ्कन, वायु प्रदुषण यकीन र पूर्वानुमान गरी उत्सर्जनका गतिविधिमा नियन्त्रण गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय	वन तथा वातावरण हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, प्रदेशको भौतिक पूर्वाधार हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	निरन्तर	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या।
३.	वातावरण प्रदुषण पीडितलाई क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गर्ने।	वातावरण प्रदुषण पीडितलाई प्रदुषकबाट क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउने व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय	वन तथा वातावरण हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, प्रदुषण उत्सर्जन गर्ने प्रतिष्ठान, निकाय, फर्म वा व्यक्ति, नागरिक समाज	निरन्तर	क्षतिपूर्ति पाएका व्यक्तिको संख्या।
४.	विषादी, रेडियोधर्मी फोहरमैला तथा एसिडलोड	४.१ विषादी, रेडियोधर्मी फोहरमैला, एसिडलोड व्याट्रिको सुरक्षित विसर्जन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय, बिज्ञान, प्रविधि तथा नवप्रवर्तन मन्त्रालय,	वन, वातावरण तथा बिज्ञान, प्रविधि हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय, प्रदेशको सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या।

क्र.सं	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	व्याट्रिको सुरक्षित विसर्जन गर्ने।		स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय					
		४.२ अस्पताल तथा अन्य स्वास्थ्य संस्था एवं प्रयोगशालाबाट सिर्जना हुने फोहोर र औषधिजन्य फोहोरको उचित व्यवस्थापन सम्बन्धी नियमनकारी व्यवस्थाको कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने।	कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय	वन तथा वातावरण र स्थास्थ्य हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	अनुगमन गरिएका अस्पताल तथा अन्य स्वास्थ्य एवं प्रयोगशालाको संख्या।

३.३.११ सांस्कृतिक अधिकार

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	संस्कृति सम्बन्धी अधिकारको संरक्षण र प्रवर्धनको लागि नीतिगत तथा कानूनी सुधार गर्ने।	१.१ राष्ट्रिय संस्कृति नीतिमा समसामयिक परिमार्जन गर्ने।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय			राष्ट्रिय योजना आयोग, नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान, सांस्कृतिक संस्थान, गुठी संस्थान, प्रदेशको संस्कृति हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, नागरिक समाज	एक वर्ष	परिमार्जन भएको राष्ट्रिय संस्कृति नीतिका विषय।
		१.२ संस्कृतिसँग सम्बन्धित प्रचलित कानूनमा समसामयिक परिमार्जन तथा आवश्यकता अनुसार नयाँ कानून तर्जुमा गर्ने।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	संस्कृति हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, नेपाल कानून आयोग, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, नागरिक समाज	तीन वर्ष	सुधार भएका र नयाँ निर्माण भएका कानूनको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
२.	परम्परागत र सांस्कृतिक सम्पदा तथा मान्यताहरु, विभिन्न भाषा, धर्म, संस्कृति एवं सांस्कृतिक स्थल र चाडपर्वको संरक्षण गर्ने।	२.१ विभिन्न जातजाति र समुदाय लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन न्त्रालय	संस्कृति हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान, सांस्कृतिक संस्थान, गुठी संस्थान, आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय उत्थान प्रतिष्ठान, विश्वविद्यालय, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या।
		२.२ विभिन्न जातजाति, भाषाभाषी, धर्म, सम्प्रदाय एवं समुदायको धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक सम्पदा, भाषा, साहित्य र मौलिक कला संस्कृतिको संरक्षणका लागि अध्ययन, सम्बर्द्धन र प्रचारप्रसार गर्न	संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	संस्कृति हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान, सांस्कृतिक संस्थान, गुठी संस्थान, आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय उत्थान प्रतिष्ठान, विश्वविद्यालय,	निरन्तर	अध्ययन गरिएका, संरक्षण भएका धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक सम्पदा, भाषा, साहित्य र मौलिक कला संस्कृतिको संख्या र प्रवर्धनका लागि सञ्चालितकार्यक्रमको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।				नागरिक समाज		
		२.३ स्थानीय स्तरमा हुने सभा समारोह, परम्परा तथा जात्रा चाडपर्वको व्यवस्थापन गर्ने।			स्थानीय तह	गृह मन्त्रालय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, प्रदेशको संस्कृति हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	व्यवस्थापन गरिएका समारोह, परम्परा तथा जात्रा चाडपर्वको संख्या।
३.	वैज्ञानिक तथा नवीनतम प्रविधिको उपयोग गर्न पाउने अधिकारको संरक्षण गर्ने।	कुनै पनि वैज्ञानिक, साहित्यिक तथा कलात्मक उत्पादनद्वारा सिर्जित आर्थिक, नैतिक र भौतिक हितको संरक्षणका लागि बौद्धिक सम्पति सम्बन्धी प्रचलित कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।	संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, बिज्ञान, प्रविधि तथा नवप्रवर्तन मन्त्रालय			अर्थ मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, प्रदेशको विज्ञान तथा प्रविधि हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह	निरन्तर	दर्ता तथा अभिलेखीकरण गरिएका वैज्ञानिक तथा नवीनतम प्रविधिको संख्या।

३.३.१२ कानूनी सुधार र न्याय प्रशासन

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	मानव अधिकार तथा मानवीय कानून सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्ने।	१.१ संविधान बमोजिम तर्जुमा गर्न बाँकी कानून तर्जुमा गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय र अन्य सम्बद्ध मन्त्रालय			सम्बद्ध मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल कानून आयोग, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, स्थानीय तह, नेपाल बार एसोसिएसन	दुई वर्ष	तर्जुमा भएका कानूनको संख्या।
		१.२ राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग ऐनमा समसामयिक सुधार तथा परिमार्जन गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय			कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	एक वर्ष	परिमार्जन तथा सुधार भएका विषय।
		१.३ अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून सम्बन्धी नेपाल पक्ष भएका जेनेभा महासन्धिहरु कार्यान्वयन गर्ने कानून तर्जुमा गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल कानून आयोग, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह नेपाल बार एसोसिएसन	दुई वर्ष	तर्जुमा भएका कानूनको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		१.४ न्यायमा पहुँच बिस्तारका लागि निर्माण भएका प्रचलित कानूनको पुनरावलोकन वा परिमार्जन गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, नेपाल कानून आयोग, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल बार एशोसिएशन	दुई वर्ष	परिमार्जित कानूनको संख्या र पुनरावलोकन वा परिमार्जनका विषय।
२.	निःशूल्क कानूनी सहायतालाई पहुँचयोग्य र प्रभावकारी बनाउँदै एकद्वार प्रणाली मार्फत कार्यान्वयन गर्ने।	२.१ कानूनी सहायता सम्बन्धी नीतिको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वनयनका लागि यसको दायरा बढाई लक्षित वर्गको उत्थान गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			अर्थ मन्त्रालय, अदालत, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, नेपाल बार एशोसिएशन, नागरिक समाज	निरन्तर	निःशूल्क कानूनी सहायता प्राप्त गरेका व्यक्तिको संख्या।
		२.२ निःशूल्क कानूनी सहायता सम्बन्धी कानूनमा आवश्यक सुधार वा परिमार्जन गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			अर्थ मन्त्रालय, अदालत, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, नेपाल बार एशोसिएशन, नागरिक समाज	एक वर्ष	सुधार वा परिमार्जन भएका कानून तथा विषयहरु।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		२.३ निशुल्क कानूनी सहायता सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, अदालतहरु, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल बार एशोसिएशन	निरन्तर	सञ्चालित सचेतना कार्यक्रमको संख्या।
		२.४ एकद्वार प्रणालीबाट निःशूल्क कानूनी सहायता प्रदान गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	अर्थ मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, मुख्यन्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल बार एशोसिएशन	निरन्तर	एकिकृत तथ्याङ्क।
३.	अपराध अनुसन्धान र अभियोजन पद्धतिलाई वैज्ञानिक र प्रभावकारी बनाउने।	३.१ अपराध अनुसन्धानमा वैज्ञानिक पद्धति र नविनतम प्रविधिको प्रयोग गर्ने।	गृह मन्त्रालय, महा न्यायाधिवक्ता को कार्यालय, नेपाल प्रहरी			प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय, सरकारी वकीलको कार्यालय	निरन्तर	वैज्ञानिक पद्दति र नविनतम् प्रविधि प्रयोग गरी अनुसन्धान गरिएका मुद्दाको संख्या।
		३.२ विधि विज्ञान प्रयोगशालालाई प्रादेशिक तहमा बिस्तार गर्ने।	शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	कानून हेर्ने र सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय।		अर्थ मन्त्रालय, मुख्यन्यायाधिवक्ताको कार्यालय, सरकारी	तीन वर्ष	प्रदेश स्तरमा स्थापित विधि विज्ञान प्रयोगशालाको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
						वकीलको कार्यालय, अदालत		
		३.३ हेलो साक्षी कार्यक्रम, इ-एटर्नी कार्यक्रम तथा पीडित लक्षित कार्यक्रमको सञ्चालन तथा पीडितमैत्री कक्षको स्थापना र बिस्तार गर्ने।	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय			प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय अदालतहरु, सरकारी वकीलको कार्यालय नेपाल प्रहरी	निरन्तर	हेलो साक्षी र इ-एटर्नी कार्यक्रम सञ्चालन भएका अदालत तथा सरकारी वकिल कार्यालयको संख्या।
		३.४ पीडित लक्षित कार्यक्रमको सञ्चालन तथा पीडितमैत्री कक्षको स्थापना र बिस्तार गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय,			प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय अदालत, सरकारी वकिलको कार्यालय नेपाल प्रहरी, नागरिक समाज	निरन्तर	पीडित लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन भएका अदालत तथा सरकारी वकिल कार्यालयको संख्या र पीडितमैत्री कक्ष स्थापना भएका सरकारी वकिल कार्यालय, प्रहरी कार्यालय र अदालतको संख्या।
		३.५ जाहेरवाला, सुराकी तथा साक्षी संरक्षण सम्बन्धी	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			गृह मन्त्रालय, अदालतहरु, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नागरिक समाज	दुई वर्ष	कानून तर्जुमा भएको हुने।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		एकिकृत कानून तर्जुमा गर्ने।						
		३.६ साक्षी परीक्षण एवं प्रमाण प्रस्तुतिमा सूचना प्रविधिको प्रयोगको बिस्तार गर्ने।	अदालत, महा न्यायाधिवक्ता को कार्यालय			कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय नेपाल प्रहरी, नागरिक समाज	निरन्तर	साक्षी परीक्षण एवं प्रमाण प्रस्तुतिमा सूचना प्रविधिको प्रयोग भएका अदालतको संख्या।
		३.७ अदालतबाट कसूरदार ठहर नभएसम्म निर्दोष मानिने सिद्धान्त (Presumption of Innocence) को पालना गर्दै अनुसन्धान र अभियोजनको क्रममा आरोपितको गोपनीयता र प्रतिष्ठाको रक्षा गर्ने।	गृह मन्त्रालय, महा न्यायाधिवक्ता को कार्यालय, नेपाल प्रहरी, अनुसन्धानसंग सम्बद्ध निकाय			राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय, प्रेस काउन्सिल नेपाल, नेपाल बार एशोसिएशन	निरन्तर	अनुसन्धानका क्रममा आरोपितलाई मिडिया वा सार्वजनिक रूपमा प्रदर्शन नगरिएको सुनिश्चितताका लागि जारी भएको प्रहरी र मिडियाका लागि 'गोपनीयता र सञ्चार' सम्बन्धी परिमार्जित आचारसंहिता/निर्देशिका। आचारसंहिता उल्लंघन गरी आरोपितको गोपनीयता र प्रतिष्ठाको आंच पुऱ्याउने कुनै व्यक्ति, सुरक्षाकर्मी वा सञ्चार माध्यम माथि भएको कारवाही संख्या।
४	अपराध पीडितको	४.१ अपराध पीडितले आफू पीडित भएको मुद्दाको	गृह मन्त्रालय, अदालतहरु, महा	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय,	निरन्तर	आफू पीडित भएको मुद्दाको अनुसन्धान तथा कारवाही

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
	न्यायको अधिकार सुनिश्चित गर्ने।	अनुसन्धान तथा कारवाही सम्बन्धी जानकारी पाउने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउने।	न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल प्रहरी			नागरिक समाज		सम्बन्धी जानकारी पाएका अपराध पीडितको संख्या।
		४.२ अपराध पीडितलाई पुगेको क्षति वापत क्षतिपूर्ति वा राहत उपलब्ध गराउने।	गृह मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय,		सर्वोच्च अदालत, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, स्थानीय तह, नेपाल बार एशोसिएशन	निरन्तर	क्षतिपूर्ति पाएका अपराध पीडितको संख्या।
		४.३ अपराध पीडितको सामाजिक पुनर्स्थापना सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	गृह मन्त्रालय	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		अर्थ मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, अदालत,	निरन्तर	सामाजिक पुनर्स्थापना भएका अपराध पीडितहरुको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
						महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, स्थानीय तह नेपाल बार एशोसिएशन, नागरिक समाज		
		४.४ अदालतका फैसलाहरू तोकिएको समयभित्र कार्यान्वयन गर्न प्रणालीगत सुधार गर्ने, दण्ड/जरिवाना र क्षतिपूर्ति असुलीलाई द्रुत बनाउने र फैसला कार्यान्वयन गरी पीडितको मानव अधिकार सुरक्षित गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय, सर्वोच्च अदालत (फैसला कार्यान्वयन निर्देशनालय), गृह मन्त्रालय (जिल्ला प्रशासन र नेपाल प्रहरी)		नगर कार्यपालिकाको कार्यालय	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल बार एशोसिएशन, कसुरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन विभाग	निरन्तर	फैसला कार्यान्वयनको वार्षिक प्रगति प्रतिशत। फैसला कार्यान्वयनका लागि गृह मन्त्रालय र अदालतबीच एकीकृत डिजिटल "फैसला ट्र्याकिङ प्रणाली" (Judgment Tracking System) को विकास र सञ्चालन। फैसला कार्यान्वयनमा अवरोध पुऱ्याउने वा ढिलाइ गर्ने जिम्मेवार निकाय/व्यक्तिमाथि भएको कानूनी वा विभागीय कारबाहीको संख्या।

३.३.१३ हिरासत तथा कारागार सुधार

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	कारागारको व्यवस्थापनमा आवश्यक र उपयुक्त सुधार गर्ने।	१.१ कारागार सम्बन्धी प्रचलित कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।	गृह मन्त्रालय, कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल कानून आयोग, कारागार व्यवस्थापन विभाग, नेपाल प्रहरी, कारागार कार्यालय	निरन्तर	कानूनको कार्यान्वयन।
		१.२ कारागारको भौतिक पूर्वाधारको क्षमता बिस्तार एवं सुदृढीकरण गर्न बस्ती नभएको खुल्ला क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिमैत्री र पर्याप्त भौतिक सुविधायुक्त नयाँ कारागार भवन निर्माण गर्ने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		अर्थ मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने मन्त्रालय, नेपाल प्रहरी, कारागार कार्यालय	पाँच वर्ष	आधुनिक प्रविधिमैत्री र पर्याप्त भौतिक सुविधायुक्त नयाँ कारागार भवनको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		१.३ मौजुदा कारागारको सुधार र क्षमता बिस्तार गरी सम्भव भएसम्म क्षमता अनुसार मात्र कैदीबन्दी राख्ने व्यवस्था मिलाउने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, कारागार कार्यालय	निरन्तर	कारागारको क्षमता र कैदीवन्दीको संख्या।
२.	कारागारको समूचित व्यवस्थापन गर्ने।	२.१ नयाँ निर्माण हुने कारागारमा छुट्टाछुट्टै पुरुष, महिला, एवं यौनिक अल्पसंख्यकका लागि कैदीबन्दी गृह, सुधार गृह, बालसुधार गृह, भवन, ब्लक वा कोठा, शौचालय निर्माण गर्ने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, गृह मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय, पूर्वाधार विकास मन्त्रालय, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय,	निरन्तर	पुरुष, महिला, एवं यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग अलग भवन, ब्लक वा कोठा, शौचालय भएको कारागार र कैदीवन्दी गृहको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
						नेपाल प्रहरी, कारागार कार्यालय		
		२.२ सुरक्षाको दृष्टिकोणले विशेष सुरक्षा कक्षमा राख्नु पर्ने प्रकृतिका कैदीबन्दी लाई छुट्टाछुट्टै कोठामा राख्ने व्यवस्था गर्ने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		गृह मन्त्रालय, नेपाल प्रहरी, कारागार कार्यालय	निरन्तर	विशेष प्रकृतिका कैदीबन्दीको लागि छुट्टाछुट्टै कोठा भएको कारागारको संख्या।
		२.३ विवाहित कैदीवन्दीको प्रजनन अधिकारका लागि दम्पत्तिलाई कारागारभित्र आवश्यकता अनुसार निश्चित अवधिका लागि बस्न पाउने व्यवस्था गर्ने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग			गृह मन्त्रालय, कारागार कार्यालय, नेपाल प्रहरी	निरन्तर	प्रजनन् अधिकारको प्रयोग गर्न माग गर्ने र प्रयोग गरेका कैदीबन्दी दम्पत्तिको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		२.४ कुनै थुनुवा वा कैदी बन्दीले पालन पोषण गर्नुपर्ने नावालक भएमा निज थुना वा कैदमा रहुन्जेल त्यस्तो नाबालकको सम्पूर्ण हेरविचार, शिक्षा दिक्षा र पालनपोषणको व्यवस्था गर्ने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		अर्थ मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, प्रदेशको अर्थ हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, कारागार कार्यालय	निरन्तर	कारागार कार्यालयले सम्पूर्ण हेरविचार, शिक्षा दिक्षा र पालनपोषणको व्यवस्था भएका नाबालकको संख्या।
३.	कैदीबन्दीको मानव अधिकार र जीवन यापन सहजीकरणको व्यवस्थापन गर्ने।	३.१ कैदीबन्दीलाई मानव अधिकार सम्बन्धी तालीम, मनोसामाजिक परामर्श प्रदान गर्ने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		गृह मन्त्रालय, सम्बन्धित संवैधानिक निकाय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नागरिक समाज, कारागार कार्यालय	निरन्तर	मानव अधिकार शिक्षा र मनोसामाजिक परामर्श तालीम प्राप्त गरेका कैदीबन्दीको संख्या।
		३.२ कैदीबन्दी लाई आय आर्जन गर्न सकिने खालको सीपमूलक तालीम उपलब्ध गराई	कागागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		गृह मन्त्रालय, सीपमूलक तालीम प्रदान गर्ने संघ संस्था, नागरिक समाज	निरन्तर	आय आर्जन गर्न सक्ने खालका सीपमूलक तालीम प्राप्त गर्ने कैदीबन्दीको संख्या र आयमूलक कार्यमा आवद्ध कैदीबन्दीको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		आयआर्जनमा आवद्ध गर्ने।						
		३.३ कारागार परिसरमा कुनै कारखाना स्थापना भएकोमा त्यस्तो कारखाना वा उद्यम केन्द्रमा कैदीबन्दीलाई पारिश्रमिक दिई काममा लगाउने व्यवस्था गर्ने ।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		गृह मन्त्रालय, कारागार कार्यालय	निरन्तर	कारागारमा कारखाना वा उद्यम केन्द्र सञ्चालन भएका कारागारको संख्या र पारिश्रिक सहितको काम पाएका कैदीबन्दीको संख्या।
		३.४ प्यारोल एवं प्रोबेशन सम्बन्धी पूर्वाधार (खुला कारागार) को व्यवस्था गरी कैदीबन्दीलाई सामुदायिक सेवा र सीपमूलक कार्यमा लगाउने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		गृह मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, संघीय प्यारोल तथा प्रोबेशन बोर्ड, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, अदालतहरु, कारागार कार्यालय	निरन्तर	प्यारोल एवम् प्रोवेशनको पूर्वाधार तयार भएको कारागारको संख्या र सामूदायिक सेवा तथा सीपमूलक कार्यमा संलग्न कैदीबन्दीको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		३.५ प्रोवेशन तथा प्यारोल बोर्डलाई थप क्रियाशील बनाउने ।	महा न्यायाधिवक्ता को कार्यालय, संघीय प्यारोल तथा प्रोबेशन बोर्ड	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		गृह मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, प्रदेश प्यारोल तथा प्रोबेशन बोर्ड	एक वर्ष	क्रियाशिल रहेका प्रोवेशन तथा प्यारोल बोर्ड संख्या।
४.	कैदिबन्दीलाई मानवोचित सुविधा उपलब्ध गराउने।	४.१ कारागारमा सफा खानेपानी, खेलकुद सामग्री, व्यायाम स्थल, टेलिभिजन, पुस्तकालयको व्यवस्था गर्ने।	कारागार व्यवस्थापन विभाग	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, गृह मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, कारागार कार्यालय	निरन्तर	सफा खानेपानी, खेलकुद सामग्री, व्यायाम स्थल, टेलिभिजन, पुस्तकालयको व्यवस्था भएको कारागारको संख्या।
		४.२ कैदीबन्दीसँग भेटघाट कक्षको व्यवस्था गर्ने।	कारागार कार्यालय	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, गृह मन्त्रालय, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, कारागार व्यवस्थापन विभाग, नेपाल प्रहरी	निरन्तर	कैदीबन्दी भेटघाट कक्ष निर्माण भएको कारागारको संख्या।
		४.३ कैदीबन्दीलाई मानवोचित खाद्यान्न र	कारागार कार्यालय	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने		महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, कारागार व्यवस्थापन विभाग	निरन्तर	कैदीबन्दीलाई उपलब्ध गराइने खाद्यान्न र पोशाकको परिमाण।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		पोशाक सुविधा उपलब्ध गराउने।		सम्बन्धित मन्त्रालय		मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, कारागार व्यवस्थापन विभाग, नेपाल प्रहरी		
		४.४ गर्भवती वा सुत्केरी बन्दीलाई बसोबास, खानपान र स्वास्थ्य परीक्षणको सम्बन्धमा विशेष व्यवस्था गर्ने।	कारागार कार्यालय	कारागार व्यवस्थापन हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	-	गृह मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, कारागार व्यवस्थापन विभाग, नेपाल प्रही	निरन्तर	बसोबास, खानपान र स्वास्थ्य परीक्षणको सुविधा प्रयोग गर्ने गर्भवती वा सुत्केरी कैदीबन्दीको संख्या।

३.३.१४ संक्रमणकालीन न्याय

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	संक्रमणकालीन न्यायलाई तार्किक निष्कर्षमा पुऱ्याउने।	संविधान, सर्वोच्च अदालतको फैसला, नेपालले स्वीकार गरेको मानव अधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धता, विस्तृत शान्ति	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको			प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, गृह मन्त्रालय, अदालत महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	पाँच वर्ष	संक्रमणकालीन न्याय निश्कर्षमा पुगेको हुने।

क.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		सम्झौताको पालना गर्ने।	छानविन आयोग, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग					
२.	संक्रमणकालीन न्याय व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउने।	वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोग र सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोगको संस्थागत क्षमता विकास र प्रभावकारीता लागि आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय,			अर्थ मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	दुई वर्ष	उपलब्ध गराईएको स्रोत साधनको विवरण।
३.	द्वन्द्वपीडितको संरक्षण गर्ने, पीडितलाई परिपूरण उपलब्ध गराउने।	३.१ द्वन्द्वपीडित तथा विस्थापितको अभिलेख व्यवस्थित गर्ने र उनीहरुलाई आवश्यक	गृह मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोग, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग,	दुई वर्ष	सुरक्षाको प्रत्याभूति पाएका द्वन्द्वपीडित तथा विस्थापितको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		सुरक्षाको प्रत्याभूति प्रदान गर्ने।				नागरिक समाज		
		३.२ वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोग, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोगको सिफारिसको आधारमा पीडित वा आश्रित परिवारलाई परिपूरण लगायतका सेवा सुविधा उपलब्ध गराई न्याय प्रदान गर्ने।	गृह मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोग, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग, नागरिक समाज, गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, राजनीतिक दल	पाँच वर्ष	परिपूरण लगायतका सेवा सुविधा पाएका पीडित वा आश्रित परिवार तथा न्याय पाएका पीडितिको संख्या।

३.३.१५ राष्ट्रिय तथा संयुक्त राष्ट्र संघीय निकायका सिफारिस/सुझाव कार्यान्वयन

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			सघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	मानव अधिकार संरक्षण र	१.१ संयुक्त राष्ट्र संघीय अन्तरदेशीय संगठित अपराध	गृह मन्त्रालय			महिला,बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय, कानून, न्याय	तीन वर्ष	सुधार वा परिमार्जन भएका कानूनको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			सघ	प्रदेश	स्थानीय			
	सम्बर्द्धन गर्ने सम्बन्धी महासन्धिको पक्ष बन्ने र कार्यान्वयनमा लैजाने।	सम्बन्धी प्रोटोकल, २००० (पालेर्मो प्रोटोकल) को कार्यान्वयन गर्न सुधार गर्न बाँकी कानूनमा सुधार र कार्यान्वयन गर्ने।				तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, नागरिक समाज		
		१.२ संयुक्त राष्ट्र संघीय अन्तरदेशीय संगठित अपराध सम्बन्धी प्रोटोकल, २००० (पालेर्मो प्रोटोकल) को कार्यान्वयन गर्न कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्ने।	गृह मन्त्रालय			महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, स्थानीय तह, नागरिक समाज	निरन्तर	पालेर्मो प्रोटोकल कार्यान्वयन कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति विवरण।
२.	संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रणाली अन्तर्गतका मानव अधिकारसम्बन्धी दायित्वको पालना गर्ने।	२.१ मानव अधिकार सम्बन्धी महासन्धि अन्तर्गत पेस गर्नुपर्ने आवधिक प्रतिवेदन समयमा पेस गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय, महासन्धिसँग सम्बद्ध अन्य मन्त्रालय			कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय र अन्य सम्बद्ध मन्त्रालय	निरन्तर	मानव अधिकारसम्बन्धी महासन्धि अन्तर्गत पेस भएका प्रतिवेदनहरुको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			सघ	प्रदेश	स्थानीय			
		२.२ विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन प्रतिवेदन समयमा पेस गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय			परराष्ट्र मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय र अन्य सम्बद्ध मन्त्रालय	निरन्तर	विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन प्रतिवेदन पेस सम्बन्धी विवरण।
		२.३ संयुक्त राष्ट्र संघीय सन्धिजन्य निकायबाट प्राप्त सञ्चार (उजुरी), मानव अधिकार परिषद्को विशेष कार्यविधि (Special Procedures) अन्तर्गत प्राप्त सञ्चार (Communication/Joint Communication) तथा प्रश्नावलीको जवाफ समयमा पठाउने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय			कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय र अन्य सम्बद्ध मन्त्रालय	निरन्तर	सम्बन्धित निकायमा पठाइएको जवाफको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			सघ	प्रदेश	स्थानीय			
		२.४ सन्धिजन्य निकाय र विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकनबाट प्राप्त सिफारिस तथा सुझाव कार्यान्वयन गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय र अन्य सम्बद्ध मन्त्रालय तथा सरकारी निकाय			मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, स्थानीय तह, नागरिक समाज	निरन्तर	सिफारिस एवं सुझाव कार्यान्वयनको संख्या।
३.	राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने।	३.१ राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगका सिफारिसको कार्यान्वयनको लगत तयार गरी सम्बन्धित निकायमा कार्यान्वयनका लागि पठाउने र नियमित रुपमा ताकेता (Follow-up) गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय र अन्य सम्बद्ध मन्त्रालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय	सम्बन्धित स्थानीय तह	सरोकार राख्ने सम्बन्धित निकाय	निरन्तर	आयोगबाट प्राप्त सिफारिस कार्यान्वययनका लागि प्राप्त सिफारिस तथा सोको कार्यान्वयन सम्बन्धी विवरण।
		३.२ सिफारिस कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय, राष्ट्रिय मानव	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय		सरोकार राख्ने सम्बन्धित निकाय	निरन्तर	सिफारिस कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन भएको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			सघ	प्रदेश	स्थानीय			
			अधिकार आयोग					
		३.३ कार्यान्वयन अवस्थाको अद्यावधिक विवरण तयार गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय		सरोकार राख्ने सम्बन्धित निकाय	निरन्तर	सिफारिस कार्यान्वयन अवस्थाको अद्यावधिक विवरण।
		३.४ राहत तथा क्षतिपुर्तिको सम्बन्धमा भएको सिफारिस कार्यान्वयनलाई शीघ्र रुपमा अगाडी बढाउने।	गृह मन्त्रालय अर्थ मन्त्रालय			प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, र सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग		सिफारिस संख्या र कार्यान्वयन सख्याको आर्थिक वर्ष अनुसारको विवरण।
४.	मानव अधिकारको प्रत्याभूति सम्बन्धमा विषयगत संवैधानिक आयोगका	अन्य विषयगत संवैधानिक आयोगबाट प्राप्त उपयुक्त सिफारिस कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने, कार्यान्वयन अवस्थाको अद्यावधिक विवरण तयार गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय, र अन्य सम्बद्ध मन्त्रालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय		सरोकार राख्ने सम्बन्धित निकाय, सम्बन्धित विषयगत संवैधानिक आयोग	निरन्तर	सिफारिस कार्यान्वयन, अनुगमन र अद्यावधिक विवरणको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			सघ	प्रदेश	स्थानीय			
	सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने।							
५.	संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार समितिले दिएको सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने।	५.१ संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार समितिबाट प्राप्त सिफारिस कार्यान्वयनको लागि कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय			कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	२ वर्ष	कार्ययोजना तयार भई कार्यान्वयनमा गएको हुने, मानव अधिकार समितिले सन्धिजनित प्रतिवेदन र व्यक्तिगत उजुरीको सम्बन्धमा दिएको सिफारिस कार्यान्वयनको संख्या।
		५.२ नेपाल पक्षराष्ट्र भएका सन्धिमा संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव अधिकार समितिबाट प्राप्त सिफारिस कार्यावन्यन अवस्थाको अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरी अभिलेखिकरण गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय		सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	वार्षिक	प्रतिवेदन र अभिलेखिकरण

३.३.१६ मानव अधिकार शिक्षा

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	मानव अधिकारसम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने।	१.१ लैंगिक हिंसा, जातीय तथा अन्य सामाजिक छुवाछूत, बोक्सा बोक्सी, छाउपडी जस्ता कुरीति विरुद्धका कानूनी व्यवस्था सम्बन्धमा सचेतनामूलक कार्यक्रम अभियानको रुपमा सञ्चालन गर्ने।	गृह मन्त्रालय, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, महिला, बालबालिका, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक र सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र सरोकार राख्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सम्बन्धित संवैधानिक आयोग, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित सचेतना कार्यक्रमको संख्या।
		१.२ मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनका सम्बन्धमा प्रदेश, स्थानीय तह तथा शैक्षिक संस्थामा सचेतना कार्यक्रम	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय, कानून, न्याय तथा संसदीय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय, संवैधानिक आयोग, नागरिक समाज, शैक्षिक संस्थाहरु	निरन्तर	सञ्चालन भएका सचेतना कार्यक्रमको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		सञ्चालन गर्न सहकार्य गर्ने।	मामिला मन्त्रालय					
		१.३ नेपालको संविधानद्वारा प्रदत्त मौलिक हक कार्यान्वयन गर्न जारी भएका कानून एवं देवानी तथा फौजदारी संहिताको सम्बन्धमा सरलीकृत पुस्तिका प्रकाशन गरी प्रचार प्रसार गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय, प्रदेशको कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय, नागरिक समाज	निरन्तर	प्रकाशित पुस्तिकाको विवरण र संख्या।
		१.४ अर्धन्यायिक निकायका जनशक्तिका लागि मानव अधिकारका मूल्य, मान्यता तथा	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय		सम्बद्ध मन्त्रालय, राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, न्याय सेवा तालीम केन्द्र	निरन्तर	सञ्चालित अभिमुखीकरण कार्यक्रमको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		न्यायका मान्य सिद्धान्त सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।						
२.	मानव अधिकारको क्षेत्रमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई उत्प्रेरित गर्ने।	मानव अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने कार्यमा संलग्न व्यक्ति वा संस्थालाई मानव अधिकार राष्ट्रिय पुरस्कार प्रदान गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय			प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	निरन्तर	मानव अधिकार राष्ट्रिय पुरस्कार प्राप्त गर्ने व्यक्ति तथा संस्थाको संख्या।
३.	सुरक्षाकर्मी र कानून कार्यान्वयन अधिकारीको मानव अधिकार र मानवीय कानून सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	सुरक्षा निकाय एवं कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायका अधिकारीलाई प्रदान गरिने तालीममा मानव अधिकारको विषय समाविष्ट गर्ने गरी पाठ्यक्रम तथा	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय		कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सम्बन्धित संवैधानिक आयोग,	निरन्तर	प्रदान गरिएका तालिम संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		पाठ्यपुस्तक तयार गरी तालीम प्रदान गर्ने।				महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय		
४.	नागरिक र सुरक्षा निकायसँगको सम्बन्धलाई विश्वासयोग्य बनाउने।	नागरिकमा सुरक्षा निकाय "नागरिकको सुरक्षाका लागि हुन्" भन्ने सोंच अभिवृद्धि गरी मानव अधिकारमैत्री समाज निर्माणका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय,	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या।

३.३.१७ संस्थागत सुदृढीकरण

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
१.	मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्धनका लागि मानव अधिकारसँग सम्बन्धित संवैधानिक आयोगलाई सुदृढ बनाउने।	१.१ राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, आदिबासी जनजाति आयोग, राष्ट्रिय महिला आयोग, दलित आयोग, समावेशी आयोग, मधेसी आयोग, थारु आयोग र मुस्लिम आयोगलाई साधन स्रोत सम्पन्न र सुदृढ बनाउने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय			अर्थ मन्त्रालय	निरन्तर	आयोगहरुको सुदृढीकरणका लागि व्यवस्थापन गरिएको स्रोत साधन र सम्पन्न गरिएका कामको कार्यप्रगति।
		१.२ मानव अधिकार सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनमा संलग्न संस्थाहरु बीच समन्वय अभिवृद्धि गर्ने।	सबै मन्त्रालय, सम्बन्धित निकाय	सबै मन्त्रालय, सम्बन्धित निकाय	स्थानीय तह, सम्बन्धित निकाय	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सम्बन्धित संवैधानिक आयोग, नागरिक समाज	निरन्तर	मानव अधिकार प्रवर्धनका लागि समन्वय गरिएका संस्थाहरुको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
२.	स्थानीय न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	स्थानीय तहका न्यायिक समितिको अधिकार र यसको प्रयोग सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, भूमि व्यवस्था, सहकारी, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, कानून हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, अदालत, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, नागरिक समाज	निरन्तर	सञ्चालित क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम र सहभागीको संख्या।
३.	प्रभावकारी नियमन मार्फत सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई अनुशासित र मर्यादित वनाउने।	३.१ संविधान, संविधान कार्यान्वयन गर्न बनेका ऐन तथा यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयन सम्बन्धी आवधिक प्रतिवेदन, तथ्यांक, सूचना वा जानकारी	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय,			सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय	दुई वर्ष	विद्युतीय सफ्टवेयरको विकास ।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		संकलन र प्रशोधन गर्न विद्युतीय सफ्टवेयरको विकास गर्ने ।						
		३.२ विद्युतीय पोर्टलमा कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति विवरण तथा प्रतिवेदन पेस गर्न अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रि परिषद्को कार्यालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय		सबै मन्त्रालय/ निकाय	निरन्तर	अभिमुखिकरण गरिएका निकायको संख्या।
		३.३ डिजिटल प्राइभेसी, कृत्रिम वुद्धिमता, गिग वर्कर तथा डेटा सुरक्षाका लागि नीति तथा कानून	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय			कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, नेपाल कानून आयोग, सूचना तथा प्रसारण विभाग	चार वर्ष	निर्माण/परिमार्जन भएका नीति तथा कानूनको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		निर्माण/परिमार्जन गर्ने।						
		३.४ डिजिटल प्राइभेसी, कृत्रिम वुद्दिमता, गिग वर्कर तथा डेटा सुरक्षासम्बन्धी जनचेतना र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	सूचना तथा प्रविधि हेर्ने सम्बन्धित मन्त्रालय	स्थानीय तह	सबै मन्त्रालय/ निकाय	निरन्तर	सञ्चालन भएका जनचेतना र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमको संख्या।
		३.५ डिजिटल अधिकार, कृत्रिम वुद्दिमताबाट मानव अधिकारमा परेको प्रभाव, गिग वर्करका मानव अधिकार उल्लङ्घन तथा डेटा सुरक्षाका	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय		स्थानीय तह, सूचना तथा प्रसारण विभाग	नितन्तर	अनुगमन गरिएका मन्त्रालय, निकाय तथा स्थानीय तहको संख्या।

क्र.सं.	उद्देश्य	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय			सहयोगी निकाय	समय सीमा	नतिजा सूचक
			संघ	प्रदेश	स्थानीय			
		सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने।						
		३.६ अभिव्यक्ति तथा प्रेस स्वतन्त्रता र मानव अधिकारको सम्मानका लागि सामाजिक सञ्जाल तथा सञ्चार माध्यममा प्रसारण हुने भ्रामक सूचना तथा समचारलाई नियन्त्रन गर्न सूचना प्रबाहसम्बन्धी मापदण्ड निर्माण गर्ने।	सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय		स्थानीय तह, सूचना तथा प्रसारण विभाग	दुई वर्ष	निर्माण भएको मापदण्ड।

परिच्छेद -४

कार्ययोजना कार्यान्वयनको समन्वय संयन्त्र, अनुगमन र प्रतिवेदन

४.१ कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सम्बद्ध निकायको भूमिका

४.१.१ जिम्मेवार निकाय

परिच्छेद-३ मा उल्लिखित विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य हासिल गर्नको लागि निर्धारित क्रियाकलापको कार्यान्वयन गर्न विषयगत क्षेत्रसँग खेल्ने भूमिकाको आधारमा सम्बन्धित निकायलाई जिम्मेवार निकायको रुपमा राखिएको छ। जिम्मेवार निकायको मुख्य काम देहाय बमोजिम रहेको छः-

(क) कार्ययोजना बमोजिमका क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्न मुख्य जिम्मेवारी र उत्तरदायित्व लिने,
(ख) नीति वा कानूनको तर्जुमा वा परिमार्जन गर्नुपर्ने भएमा त्यसको नेतृत्व लिने,
(ग) आफ्नो नियमित वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममार्फत कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत र साधनको व्यवस्था गर्ने,
(घ) कार्ययोजना कार्यन्वयनमा दुई वा दुई भन्दा बढी निकायको संलग्नता रहने भएमा ती निकायबीच समन्वय गर्ने,
(ङ) कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति विवरण र प्रतिवेदनका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने,
(च) कार्ययोजना कार्यान्वयनका क्रममा बाधा अड्काउ देखिएमा त्यस्तो बाधा अड्काउ फुकाउने,
(छ) कार्ययोजना बमोजिमको प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने र पेस गर्ने,
(ज) कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि अन्य आवश्यक कार्य गर्ने।

४.१.२ सहयोगी निकाय

कार्ययोजनामा जिम्मेवार निकायलाई तोकिएको क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्न सहयोगीको भूमिकामा रहने निकायलाई सहयोगी निकायको रुपमा पहिचान गरिएको छ। सहयोगी निकायको भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) जिम्मेवार निकायसँग आपसी समन्वयमा काम गर्नुपर्ने भएमा वा सहयोगको अपेक्षा गरेको अवस्थामा आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गर्ने,
(ख) जिम्मेवार निकायले सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप तथा कार्यक्रममा सहभागी भई सहयोग गर्ने,
(ग) जिम्मेवार निकायबाट आवश्यक स्रोत, साधन र विशेषज्ञता माग भएमा उपलब्ध गराउने,
(घ) जिम्मेवार निकाय समक्ष सम्बन्धित क्रियाकलापको सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार प्रस्ताव वा अनुरोध गर्ने,
(ङ) क्रियाकलाप कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी समयमानै जिम्मेवार निकायलाई उपलब्ध गराउने,
(च) कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि अन्य आवश्यक कार्य गर्ने ।

४.२ समन्वय संयन्त्र

कार्ययोजना कार्यान्वयनको सुनिश्चितताका लागि विशिष्टीकृत समन्वय संयन्त्रको रुपमा संघीय स्तरमा संघीय समन्वय समिति, प्रदेशस्तरमा प्रदेश समन्वय समिति, जिल्लास्तरमा जिल्ला समिति र स्थानीय तहमा स्थानीय तह समन्वय समितिको व्यवस्था गरिएको छ ।

४.२.१ संघीय समन्वय समिति

कार्ययोजनाका क्रियाकलापसँग सम्बन्धित मन्त्रालय एवं निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने, कार्ययोजना कार्यान्वयनको क्रममा सञ्चालन गरिने क्रियाकलापको कार्यान्वयन अवस्था र प्रक्रियाको समीक्षा गर्ने, मानव अधिकारका क्षेत्रमा नेपाल सरकारले अवलम्बन गर्ने नीतिगत विषयमा सुझाव दिई समग्र मानव अधिकार स्थितिको समीक्षा गर्ने, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट तयार भएको वार्षिक तथा पञ्चवर्षीय प्रतिवेदनलाई अन्तिम रुप दिने मुख्य जिम्मेवारी रहेको एक संघीय समन्वय समिति रहनेछ।

संघीय समन्वय समितिको संरचना देहाय बमोजिम हुनेछः-

मुख्य सचिव, नेपाल सरकार	संयोजक
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका सचिवहरु	सदस्य
नेपाल सरकारका सम्बन्धित मन्त्रालयका सचिव	सदस्य
सचिव, राष्ट्रिय योजना आयोग	सदस्य
नायव महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	सदस्य
सचिव, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	सदस्य
रथि, नेपाली सेना	सदस्य
प्रहरी महानिरीक्षक, नेपाल प्रहरी	सदस्य
सशस्त्र प्रहरी महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल	सदस्य
राष्ट्रिय महिला आयोग, राष्ट्रिय दलित आयोग, राष्ट्रिय समावेशी आयोग, आदिवासी जनजाति आयोग, मधेशी आयोग, थारु आयोग र मुस्लिम आयोगका सचिव	सदस्य
अध्यक्ष, नेपाल बार एसोसिएसन	सदस्य
नेपाल सरकारले तोकेका एक जना महिलासहित नागरिक समाजका तीन जना प्रतिनिधि	सदस्य
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता विषय हेर्ने सह-सचिव	सदस्य-सचिव

समितिको बैठक छ महिनामा कम्तीमा एक पटक र आवश्यकता अनुसार सोभन्दा बढी पटक पनि बस्न सक्नेछ। समितिले कुनै निकायका पदाधिकारीलाई समितिको बैठकमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ। प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयको मानव अधिकार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता महाशाखाले समितिको सचिवालयको रूपमा कार्य गर्नेछ। समितिले आवश्यकता अनुसार उप-समिति गठन गरी कार्य जिम्मेवारी दिन सक्नेछ।

४.२.२ प्रदेश समन्वय समिति

कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको लागि समन्वय गर्ने तथा प्रदेश सरकारले अवलम्बन गर्ने नीतिगत विषयमा सुझाव दिने, प्रदेशको मानव अधिकार स्थितिको वार्षिक प्रतिवेदन समीक्षा गर्ने र अन्तिम रुपदिने मुख्य जिम्मेवारी रहेको प्रदेश समन्वय समिति प्रत्येक प्रदेशमा रहनेछ।

प्रदेश समन्वय समितिको संरचना देहाय बमोजिम हुनेछः-

प्रमुख सचिव, प्रदेश सरकार	संयोजक
मुख्य न्यायाधिवक्ता	सदस्य
प्रदेश सरकारका सबै मन्त्रालयका सचिव	सदस्य
प्रदेश प्रमुख, नेपाली सेना	सदस्य
प्रमुख, प्रदेश प्रहरी	सदस्य
प्रदेश प्रमुख, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल	सदस्य
प्रतिनिधि, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग	सदस्य
प्रदेश पार्षद, नेपाल बार काउन्सिल	सदस्य
संयोजकले तोकेको एक जना महिला सहित नागरिक समाजका तीन जना प्रतिनिधि	सदस्य
उपसचिव (कानून), मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	सदस्य-सचिव

समितिको बैठक प्रत्येक तिन महिनामा कम्तीमा एक पटक र आवश्यकता अनुसार सो भन्दा बढी पटक पनि बस्न सक्नेछ। समितिले कुनै निकायका पदाधिकारीलाई समितिको बैठकमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ। मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको कानून सम्बन्धी विषय हेर्ने महाशाखाले समितिको सचिवालयको रूपमा कार्य गर्नेछ।

४.२.३ जिल्ला समिति

कार्ययोजना कार्यान्वयनको सुनिश्चितताका लागि स्थानीय तहबाट हुने कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको क्रममा समन्वय र सहजीकरण गर्ने, स्थानीय तहबाट प्राप्त प्रगति प्रतिवेदनको आधारमा जिल्लाको समग्र मानव अधिकार स्थितिको समीक्षा गर्ने, कार्ययोजना कार्यान्वयन अवस्थाको अर्धवार्षिक र वार्षिक प्रतिवेदन

तयार गर्ने र सो प्रतिवेदन प्रदेश समन्वय समितिमा पठाउने मुख्य जिम्मेवारीसहित प्रत्येक जिल्लामा एक जिल्ला समिति रहनेछ।

जिल्ला समितिको संरचना देहाय बमोजिम हुनेछः-

प्रमुख, जिल्ला समन्वय समिति	संयोजक
जिल्ला समन्वय समितिका पदाधिकारीहरु	सदस्य
जिल्लास्थित नगरपालिकाका प्रमुखहरु र गाउँपालिकाका अध्यक्षहरु	सदस्य
प्रमुख जिल्ला अधिकारी	सदस्य
जिल्लास्थित सुरक्षा निकायका प्रमुखहरु	सदस्य
जिल्ला न्यायाधिवक्ता	सदस्य
प्रमुख, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	सदस्य
प्रमुख, स्वास्थ्य कार्यालय	सदस्य
नेपाल बार एशोसिएशनका जिल्ला प्रतिनिधि	सदस्य
गैर सरकारी संस्था महासंघका जिल्लास्थित प्रतिनिधि	सदस्य
जिल्ला समन्वय अधिकारी	सदस्य—सचिव

समितिको बैठक प्रत्येक तिन महिनामा कम्तीमा एक पटक र आवश्यकता अनुसार सो भन्दा बढी पटक पनि बस्न सक्नेछ। समितिले सम्बद्ध अन्य कार्यालयका पदाधिकारीलाई आवश्यकतानुसार समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ। समितिको सचिवालय जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयमा रहनेछ।

४.२.४ स्थानीय तह समन्वय समिति

कार्ययोजना कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको लागि प्रत्येक स्थानीय तहमा स्थानीय तह समन्वय समितिको व्यवस्था गरिएको छ। स्थानीय तहको सम्बन्धित शाखा र कार्ययोजनाको क्रियाकलापसँग सम्बन्धित वडालाई निर्देशन दिने, कार्ययोजना कार्यान्वयनको क्रममा सञ्चालन गरिने क्रियाकलापको कार्यान्वयनमा समन्वय र सहजीकरण गर्ने तथा स्थानीय तहको समग्र मानव अधिकार स्थितिको समीक्षा गर्ने, कार्ययोजना कार्यान्वयन अवस्थाको अर्धवार्षिक र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने र सो प्रतिवेदन जिल्ला समितिमा पठाउने मुख्य जिम्मेवारी स्थानीय तह समन्वय समितिको रहेको छ। स्थानीय तह समन्वय समितिको संरचना देहाय बमोजिम हुनेछः-

प्रमुख वा अध्यक्ष, स्थानीय तह	संयोजक
उप-प्रमुख वा उपाध्यक्ष, स्थानीय तह	सदस्य

वडा अध्यक्षहरु	सदस्य
सम्बन्धित विषय हेर्ने अधिकृत	सदस्य
अध्यक्षले तोकेको एक जना महिला सहित नागरिक समाजका तीन जना प्रतिनिधि	सदस्य
स्थानीय तहमा रहेको सुरक्षा निकायको कार्यालयको प्रमुख	सदस्य
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, स्थानीय तह	सदस्य-सचिव

समितिको बैठक प्रत्येक दुई महिनामा कम्तीमा एक पटक र आवश्यकता अनुसार सोभन्दा बढी पटक पनि बस्न सक्नेछ । समितिको सचिवालय सम्बन्धित नगर/गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा रहनेछ।

४.३ अनुगमन संयन्त्र

कार्ययोजना कार्यान्वयनको अवस्था विश्लेषण गरी समस्याको पहिचान गर्न र कार्यान्वयनको क्रममा देखा परेका समस्या समाधानको लागि उपयुक्त सुझाव र पृष्ठपोषण दिई कार्यान्वयनलाई थप सहज एवं प्रभावकारी बनाउन कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन देहायका निकायले गर्नेछन्ः-

(क) प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय (कानून तथा मानव अधिकार हेर्ने)

(ख) संघीय संसद, प्रतिनिधि सभाको कानून, न्याय तथा मानव अधिकार समिति

(ग) राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग

(घ) संवैधानिक आयोग र निकाय (विषयक्षेत्रसँग सम्बन्धित)

(ङ) महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय (मानव अधिकार क्षेत्र हेर्ने महाशाखा)

(च) मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय (कानून तथा मानव अधिकार हेर्ने)

(छ) जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय

(ज) स्थानीय तहको नगरसभा र गाउँसभा

(झ) मानव अधिकारसम्बन्धी संघसंस्था/नागरिक समाज

अनुगमन गर्ने निकायले अनुगमन गर्दा अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित जिम्मेवार तथा सहयोगी निकायमा पठाउनु पर्नेछ। यसरी प्राप्त हुने सुझाव र पृष्ठपोषणलाई प्रमुख जिम्मेवार निकाय तथा सहयोगी निकायले व्यावहारिक रुपमा अवलम्बन गरी कार्ययोजना कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिनु पर्नेछ। अनुगमनको कार्यमा सहजीकरणको आवश्यकता भएमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट समेत सहजीकरण हुनेछ।

४.४ कार्ययोजना कार्यान्वयन प्रगति प्रतिवेदन

कार्ययोजना कार्यान्वयनको अवस्थाको चित्रण गर्न, कार्ययोजनालाई व्यावहारिक रुपले कार्यान्वयन गर्न र कार्यान्वयन गर्न नसकिने अवस्था भएमा सोको समाधानका उपाय पहिचान गर्न तथा समग्र प्रतिवेदन तयार गर्ने समेतको कार्यलाई सहज बनाउन प्रदेश समन्वय समिति, जिल्ला समिति र स्थानीय तह समन्वय समितिबाट अर्ध वार्षिक र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ। यसबाट मानव अधिकार

कार्ययोजनाको कार्यान्वयनमा जिम्मेवार निकायको सक्रियता बढ्न गई कार्ययोजना कार्यान्वयनले निरन्तरता प्राप्त गर्ने अपेक्षा राखिएको छ।

कार्ययोजना कार्यान्वयनको अर्धवार्षिक र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनको ढाँचा अनुसूची-२ बमोजिम हुनेछ।

कार्ययोजना कार्यान्वयनको अर्धवार्षिक र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी देहाय बमोजिम पेस गर्नु पर्नेछः-

(क) स्थानीय तह समन्वय समितिले अर्धवार्षिक प्रतिवेदन माघ महिनाको पाँच गतेभित्र र वार्षिक प्रतिवेदन साउन महिनाको पाँच गतेभित्र जिल्ला समितिको सचिवालयमा,

(ख) जिल्ला समितिले आफ्नो जिल्ला भित्रको स्थानीय तह समन्वय समितिबाट प्राप्त प्रतिवेदनको समीक्षा गरी एकिकृत प्रतिवेदन तयार गरी आफ्नो जिल्लाको अर्धवार्षिक प्रतिवेदन माघ महिनाको दश गतेभित्र र वार्षिक प्रतिवेदन साउन महिनाको दश गतेभित्र प्रदेश समन्वय समितिको सचिवालयमा,

(ग) प्रदेश मन्त्रालयले आफ्नो मन्त्रालयगत प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी अर्धवार्षिक प्रतिवेदन माघ महिनाको पन्ध्र गतेभित्र र वार्षिक प्रतिवेदन साउन महिनाको पन्ध्र गतेभित्र प्रदेश समन्वय समितिको सचिवालयमा,

(घ) प्रदेश समन्वय समितिले जिल्ला समिति र प्रदेश मन्त्रालयबाट प्राप्त प्रतिवेदन समीक्षा गरी प्रदेशको एकिकृत प्रतिवेदन तयार गरी अर्धवार्षिक प्रतिवेदन माघ महिनाको बिस गतेभित्र र वार्षिक प्रतिवेदन साउन महिनाको बिस गतेभित्र संघीय समन्वय समितिको सचिवालयमा,

(ङ) संघीय मन्त्रालयले आफ्नो मन्त्रालयगत अर्धवार्षिक प्रतिवेदन माघ मसान्तभित्र र वार्षिक प्रतिवेदन साउन मसान्तभित्र संघीय समन्वय समितिको सचिवालयमा,

(च) संघीय समन्वय समितिले संघीय मन्त्रालय तथा प्रदेश समन्वय समितिबाट प्राप्त अर्धवार्षिक/वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनको समीक्षा गरी अर्धवार्षिक एकिकृत प्रतिवेदन फागुन महिनाको पन्ध्र गतेभित्र र एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन भाद्र महिनाको पन्ध्र गतेभित्र सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ।

(छ) संघीय समन्वय समितिले कार्ययोजना कार्यान्वयन अवधी समाप्त भएपछि समग्र कार्ययोजनाको प्रतिवेदन तयार गरी भाद्र मसान्तभित्र सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ।

अनुसूची - १

(४.३ सँग सम्बन्धित)

अनुगमन प्रतिवेदनको ढाँचा

क्र.सं.	अनुगमन गर्न गएको स्थान	अनुगमनको विषय	कार्यान्वयन अवस्था			कार्यान्वयनका क्रममा देखिएका समस्या	समाधानको लागि सुझाव र पृष्ठपोषण
			भएको		नभएको भए कारण		
			लागेको समय	प्राप्त उपलब्धि			

अनुसूची - २

(४.४ सँग सम्बन्धित)

आर्थिक बर्ष .... को अर्धबार्षिक/बार्षिक प्रतिवेदन (जिम्मेवार निकायले पेस गर्ने प्रतिवेदनको ढाँचा)

१. शिक्षा

<table>
<tr><th>क.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="12">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">१.</td><td rowspan="3">(१) १.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालित साक्षरता कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="6" rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="6">लाभान्वित नागरिकको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="3">छात्र</td><td colspan="3">छात्रा</td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">२.</td><td rowspan="2">(२) २.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाको भर्ना संख्या</td><td colspan="6">छात्र</td><td colspan="6">छात्रा</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">३.</td><td rowspan="2">(२) २.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">प्रारम्भिक बाल विकास शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या</td><td colspan="6">छात्र</td><td colspan="6">छात्रा</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td>४.</td><td>(२) २.३</td><td>पाँच वर्ष</td><td>थप स्थापित भएका बाल विकास केन्द्रको संख्या</td><td colspan="12"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">५.</td><td rowspan="3">(२) २.४</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र दिवा खाजा प्राप्त गरेका लक्षित बालबालिकाको संख्या</td><td colspan="2">आर्थिक रुपले विपन्न</td><td colspan="2">अपाङ्गता भएका</td><td colspan="2">अविभावकको पहिचान नभएका</td><td colspan="2">लोपोन्मुख</td><td colspan="2">सीमान्तकृत</td><td colspan="2">दलित</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>६.</td><td>(२) २.५</td><td>निरन्तर</td><td>विद्यालय छाडेर जाने (drop out)</td><td colspan="4">भर्ना संख्या</td><td colspan="4">छाडेर जाने (drop) संख्या</td><td colspan="4">विद्यालय छोड्नुको कारण</td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>क.सं.</td><td>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</td><td>समय सीमा</td><td>नतिजा सूचक</td><td colspan="12">प्रगति विवरण</td><td>कैफियत</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>विद्यार्थीको अभिलेख</td><td colspan="2">छात्र</td><td colspan="2">छात्रा</td><td colspan="2">छात्र</td><td colspan="2">छात्रा</td><td colspan="4"></td><td></td></tr>
<tr><td>७.</td><td>(३) ३.१</td><td>निरन्तर</td><td>अनौपचारिक शिक्षा र सीप विकास तालीमबाट लाभान्वित व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="6">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="6">लाभान्वित व्यक्तिको संख्या</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">अनौपचारिक शिक्षा</td><td colspan="3">सीप विकास तालिम</td><td colspan="3">अनौपचारिक शिक्षा</td><td colspan="3">सीप विकास तालिम</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td>महिला</td><td colspan="2">पुरुष</td><td>महिला</td><td colspan="2">पुरुष</td><td></td></tr>
<tr><td>८.</td><td>(३) ३.२</td><td>निरन्तर</td><td>निःशूल्क रूपमा अध्ययन गरेका लक्षित वर्गका विद्यार्थीको संख्या</td><td colspan="2">आर्थिक रुपले विपन्न</td><td colspan="2">अपाङ्गता भएका</td><td colspan="2">अल्पसंख्यक तथा लोपोन्मुख</td><td colspan="2">सीमान्तकृत</td><td colspan="2">दलित</td><td colspan="2">अन्य</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td></td></tr>
<tr><td>९.</td><td>(४)</td><td>निरन्तर</td><td>मातृभाषामा शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालयको संख्या</td><td colspan="6">विद्यालयको संख्या</td><td colspan="6">मातृभाषाको संख्या</td><td></td></tr>
<tr><td>१०.</td><td>(५)</td><td>निरन्तर</td><td>विशेष कार्यक्रमबाट उच्च शिक्षाको अवसर प्राप्त लक्षित विद्यार्थीको संख्या</td><td colspan="2">महिला</td><td colspan="2">दलित</td><td colspan="2">अपाङ्गता भएका व्यक्ति</td><td colspan="2">अल्पसंख्यक</td><td colspan="2">सीमान्तकृत</td><td colspan="2">दलित</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td>छात्र</td><td>छात्रा</td><td></td></tr>
</table>

२. स्वास्थ्य

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="6">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">१.</td><td rowspan="3">(१) १.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">आधारभूत स्वास्थ्य सेवा र निःशूल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गरेका नागरिकको संख्या</td><td colspan="3">आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्न आएका नागरिकको संख्या</td><td colspan="3">निःशूल्क सेवा प्राप्त गरेका नागरिकको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>महिला</td><td>पुरुष</td><td>यौनिक तथा अल्प संख्यक</td><td>महिला</td><td>पुरुष</td><td>यौनिक तथा अल्प संख्यक</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२.</td><td rowspan="3">(१) १.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा लिएका नागरिकको संख्या</td><td colspan="3">आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा लिन आएका नागरिकको संख्या</td><td colspan="3">आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा लिएका नागरिकको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>महिला</td><td>पुरुष</td><td>यौनिक तथा अल्प संख्यक</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">३.</td><td rowspan="3">(१) १.३</td><td rowspan="3">तीन वर्ष</td><td rowspan="3">आधारभूत अस्पताल स्थापना भएका स्थानीय तहको संख्या</td><td colspan="3">स्थानीय तहमा रहेका वडा र जनसंख्या</td><td colspan="3" rowspan="2">आधारभूत अस्पताल स्थापना भएका स्थानीय तहको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="2">वडाको संख्या</td><td>जम्मा जनसंख्या</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td></td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="18">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">४.</td><td rowspan="2">(१) १.४</td><td rowspan="2">पाँच वर्ष</td><td rowspan="2">आधारभूत, आकस्मिक शल्यक्रिया, प्राथमिक ट्रमा केयर र मानसिक स्वास्थ्य सेवा सहितको स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित भएको अस्पतालको संख्या</td><td colspan="6">जम्मा अस्पतालको संख्या</td><td colspan="4">आकस्मिक शल्यक्रिया सेवासहित सञ्चालनमा रहेका अस्पतालको संख्या</td><td colspan="4">आकस्मिक र ट्रमा केयर समेत सञ्चालनमा रहेका अस्पतालको संख्या</td><td colspan="4">आकस्मिक, ट्रमा केयर र मानसिक स्वास्थ्य सेवा समेत रहेका अस्पतालको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">५.</td><td rowspan="3">(१) १.५</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">पूर्वाधार, जनशक्ति, प्रविधि एवं उपकरणसहित उपयुक्त व्यवस्था भएका स्वास्थ्य संस्थाको संख्या</td><td colspan="3" rowspan="2">जम्मा अस्पतालको संख्या</td><td colspan="6">पूर्वाधार</td><td colspan="4">जनशक्ति</td><td colspan="5">प्रविधि एवं उपकरण</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="3">पर्याप्त भएका</td><td colspan="3">पर्याप्त नभएका</td><td colspan="2">पर्याप्त भएका</td><td colspan="2">पर्याप्त नभएका</td><td colspan="2">पर्याप्त भएका</td><td colspan="3">पर्याप्त नभएका</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="6"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">६.</td><td rowspan="2">(१) १.६</td><td rowspan="2">पाँच वर्ष</td><td rowspan="2">स्वास्थ्य बीमा सेवा सञ्चालित जिल्लागत अस्पतालको संख्या</td><td colspan="6">जिल्लाको संख्या</td><td colspan="6">अस्पतालको संख्या</td><td colspan="6">लाभान्वित जनसंख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">७.</td><td rowspan="4">(१) १.७</td><td rowspan="4">निरन्तर</td><td rowspan="4">निःशूल्क उपचार र पुनर्स्थापनाबाट लाभान्वित बिरामीको संख्या</td><td colspan="18">निःशूल्क उपचार / पुनर्स्थापना</td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="3">अशक्त</td><td colspan="3">अपाङ्गता भएका व्यक्ति</td><td colspan="3">असहाय</td><td colspan="3">बेवारिसे</td><td colspan="3">मानसिक रोगी</td><td colspan="3">कडा रोग लागेका</td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ. सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ. सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ. सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ. सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ. सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ. सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="6">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">८.</td><td rowspan="2">(१) १.८</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">ज्येष्ठ नागरिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने अस्पताल संख्या र ज्येष्ठ नागरिक बेडको (Geriatric) संख्या</td><td>जम्मा अस्पतालको संख्या</td><td colspan="2">ज्येष्ठ नागरिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालको संख्या</td><td colspan="3">ज्येष्ठ नागरिकका लागि व्यवस्थित गरिएको जम्मा वेड संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">९.</td><td rowspan="2">(२) २.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सुरक्षित मातृत्व, यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको संख्या</td><td>जम्मा सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको संख्या</td><td colspan="2">सुरक्षित मातृत्व सेवा प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको संख्या</td><td colspan="3">यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्था संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१०.</td><td rowspan="3">(२) २.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सरकारी विद्यालयको संख्या, तीनमा सञ्चालित किशोर, किशोरमैत्री यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम र कार्यक्रममा सहभागी विद्यार्थीको संख्या</td><td rowspan="2">सरकारी विद्यालयको जम्मा संख्या</td><td rowspan="2">जम्मा सञ्चालित सचेतना कार्यक्रमको संख्या</td><td rowspan="2">सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन भएका सरकारी विद्यालयको संख्या</td><td colspan="3">सहभागी विद्यार्थीको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">११.</td><td rowspan="2">(२) २.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सहुलियतपूर्ण र सुरक्षित प्रसुति सेवा दिने स्वास्थ्य संस्था र सेवा लिएका महिलाको संख्या</td><td>जम्मा स्वास्थ्य संस्था</td><td>प्रसुति सेवा दिने स्वास्थ्य संस्था</td><td>सेवा लिन आएका महिलाको संख्या</td><td colspan="3">सेवा लिएर गएका महिलाको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="6">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">१२.</td><td rowspan="2">(२) २.४</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सुरक्षित गर्भपतन सेवा उपलब्ध गराउने स्वास्थ्य संस्था र सेवा लिने व्यक्तिको संख्या</td><td>जम्मा स्वास्थ्य संस्था</td><td>सुरक्षित गर्भपतन सेवा उपलब्ध गराउने स्वास्थ्य संस्था</td><td colspan="2">सेवा लिन आएका सेवाग्राहीको संख्या</td><td colspan="2">सेवा लिएर गएका सेवाग्राहीको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१३.</td><td rowspan="3">(२) २.५</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">आङ खस्ने रोग र पाठेघरको क्यान्सरको निःशूल्क उपचार र शल्यक्रिया गर्ने स्वास्थ्य संस्था र सेवा प्राप्त गरेका महिलाहरुको संख्या</td><td rowspan="2">जम्मा स्वास्थ्य संस्था</td><td rowspan="2">आङ खस्ने रोग र पाठेघरको निःशूल्क उपचार र शल्यक्रिया गर्ने स्वास्थ्य संस्था</td><td colspan="2">सेवाग्राही महिलाको संख्या</td><td colspan="2">सेवा प्राप्त गरेका महिलाको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>उपचार</td><td>शल्यक्रिया</td><td>उपचार</td><td>शल्यक्रिया</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१४.</td><td rowspan="3">(२) २.६</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">खोप र BASIC SUPPLEMENTS प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्था र सेवा प्राप्त गर्ने महिलाको संख्या</td><td rowspan="2">खोप र BASIC SUPPLEMENTS प्रदान गर्ने जम्मा सरकारी स्वास्थ्य संस्था</td><td colspan="3">सेवालिन आएका महिलाको संख्या</td><td colspan="2">सेवा लिएका महिलाको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>खोप</td><td colspan="2">BASIC SUPPLEMENTS</td><td>खोप</td><td>BASIC SUPPLEMENTS</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2"></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="6">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">१५.</td><td rowspan="3">(३) ३.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">खोप तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्था र सेवा प्राप्त गर्ने नवजात शिशुको संख्या</td><td rowspan="2">खोप तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने सरकारी स्वास्थ्य संस्था</td><td colspan="3">सेवा लिन आएका नवजात शिशुको संख्या</td><td colspan="2">सेवा प्राप्त गरेका नवजात शिशुको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>महिला</td><td colspan="2">पुरुष</td><td>महिला</td><td>पुरुष</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2"></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१६.</td><td rowspan="3">(३) ३.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">एकीकृत बालरोग व्यवस्थापन सम्बन्धी सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3" rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3">लाभान्वित जनसंख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>महिला</td><td colspan="2">पुरुष</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१७.</td><td rowspan="3">(३) ३.३</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम सञ्चालन भएका स्वास्थ्य संस्था र सेवा प्राप्त गरेका नवजात शिशुको संख्या</td><td rowspan="2">जम्मा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या</td><td rowspan="2">बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम सञ्चालन भएका स्वास्थ्य संस्था</td><td colspan="2">सेवा लिन आएका नवजात शिशुको संख्या</td><td colspan="2">सेवा लिएका नवजात शिशुको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>महिला</td><td>पुरुष</td><td>महिला</td><td>पुरुष</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण	कैफियत
१८.	(४)	निरन्तर	मलेरिया, कालाज्वर, जापानी इन्सेफ्लाईटिस, क्षयरोग, कुष्ठरोग, हात्तीपाइले, डेंगु, हेपाटाइटिस, कोरोना, एच.आई.भी. एड्स, रेबिज लगायतका रोगको रोकथाम, नियन्त्रण गर्न सञ्चालित विशेष कार्यक्रमको संख्या उपचार गर्ने स्वास्थ्य संस्था र लाभान्वित व्यक्तिको संख्या	सञ्चालित कार्यक्रम को संख्या | उपचार गर्ने स्वास्थ्य संस्थाको संख्या | उपचारका लागि आएका सेवाग्राहीको संख्या (मलेरिया, कालाज्वर, जापानी इन्सेफलाइटिस, डेंगु, हात्ती पाइले | कुष्ठ रोग | हेपाटाइटिस | कोरोना | एच. आई. भी. एड्स) | लाभान्वित जनसंख्या (मलेरिया, कालाज्वर, जापानी इन्सेफलाइटिस, डेंगु, हात्ती पाइले | कुष्ठ रोग | हेपाटाइटिस | कोरोना | एच. आई. भी. एड्स)	
१९.	(५) ५.१	निरन्तर	नसर्ने खालका रोग सम्वन्धी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने स्वास्थ्य संस्था र कार्यक्रमबाट लाभान्वित व्यक्तिको संख्या	जम्मा स्वास्थ्य संस्था | विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने स्वास्थ्य संस्था | लाभान्वित जनसंख्या (म | पु | यौ. अ.सं.)	
२०.	(५) ५.२	निरन्तर	मानसिक स्वास्थ्य सम्वन्धी सञ्चालित कार्यक्रम र लाभान्वित व्यक्तिको संख्या	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या | लाभान्वित जनसंख्या (म | पु | यौ. अ.सं.)	

३. खाद्य तथा उपभोक्ता अधिकार

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="13">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">१.</td><td rowspan="2">(१) १.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">नियमित बजार अनुगमनको प्रगति विवरण</td><td>अनुगमन गरिएका कम्पनी, फर्म, संस्थाको संख्या</td><td colspan="3">सिल गरिएका कम्पनी, फर्म, संस्थाको संख्या</td><td colspan="3">सामग्री नष्ट गरिएका कम्पनी, फर्म, संस्थाको संख्या</td><td colspan="3">जरिवाना गरिएका कम्पनी, फर्म, संस्थाको संख्या</td><td colspan="3">कारवाहीका लागि सिफारिस गरिएका कम्पनी, फर्म, संस्थाको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">२.</td><td rowspan="2">(१) १.२</td><td rowspan="2">पाँच वर्ष</td><td rowspan="2">खाद्य पदार्थ र पिउने पानीको गुणस्तर परीक्षण गर्ने प्रयोगशालाको संख्या</td><td colspan="7">प्रयोगशालाको संख्या</td><td colspan="6">प्रयोगशाला भएका जिल्लाको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="7"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">३.</td><td rowspan="4">(१) १.३</td><td rowspan="4">निरन्तर</td><td rowspan="4">पोषणयुक्त खाद्य सहायता प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या</td><td rowspan="3">भोकमरी वा खाद्य असुरक्षाको जोखिममा रहेका जिल्लाको संख्या</td><td colspan="3" rowspan="2">जोखिममा रहेका जम्मा व्यक्ति</td><td colspan="3" rowspan="2">परिचय पत्र प्रदान गरिएका जम्मा व्यक्ति</td><td colspan="6">पोषणयुक्त खाद्य सहायता प्राप्त गर्ने व्यक्ति संख्या</td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="3">नि:शूल्क</td><td colspan="3">सहुलियत मूल्य</td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>४.</td><td>(१) १.४</td><td>पाँच बर्ष</td><td>कार्यक्षेत्र बिस्तार भएका उपभोक्ता अदालतको संख्या</td><td colspan="13"></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="4">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">५.</td><td rowspan="3">(१) १.५</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">उपभोक्ताको अधिकार सम्वन्धी सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3">लाभान्वित जनशक्ति</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">६.</td><td rowspan="2">(१) १.६</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">आपतकालीन खाद्य भण्डारणको संख्या र भण्डारण गरिएको खाद्यान्नको परिमाण</td><td>खाद्य भण्डारणको संख्या</td><td colspan="2">प्रदेशमा खाद्य भण्डारण भएका जिल्लाको संख्या</td><td>भण्डारण गरिएको खद्यान्नको परिमाण</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
</table>

४. आवासको अधिकार

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="3">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">१.</td><td rowspan="2">(१) १.१</td><td rowspan="2">पाँच वर्ष</td><td rowspan="2">पहिचान भएका र आवास वा वित्तिय सुविधा वा सहुलियतपूर्ण वित्तिय सुविधा प्राप्त गर्ने परिवारको संख्या</td><td>पहिचान गरिएका परिवारको संख्या</td><td>वित्तीय सुविधा प्राप्त गर्ने परिवारको संख्या</td><td>सहुलियतपूर्ण वित्तीय सुविधा प्राप्त गर्ने परिवारको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="6">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">२.</td><td rowspan="2">(१) १.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">विस्थापित परिवार र आवास सुविधा प्राप्त गर्ने परिवारको संख्या</td><td colspan="2">पहिचान गरिएका विस्तापित परिवारको संख्या</td><td colspan="2">आवासको प्रवन्ध भएका परिवारको संख्या</td><td colspan="2">आवासको प्रवन्ध हुन नसकेका परिवारको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">३.</td><td rowspan="2">(२) २.१</td><td rowspan="2">पाँच वर्ष</td><td rowspan="2">जनता आवास कार्यक्रम मार्फत आवास व्यवस्थापन भएको विवरण</td><td colspan="2">जनता आवास कार्यक्रम सञ्चालित जिल्लाको संख्या</td><td colspan="4">आवास व्यवस्थापन गरिएका परिवारको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">४.</td><td rowspan="3">(२) २.२</td><td rowspan="3">पाँच वर्ष</td><td rowspan="3">जोखिम युक्त बस्तीबाट स्थानान्तरण भएका बस्तीको संख्या</td><td colspan="2">स्थानान्तरण आवश्यक रहेको भनी पहिचान गरिएका परिवारको जम्मा संख्या</td><td colspan="2">भौगोलिक रुपमा विकट स्थानबाट स्थानान्तरण गरिएका परिवार</td><td colspan="2">विपदको उच्च जोखिम रहेको स्थानबाट स्थानान्तरण गरिएका परिवार</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>अतिविपन्न</td><td>लोपोन्मुख/ सीमान्तकृत</td><td>अतिविपन्न</td><td>लोपोन्मुख/ सीमान्तकृत</td><td>अतिविपन्न</td><td>लोपोन्मुख/ सीमान्तकृत</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">५.</td><td rowspan="2">(२) २.३</td><td rowspan="2">दुई वर्ष</td><td rowspan="2">जग्गा धनी प्रमाणपूर्जा प्राप्त गर्ने सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीको संख्या</td><td>जम्मा सुकुम्बासीको संख्या</td><td>जम्मा अव्यवस्थित बसोबासीको संख्या</td><td colspan="2">जग्गाधनी प्रमाणपूर्जा प्राप्त गर्ने सुकुम्बासीको संख्या</td><td colspan="2">जग्गाधनी प्रमाणपूर्जा प्राप्त गर्ने अव्यवस्थित बसोबासीको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="6">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">६.</td><td rowspan="2">(३) ३.१</td><td rowspan="2">पाँच वर्ष</td><td rowspan="2">स्मार्ट सिटि ईन्डिकेटर अवलम्वन भएका शहर र पालिकाको संख्या</td><td colspan="3">स्मार्ट सिटी अवलम्बन भएका शहरको संख्या</td><td colspan="3">स्मार्ट सिटी अवलम्बन भएका पालिकाको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">७.</td><td rowspan="2">(३) ३.२</td><td rowspan="2">पाँच वर्ष</td><td rowspan="2">लैङ्गिकमैत्री शहरको अवधारणा स्थानीयकरण भएका पालिकाको संख्या</td><td colspan="3">जम्मा पालिकाको संख्या</td><td colspan="3">लैङ्गिकमैत्री शहरको अवधारणा स्थानीयकरण भएका पालिकाको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">८.</td><td rowspan="3">(४) ४.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">पहुँच युक्तता परीक्षण भएका भौतिक संरचनाको संख्या</td><td colspan="3">निर्मित आयोजनाको संख्या</td><td colspan="3">पहुँच युक्तता परीक्षण गरिएका भौतिक पूर्वाधारको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>शहर विकास</td><td>भवन</td><td>अन्य पूर्वाधार विकास</td><td>शहर विकास</td><td>भवन</td><td>अन्य पूर्वाधार विकास</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">९.</td><td rowspan="3">(४) ४.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">क्षतिपूर्ति प्राप्त गरेका व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="3">दुर्घटनाबाट पीडित व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="3">क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

५. श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण								कैफियत
१.	(१) १.१	निरन्तर	आन्तरिक रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने निकाय र रोजगार पाएका नागरिकको संख्या	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या		लाभान्वित जनसंख्या						
						म	पु	यौ. अ.सं.				
२.	(१) १.२	निरन्तर	कार्यक्रमबाट लाभान्वित नागरिकको संख्या	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या		लाभान्वित जनसंख्या						
						म	पु	यौ. अ.सं.				
३.	(१) १.३	निरन्तर	सुचनाका आधारमा रोजगार पाएका नागरिकको संख्या	सम्प्रेषण गरिएको सूचनाको संख्या		सूचनाका आधारमा रोजगारी पाएका नागरिकको संख्या						
						म	पु	यौ. अ.सं.				
४.	(१) १.४	तीन वर्ष	राष्ट्रिय श्रम सुचना प्रणाली (NLMIS) को स्थापना	स्थापित सूचना प्रणालीको प्रगति विवरण								
५.	(१) १.५	निरन्तर	तालिम एंव प्रशिक्षण कार्यक्रमको संख्या र सो बाट लाभान्वित व्यक्तिको संख्या	सञ्चालित तालिमको संख्या		लाभान्वित जनशक्तिको संख्या						
				प्राविधिक शिक्षा	सीप विकास तालिम एवं प्रशिक्षण	प्राविधिक शिक्षा			सीप विकास तालिम एवं प्रशिक्षण			
						म	पु	यौ. अ.सं.	म	पु	यौ. अ.सं.	

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण						कैफियत
६.	(२) २.१	निरन्तर	तालिम तथा प्रशिक्षण कार्यक्रमको संख्या र सोबाट लाभान्वित व्यक्तिको संख्या	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या			लाभान्वित व्यक्तिको संख्या			
							म	पु	यौ. अ.सं.	
७.	(२) २.२	निरन्तर	सञ्चालित तालिमको संख्या	वैदेशिक रोजगारीका लागि खुल्ला गरिएका मुलुकको संख्या	वैदेशिक रोजगारीका लागि मागसँग सम्बन्धित सीपका प्रकार	सञ्चालित तालिम संख्या	लाभ प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या			
							म	पु	यौ. अ.सं.	
८.	(२) २.३	निरन्तर	परम्परागत सिप, ज्ञान र प्रविधिको उपयोग गरी रोजगारी प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या	परम्परागत सिप, ज्ञान र प्रविधि सम्बन्धी ज्ञान भएका व्यक्तिको संख्या			रोजगारी प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या			
				म	पु	यौ. अ.सं.	म	पु	यौ. अ.सं.	
९.	(३)	निरन्तर	व्यवसाय र मानव अधिकारसम्बन्धी मार्गदर्शक सिद्धान्त, मूल्य र मान्यता अवलम्बन गर्ने उद्योगको संख्या	दर्ता भएका जम्मा उद्योगको संख्या			व्यवसाय र मानव अधिकारसम्बन्धी मार्गदर्शक सिद्धान्त, मूल्य र मान्यता अवलम्बन गर्ने उद्योगको संख्या			

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="12">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">१०.</td><td rowspan="3">(४) ४.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">राष्ट्रिय अभियान अन्तर्गतका क्रियाकलापको संख्या</td><td colspan="3">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="9">लाभान्वित जनसंख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="2"></td><td colspan="3">म</td><td colspan="3">पु</td><td colspan="3">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">११.</td><td rowspan="4">(४) ४.२</td><td rowspan="4">निरन्तर</td><td rowspan="4">बलपूर्वक र बाध्यकारी श्रम र बालश्रम अन्त्यका लागि सञ्चालन भएका कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="9">लाभान्वित जनसंख्या</td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">बलपूर्वक श्रम सम्बन्धी</td><td rowspan="2">बाध्यकारी श्रम सम्बन्धी</td><td rowspan="2">बाल श्रम सम्बन्धी</td><td colspan="3">बलपूर्वक श्रम सम्बन्धी</td><td colspan="3">बाध्यकारी श्रम सम्बन्धी</td><td colspan="3">बाल श्रम सम्बन्धी</td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१२.</td><td rowspan="2">(४) ४.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">श्रम डेस्कमा परेका श्रम विवादसम्बन्धी उजुरी र फछ्र्यौट भएका उजुरीको संख्या</td><td colspan="3">स्थापना भएको श्रम डेस्कको संख्या</td><td colspan="3">श्रम डेस्कमा कार्यरत जनशक्तिको संख्या</td><td colspan="3">श्रम डेस्कमा परेका उजुरीको संख्या</td><td colspan="3">फछ्र्यौट भएका उजुरीको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१३.</td><td rowspan="2">(५) ५.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">प्रमुख गन्तव्य मुलुकहरूसँग भएको श्रम सम्झौताको संख्या र श्रम सम्झौता कार्यान्वयनको प्रगति</td><td colspan="6">श्रम सम्झौता भएका मुलुकको संख्या</td><td colspan="3">श्रम सम्झौताको पालना गर्ने देशको संख्या</td><td colspan="3">श्रम सम्झौता पालना नगर्ने देशको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="9">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">१४.</td><td rowspan="3">(५) ५.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">विद्यमान वैदेशिक रोजगार ऐन तथा नियमावलीमा भएको समसामयिक सुधारका विषय</td><td colspan="4"></td><td colspan="5"></td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="4">ऐनमा भएका सुधारका विषयहरु</td><td colspan="5">नियमावलीमा भएका सुधारका विषयहरु</td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१५.</td><td rowspan="3">(५) ५.३</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">रोजगारी एवं स्वरोजगारको माध्यमबाट समाजमा पुनःएकीकरण भएका वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="3">वैदेशिक रोजगारीमा गएको जनसंख्या</td><td colspan="3">वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएको जनसंख्या</td><td colspan="3">रोजगारी एवं स्वरोजगारको माध्यमबाट पुनः एकीकरण भएको जनसंख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१६.</td><td rowspan="3">(५) ५.४</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">वैदेशिक रोजगार कल्याणकारी कोषबाट लाभान्वितको संख्या</td><td colspan="4">आवेदनको संख्या</td><td colspan="5">लाभान्वित संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="2">महिला</td><td colspan="2">पुरुष</td><td colspan="3">महिला</td><td colspan="2">पुरुष</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१७.</td><td rowspan="3">(५) ५.५</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">हक हितको संरक्षण, उद्धार तथा स्वदेश फिर्ता भएको श्रमिकको संख्या</td><td colspan="3">वैदेशिक रोजगारीमा समस्यामा परेका श्रमिकको संख्या</td><td colspan="3">उद्धार गरी वैदेशिक रोजगारीमा नै स्थापित गराइएका श्रमिकको संख्या</td><td colspan="3">स्वदेश फिर्ता भएका श्रमिकको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>१८.</td><td>(५) ५.६</td><td>एक बर्षभित्र</td><td>प्रभावितको संरक्षण र क्षतिपूर्ति सम्बन्धी एकीकृत कानूनी प्रावधान लागू भएको हुने</td><td colspan="10"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="8">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">१९.</td><td rowspan="2">(५) ५.७</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">तर्जुमा र कार्यान्वयन भएको एकीकृत कार्यविधि (SOP), प्रभावितका लागि सञ्चालित पुनर्स्थापना गृह (Shelter Houses) को संख्या</td><td colspan="3">SOP तर्जुमा भएको/ नभएको</td><td colspan="6">पुनर्स्थापना गृहको संख्या</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">२०.</td><td rowspan="4">(५) ५.८</td><td rowspan="4">निरन्तर</td><td rowspan="4">सेवा प्राप्त गर्ने प्रभावितको संख्या र निःशूल्क कानुनी सहायता प्राप्त गरी अदालत वा न्यायाधिकरणमा दर्ता भएका मुद्दाको संख्या</td><td colspan="3">सेवा प्राप्त गर्ने प्रभावितको संख्या</td><td colspan="6">निःशूल्क कानुनी सहायता प्राप्त गरी दर्ता भएका मुद्दाको संख्या</td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td colspan="3">अदालत</td><td colspan="3">न्यायाधीकरण</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२१.</td><td rowspan="3">(५) ५.९</td><td rowspan="3">कार्य योजना स्वीकृत भएपछि निरन्तर</td><td rowspan="3">जारी भएको क्षतिपूर्ति वितरण सम्बन्धी निर्देशिका र क्षतिपूर्ति रकम पीडितको हातमा पुगेको प्रतिशत</td><td colspan="3">पीडितको संख्या</td><td colspan="6">क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्ने पीडितको संख्या र प्रतिशत</td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td colspan="2">म</td><td colspan="2">पु</td><td colspan="2">यौ. अ.सं</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th rowspan="3">क्र.सं.</th><th rowspan="3">कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th rowspan="3">समय सीमा</th><th rowspan="3">नतिजा सूचक</th><th colspan="22">प्रगति विवरण</th><th rowspan="3">कैफियत</th></tr>
<tr><th colspan="3">आय स्रोत नभएका व्यक्ति</th><th colspan="3">न्यून आय भएका व्यक्ति</th><th colspan="3">असक्त व्यक्ति</th><th colspan="3">असहाय व्यक्ति</th><th rowspan="2">एकल महिला</th><th colspan="3">अपाङ्गता भएका व्यक्ति</th><th colspan="3">बाल बालिका</th><th colspan="3">लोपोन्मुख व्यक्ति</th></tr>
<tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं</th></tr>
<tr><td>२२.</td><td>(६) ६.१</td><td>निरन्तर</td><td>सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गरेका व्यक्तिको संख्या</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२३.</td><td rowspan="3">(६) ६.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आवद्ध अनौपचारिक क्षेत्रका श्रमिकको संख्या</td><td colspan="11" rowspan="2">अनौपचारिक क्षेत्रको संख्या</td><td colspan="11">सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आबद्ध श्रमिकको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="4">म</td><td colspan="4">पु</td><td colspan="3">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="11"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">२४.</td><td rowspan="2">(६) ६.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुने</td><td colspan="22">कार्यान्वयनको स्थिति</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="22"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२५.</td><td rowspan="3">(७) ७.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">स्वरोजगार र रोजगारी भएका सहुलियतपूर्ण ऋण प्राप्त गर्ने व्यवसायी/ उद्यमीको संख्या</td><td colspan="8">सेवा प्राप्त गर्ने जम्मा यूवाको संख्या</td><td colspan="7">विपन्न यूवाको संख्या</td><td colspan="7">सहुलियतपूर्ण ऋण लिएका यूवाको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="2">म</td><td colspan="3">पु</td><td colspan="3">यौ. अ.सं.</td><td colspan="2">म</td><td colspan="2">पु</td><td colspan="3">यौ. अ.सं.</td><td colspan="2">म</td><td colspan="2">पु</td><td colspan="3">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण													कैफियत
२६.	(७) ७.२	निरन्तर	स्वरोजगारमा संलग्न हुने व्यक्तिको संख्या।	सहुलियपूर्ण कर्जा मार्फत			विऊ, पूँजी मार्फत			ब्याज अनुदान मार्फत			सीप विकास मार्फत			बजारी करण गरिएको संख्या	
				म	पु	यौ. अ.सं.	म	पु	यौ. अ.सं.	म	पु	यौ. अ.सं.	म	पु	यौ. अ.सं.		

६. बाल अधिकार र बाल न्याय

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण					कैफियत
१.	(१) १.१	निरन्तर	बालबालिका सम्बन्धी नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन भएको हुने	निर्माण तथा परिमार्जन भएका नीति संख्या	निर्माण तथा परिमार्जन भएका ऐन संख्या	निर्माण तथा परिमार्जन भएका नियम संख्या	निर्माण तथा परिमार्जन भएका कार्यविधि/ निर्देशिका	अन्य	
२.	(१) १.२	निरन्तर	गठन भएका बाल अदालतको संख्या र सम्बन्धित अदालतमा बाल इजलास बसेको संख्या	गठन भएका बाल अदालतको संख्या	बाल इजलास बसेको संख्या				
					सर्वोच्च अदालत	उच्च अदालत	जिल्ला अदालत		

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="10">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">३.</td><td rowspan="3">(१) १.३</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">बाबुको पहिचान नभएका वा विशेष परिस्थितिमा रहेका बालबालिकाको सहजै जन्मदर्ता भएको संख्या, जन्मदर्ताका लागि तोकिएका प्रक्रियागत र कानूनी जटिलताहरू (सर्तहरू) हटाई जारी गरिएको नयाँ निर्देशिका/परिपत्रको संख्या, कुल जन्मिएका बालबालिका र समयमै जन्मदर्ता भएका बालबालिकाको अनुपात।</td><td colspan="2">बाबुको पहिचान नभएका बाल बालिका</td><td colspan="2">विशेष परिस्थितिमा रहेका बाल बालिका</td><td rowspan="2">जन्म दर्ताका लागि जारी गरिएका निर्देशिका र परिपत्रको संख्या</td><td colspan="2">कूल जन्मिएका बालबालिका</td><td colspan="2">समयमै जन्मदर्ता भएका बालबालिका</td><td rowspan="2">अनुपात</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म.</td><td>पु.</td><td>म.</td><td>पु.</td><td>म.</td><td>पु.</td><td>म.</td><td>पु.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">४.</td><td rowspan="4">(२) २.१</td><td rowspan="4">पाँच वर्ष</td><td rowspan="4">सञ्चालनमा रहेका बाल क्लब र बालसमूह तथा तिनमा आवद्ध बालबालिकाको संख्या</td><td colspan="4" rowspan="3">सञ्चालनमा रहेका बाल क्लब संख्या</td><td rowspan="3">सञ्चालनमा रहेका बाल समूह संख्या</td><td colspan="5">आबद्धता</td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="2">बाल क्लब</td><td colspan="3">बाल समूह</td></tr>
<tr><td>महिला</td><td>पुरुष</td><td>महिला</td><td colspan="2">पुरुष</td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="12">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="4">५.</td><td rowspan="4">(२) २.२</td><td rowspan="4">निरन्तर</td><td rowspan="4">समुदाय, विद्यालय वा अन्य सार्वजनिक निकाय वा संस्थाबाट भएका निर्णय र उक्त निर्णय प्रकृयामा सहभागी बालबालिकाको संख्या</td><td colspan="3">निर्णय संख्या</td><td colspan="9">निर्णयमा भएको संलग्नता</td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">समुदाय</td><td colspan="3">विद्यालयमा</td><td colspan="3">अन्य सार्वजनिक निकाय वा संस्था</td></tr>
<tr><td>समुदाय</td><td>विद्यालय</td><td>अन्य सार्वजनिक निकाय वा संस्था</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="16">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="4">६.</td><td rowspan="4">(३) ३.१</td><td rowspan="4">निरन्तर</td><td rowspan="4">बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, यौन दुर्व्यवहार, बलात्कार, बेचविखन जस्ता अपराध विरुद्ध सञ्चालन भएका सचेतनामूलक कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="4">सञ्चालित सचेतना कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="12">सहभागी संख्या</td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">हिंसा</td><td rowspan="2">यौन दुर्व्यवहार</td><td rowspan="2">बलात्का</td><td rowspan="2">बेचविखन</td><td colspan="3">हिंसा</td><td colspan="3">यौन दुर्व्यवहार</td><td colspan="3">बलात्कार</td><td colspan="3">बेचविखन</td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="4">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">७.</td><td rowspan="3">(३) ३.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">अभियान अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमको संख्या</td><td rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3">सहभागी संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण	कैफियत
८.	(३) ३.३	निरन्तर	बाल विवाह विरुद्धको रणनीतिमा समसामयिक विषयमा भएको सुधार र सञ्चालित सचेतना कार्यक्रमको संख्या	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या; सहभागी संख्या: म, पु, यौ. अ.सं.	
९.	(३) ३.४	निरन्तर	बालश्रम निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय गुरूयोजना कार्यान्वयनको प्रगति विवरण		
१०.	(४)	निरन्तर	उद्धार, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरिएका बालबालिकाको संख्या	जोखिममा परेका बालबालिकाको संख्या: महिला, पुरुष; संरक्षण गरिएका बालबालिकाको संख्या: उद्धार गरिएका (महिला, पुरुष), संरक्षण गरिएका (महिला, पुरुष), व्यवस्थापन गरिएका (महिला, पुरुष)	
११.	(५) ५.१	निरन्तर	वैकल्पिक हेरचाहको व्यवस्था मिलाइएका स्थानीय तहको संख्या		
१२.	(५) ५.२	निरन्तर	विशेष संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने स्थानीय तह र बालबालिकाको संख्या	उद्धार (म, पु); अस्थायी संरक्षण (म, पु); स्वास्थ्य उपचार (म, पु); शिक्षा (म, पु); परामर्श (म, पु); पारिवारिक पुनर्मिलन (म, पु); पुनर्स्थापना (म, पु); परिवार सहयोग (म, पु); सामाजिक सुरक्षा (म, पु); सामाजिकीकरण (म, पु)	

७. सामाजिक न्याय

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="15">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१.</td><td>(१) १.१</td><td>निरन्तर</td><td>लैङ्गिक समानता नीतिको कार्यान्वयनको प्रगति</td><td colspan="15"></td><td></td></tr>
<tr><td>२.</td><td>(१) १.२</td><td>निरन्तर</td><td>महिलाको सहभागिताको प्रतिशत</td><td colspan="15"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">३.</td><td rowspan="2">(२) २.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सशक्तिकरणको माध्यमबाट उद्यमी बनेका महिलाको संख्या</td><td colspan="8">आर्थिक रुपले विपन्न</td><td colspan="7">सामाजिक दृष्टिले पछाडि परेका</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="8"></td><td colspan="7"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">४.</td><td rowspan="2">(२) २.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">राष्ट्रिय महिला सशक्तिकरण परियोजना र परियोजनाबाट लाभान्वित व्यक्तिहरुको संख्या</td><td colspan="8">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="7">सहभागी संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="8"></td><td colspan="7"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">५.</td><td rowspan="2">(२) २.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">एकल महिला सुरक्षा कोषबाट लाभान्वितको संख्या</td><td colspan="8">आर्थिक दृष्टिकोणले कमजोर</td><td colspan="7">विपन्न वर्ग</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="8"></td><td colspan="7"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">६.</td><td rowspan="2">(३) ३.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सञ्चालन भएका सचेतनामूलक कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="8">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="7">सहभागी संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="8"></td><td colspan="7"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">७.</td><td rowspan="3">(३) ३.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">राहत, उद्धार, पुनर्स्थापना, मनोसामाजिक परामर्श सेवा र निःशूल्क कानूनी सेवा प्राप्त गरेका व्यक्ति र प्रभावितको महिलाको संख्या</td><td colspan="3">राहत</td><td colspan="3">उद्धार</td><td colspan="3">पुनर्स्थापना</td><td colspan="3">मनोसामाजिक परामर्श</td><td colspan="3">निःशूल्क कानूनी सेवा</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="6">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">८.</td><td rowspan="2">(४) ४.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सुदृढीकरण र बिस्तार भएका संयन्त्रको संख्या</td><td colspan="3">सुदृढीकरण र बिस्तार भएका संयन्त्रको संख्या</td><td colspan="3">स्थापना भएका होल्डिङ्ग सेन्टरको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">९.</td><td rowspan="2">(४) ४.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सञ्चालित जीविकोपार्जन तथा स्वरोजगार कार्यक्रम र सोबाट लाभान्वितको संख्या</td><td colspan="3">जोखिममा रहेका समुदायको संख्या</td><td colspan="3">सञ्चालित स्वरोजगार तथा जीविकोपार्जनका कार्यक्रमको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१०.</td><td rowspan="2">(४) ४.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">प्रदेश र स्थानीय तहमा निर्मित तथा सञ्चालित एकीकृत सुविधा सहितको पुनर्स्थापना केन्द्रको संख्या</td><td colspan="3">प्रदेशमा स्थापित संख्या</td><td colspan="3">स्थानीय तहमा स्थापित संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">११.</td><td rowspan="2">(५)</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">लैङ्गिक उत्तरदायी कोड सहितको बजेटको संख्या र लैङ्गिक उत्तरदायी लेखापरीक्षण प्रतिवेदन</td><td colspan="2">कोड</td><td colspan="2">कूल बजेट</td><td colspan="2">लैङ्गिक उत्तरदायी लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको निचोड</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१२.</td><td rowspan="2">(६)</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3">लाभान्वित जनसंख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th>प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१३.</td><td>(७) ७.१</td><td>निरन्तर</td><td>संरक्षण प्राप्त गरेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या</td><td>
<table>
<tr><th colspan="2">शारीरिक</th><th colspan="2">दृष्ट</th><th colspan="2">सुनाई</th><th colspan="2">श्रवण</th><th colspan="2">स्वर र बोलाई</th><th colspan="2">मानसिक र मनो सामाजिक</th><th colspan="2">वौद्धिक</th><th colspan="2">अनुवंशीय रक्तश्राप</th><th colspan="2">अटिज्म</th><th colspan="2">बहु अपाङ्गता</th></tr>
<tr><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th><th>म</th><th>पु</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
</td><td></td></tr>
<tr><td>१४.</td><td>(७) ७.२</td><td>निरन्तर</td><td>सञ्चालित सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको संख्या</td><td>
<table>
<tr><th rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</th><th colspan="3">सहभागी संख्या</th></tr>
<tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
</td><td></td></tr>
<tr><td>१५.</td><td>(७) ७.३</td><td>निरन्तर</td><td>उद्धार, सुरक्षा, संरक्षण तथा पुनर्स्थापना भएका पीडितको संख्या</td><td>
<table>
<tr><th colspan="3">अमानविय वा अममान जनक व्यवहार</th><th colspan="3">शारीरिक वा मानसिक हिंसा</th><th colspan="3">लैङ्गिक हिंसा</th><th colspan="3">घरेलु हिंसा</th><th colspan="3">यौनजन्य दुर्व्यवहार</th><th colspan="3">शोषण</th></tr>
<tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
</td><td></td></tr>
<tr><td>१६.</td><td>(८) ८.१</td><td>निरन्तर</td><td>अपाङ्गमैत्री सार्वजनिक भौतिक पूर्वाधार संरचनाको संख्या</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>१७.</td><td>(८) ८.२</td><td>निरन्तर</td><td>सहायक सामाग्री प्राप्त गरेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या</td><td>
<table>
<tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
</td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="12">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">१८.</td><td rowspan="2">(८) ८.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सार्वजनिक सवारी साधनमा छुट सुविधा प्राप्त नभएको भनी उजुर वा निवेदन गर्ने व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="6">निवेदन वा उजुरीको संख्या</td><td colspan="6">कारवाही गरिएको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१९.</td><td rowspan="3">(८) ८.४</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">विद्यालयमा भर्ना भएका अपाङ्गता भएका बालबालिकाको संख्या, अपाङ्गमैत्री पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्रीको संख्या ।</td><td colspan="8">विद्यालयमा भर्ना भएका विद्यार्थीको संख्या</td><td colspan="4" rowspan="2">अपाङ्गमैत्री पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्रीको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="3">महिला</td><td colspan="5">पुरुष</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="5"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२०.</td><td rowspan="3">(९)</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">छात्रवृत्ति प्राप्त विशेष क्षमता भएका खेलाडी र सो सम्बन्धी खेलको संख्या</td><td colspan="6">प्रशिक्षणमा छात्तवृत्ति प्राप्त गरेका खेलाडी</td><td colspan="6" rowspan="2">खेल संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td colspan="2">पु</td><td colspan="3">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२१.</td><td rowspan="3">(१०) १०.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालित कार्यक्रम र कार्यक्रममा पहुँच पुगेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="3">व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा</td><td colspan="3">प्रौढ शिक्षा</td><td colspan="3">व्यवहारिक शिक्षा</td><td colspan="3">आजीवन सिकाई</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">२२.</td><td rowspan="2">(१०) १०.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">निःशूल्क स्वास्थ्य उपचार पाएका अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="3">म</td><td colspan="3">पु</td><td colspan="6">यौ. अ.सं.</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="6"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="9">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">२३.</td><td rowspan="3">(१०) १०.३</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालित आय आर्जन कार्यक्रम र सोबाट लाभान्वितको संख्या</td><td colspan="3" rowspan="2">सञ्चालित आयआर्जनका कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="6">लाभान्विन संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="2">म</td><td colspan="2">पु</td><td colspan="2">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>२४.</td><td>(११)</td><td>निरन्तर</td><td>प्रदेशस्तरमा विशिष्ट प्रकारको सेवा र सुविधायुक्त अपाङ्ग ग्राम स्थापना भई सञ्चालन भएको संख्या</td><td colspan="9"></td><td></td></tr>
<tr><td>२५.</td><td>(१२) १२.१</td><td>दुई वर्ष</td><td>राष्ट्रिय ज्येष्ठ नागरिक नीतिको तर्जुमा र कार्यान्वयन</td><td colspan="9"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२६.</td><td rowspan="3">(१२) १२.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमबाट लाभान्वितको संख्या</td><td colspan="4">बीमामा आवद्ध ज्येष्ठ नागरिकको संख्या</td><td colspan="5">लाभान्वित ज्येष्ठ नागरिकको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td colspan="2">यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td colspan="3">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2"></td><td></td><td></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२७.</td><td rowspan="3">(१२) १२.३</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">स्याहार, हेरचाह र स्वास्थ्य उपचारको सुविधाबाट लाभान्वित भएका ज्येष्ठ नागरिकको संख्या</td><td colspan="3">स्याहार</td><td colspan="3">हेरचाह</td><td colspan="3">स्वास्थ्य उपचार</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="6">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">२८.</td><td rowspan="2">(१२) १२.४</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">ज्येष्ठ नागरिक क्लब, दिवा सेवा केन्द्रको स्थापना भएको स्थानीय तहको संख्या र प्रदेशमा स्थापित आरोग्य आश्रमको संख्या</td><td colspan="2">स्थानीय तहमा स्थापना भएको ज्येष्ठ नागरिक क्लबको संख्या</td><td colspan="2">स्थानीय तहमा स्थापना भएको दिवा सेवा केन्द्रको संख्या</td><td colspan="2">प्रदेशमा स्थापित आरोग्य आश्रमको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>२९.</td><td>(१२) १२.५</td><td>दुई वर्ष</td><td>ज्येष्ठ नागरिक विरुद्ध हुने हिंसा तथा दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि निर्माण गरिएका संयन्त्रको संख्या</td><td colspan="6"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">३०.</td><td rowspan="2">(१२) १२.६</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">प्रचलित कानून बमोजिम सन्तान वा हकवालाबाट मासिक रुपमा रकम प्राप्त गर्ने ज्येष्ठनागरिकको संख्या</td><td colspan="3">सन्तानबाट प्राप्त गर्ने</td><td colspan="3">हकवालाबाट प्राप्त गर्ने</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

८. खानेपानी तथा सरसफाई

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण	कैफियत
१.	(१)	पाँच वर्ष	स्वच्छ खानेपानीमा सहज र सुलभ पहुँच पुगेका परिवारको संख्या		
२.	(२) २.१	निरन्तर	प्रशोधन सहितको ढल व्यवस्थापन प्रणाली निर्माण र बिस्तार भएका स्थानीय तहको संख्या		

९. लक्षित वर्गको संरक्षण, सशक्तिकरण र विकास

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="15">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">१.</td><td rowspan="2">(१) १.१</td><td rowspan="2">तीन वर्ष</td><td rowspan="2">पुनरावलोकन र सुधार भएको आदिवासी जनजातिसँग सम्बन्धित कानून</td><td colspan="3">सुधार भएका नीतिको संख्या</td><td colspan="3">सुधार भएका ऐनको संख्या</td><td colspan="3">सुधार भएका नियमको संख्या</td><td colspan="3">सुधार भएका कार्यविधि/निर्देशिका को संख्या</td><td colspan="3">अन्य</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>२.</td><td>(१) १.२</td><td>तीन वर्ष</td><td>महासन्धिको कार्यान्वयनको प्रगति विवरण</td><td colspan="15"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">३.</td><td rowspan="2">(२) २.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">निर्माण र प्रकाशन भएका आदिवासी जनजातिसँग सम्वन्धित इतिहास, भाषा, लिपि, संस्कृति, सम्पदा, संङ्गित, धार्मिक स्थल संरक्षण तथा संग्रहालय स्थापना भएको संख्या</td><td colspan="5">मातृभाषाको व्याकरण तथा शब्दकोषहरुको संख्या</td><td colspan="5">संरक्षण गरिएका धार्मिक, ऐतिहासिक स्थलहरुको संख्या</td><td colspan="5">संग्रहालयको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td>४.</td><td>(२) २.२</td><td>निरन्तर</td><td>सहुलियतपूर्ण कर्जा प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="15"></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th>प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>५.</td><td>(३)</td><td>दुई वर्ष</td><td>बसोबास प्रयोजनका लागि जमिन प्राप्त गरेका भूमिहीन दलित परिवारको संख्या।</td><td><table>
<tr><th>भूमिहिन दलितको संख्या</th><th colspan="3">जग्गा प्राप्त गर्ने भूमिहिन दलितको संख्या</th></tr>
<tr><td></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td><td></td></tr>
<tr><td>६.</td><td>(४)</td><td>तीन वर्ष</td><td>मधेसी, मुस्लिम, थारु तथा पछाडि परेका समुदायसँग सम्बन्धित कानूनको कार्यान्वयन र आवश्यकतानुसार पुनरावलोकन वा परिमार्जन भएका कानूनको संख्या</td><td><table>
<tr><th>नीति</th><th>ऐन</th><th>नियम</th><th>निर्देशिका/ कार्यविधि</th><th>अन्य</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td><td></td></tr>
</table>

१०. वातावरण र दिगो विकास

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th>प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१.</td><td>(१) १.१</td><td>निरन्तर</td><td>प्रचलित कानून तथा मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयन</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२.</td><td>(१) १.२</td><td>निरन्तर</td><td>वनको क्षेत्रफल र वन सम्पदाबाट लाभान्वितको संख्या</td><td>
<table>
<tr><th rowspan="3">वनको क्षेत्रफल</th><th rowspan="3">वन समूहको संख्या</th><th rowspan="3">वनबाट उत्पादित काठ</th><th colspan="6">वनबाट प्राप्त रोजगारी</th></tr>
<tr><th colspan="3">प्रत्यक्ष</th><th colspan="3">अप्रत्यक्ष</th></tr>
<tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
</td><td></td></tr>
<tr><td>३.</td><td>(१) १.३</td><td>निरन्तर</td><td>सामूहिक वीमाको संख्या र राहत तथा क्षतिपूर्ति प्राप्त गरेका व्यक्ति/परिवारको संख्या</td><td>
<table>
<tr><th rowspan="2">सामूहिक वीमा गरिएको संख्या</th><th colspan="2">वन्यजन्तुको आक्रमणबाट मृत्यू तथा घाइते भएको संख्या</th><th colspan="4">राहत तथा क्षतिपूर्ति</th></tr>
<tr><th>मृतक संख्या</th><th>घाइते संख्या</th><th>राहत उपलब्ध गराईएको संख्या</th><th>रकम</th><th>क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराइएको संख्या</th><th>रकम</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
</td><td></td></tr>
<tr><td>४.</td><td>(२) २.१</td><td>निरन्तर</td><td>सञ्चालित जलवायु अनुकूलन कार्यक्रमको संख्या</td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="8">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">५.</td><td rowspan="2">(२) २.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">वातावरण व्यवस्थापन योजना वा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको संख्या</td><td colspan="2">स्वीकृत वातावरण व्यवस्थापन योजनाको संख्या</td><td>स्वीकृत संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको संख्या</td><td colspan="3">स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको संख्या</td><td colspan="2">स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td></td><td colspan="3"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>६.</td><td>(२) २.३</td><td>निरन्तर</td><td>सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="8"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">७.</td><td rowspan="2">(३)</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">क्षतिपूर्ति पाएका व्यक्तिको संख्या</td><td>म</td><td colspan="2">पु</td><td colspan="5">यौ. अ.सं.</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">८.</td><td rowspan="3">(४) ४.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="4" rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="4">लाभान्वित जनसंख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td colspan="2">पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td></td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">९.</td><td rowspan="2">(४) ४.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">अनुगमन गरिएका अस्पताल तथा अन्य स्वास्थ्य एवं प्रयोगशालाको संख्या</td><td colspan="4">अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या</td><td colspan="4">प्रयोगशालाको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td></tr>
</table>

११. सांस्कृतिक अधिकार

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th>प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१.</td><td>(१) १.१</td><td>एक वर्ष</td><td>परिमार्जन भएको राष्ट्रिय संस्कृति नीतिका विषय</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२.</td><td>(१) १.२</td><td>तीन वर्ष</td><td>सुधार भएका र नयाँ निर्माण भएका कानूनको संख्या</td><td><table><tr><th>ऐन</th><th>नियम</th><th>कार्यविधि/ निर्देशिका</th><th>अन्य</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
<tr><td>३.</td><td>(२) २.१</td><td>निरन्तर</td><td>सञ्चालित तालीम कार्यक्रमको संख्या</td><td><table><tr><th rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</th><th colspan="3">लाभान्वित जनसंख्या</th></tr><tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
<tr><td>४.</td><td>(२) २.२</td><td>निरन्तर</td><td>अध्ययन गरिएका, संरक्षण भएका धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक सम्पदा, भाषा, साहित्य र मौलिक कला संस्कृतिको संख्या र प्रवर्धनका लागि सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td><table><tr><th colspan="3">अध्ययन गरिएका</th><th colspan="3">संरक्षण गरिएका</th><th rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</th></tr><tr><th>धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक सम्पदान</th><th>भाषा साहित्य</th><th>मौलिक कला</th><th>धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक सम्पदान</th><th>भाषा साहित्य</th><th>मौलिक कला</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
<tr><td>५.</td><td>(२) २.३</td><td>निरन्तर</td><td>व्यवस्थापन गरिएका समारोह, परम्परा तथा जात्रा चाडपर्वको संख्या</td><td><table><tr><th>समारोह</th><th>परम्परा</th><th>चाडपर्व</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
</table>

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण			कैफियत
६.	(३)	निरन्तर	दर्ता तथा अभिलेखीकरण गरिएका वैज्ञानिक तथा नवीनतम प्रविधिको संख्या	आर्थिक हितसँग सम्बन्धित	नैतिक हितसँग सम्बन्धित	बौद्धिक हितसँग सम्बन्धित	

१२. कानूनी सुधार र न्याय प्रशासन

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण				कैफियत
१.	(१) १.१	दुई वर्ष	तर्जुमा भएका कानूनको संख्या	ऐन	नियम	कार्यविधि/ निर्देशिका	अन्य	
२.	(१) १.२	एक वर्ष	परिमार्जन तथा सुधार भएका विषय					
३.	(१) १.३	दुई वर्ष	तर्जुमा भएका कानूनको संख्या	ऐन	नियम	कार्यविधि/ निर्देशिका	अन्य	
४.	(१) १.४	दुई वर्ष	परिमार्जित कानूनको संख्या र पुनरावलोकन वा परिमार्जनका विषय	ऐन	नियम	कार्यविधि/ निर्देशिका	अन्य	

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="8">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">५.</td><td rowspan="3">(२) २.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">निःशूल्क कानूनी सहायता प्राप्त गरेका व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="4">सेवा लिन आउने व्यक्तिको संख्या</td><td colspan="4">सेवा लिएका व्यक्तिको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td colspan="2">यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td colspan="2">पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2"></td><td></td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">६.</td><td rowspan="2">(२) २.२</td><td rowspan="2">एक वर्ष</td><td rowspan="2">सुधार वा परिमार्जन भएका कानून तथा विषयहरु</td><td colspan="2">ऐन</td><td colspan="2">नियम</td><td colspan="3">कार्यविधि/ निर्देशिका</td><td>अन्य</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">७.</td><td rowspan="3">(२) २.३</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालित सचेतना कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3" rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="5">लाभान्वित व्यक्ति</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td colspan="2">पु</td><td colspan="2">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">८.</td><td rowspan="2">(२) २.४</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">एकिकृत तथ्याङ्क</td><td colspan="2">म</td><td colspan="2">पु</td><td colspan="4">यौ. अ.सं.</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td>९.</td><td>(३) ३.१</td><td>निरन्तर</td><td>वैज्ञानिक पद्दति र नविनतम् प्रविधि प्रयोग गरी अनुसन्धान गरिएका मुद्दाको संख्या</td><td colspan="8"></td><td></td></tr>
<tr><td>१०.</td><td>(३) ३.२</td><td>तीन वर्ष</td><td>प्रदेश स्तरमा स्थापित विधि विज्ञान प्रयोगशालाको संख्या</td><td colspan="8"></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="9">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">११.</td><td rowspan="2">(३) ३.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">हेलो साक्षी र इ-एटर्नी कार्यक्रम सञ्चालन भएका अदालत तथा सरकारी वकिल कार्यालयको संख्या</td><td colspan="2">सर्वोच्च अदालत</td><td colspan="2">उच्च अदालत</td><td colspan="2">जिल्ला अदालत</td><td colspan="3">सरकारी वकील कार्यालय</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">१२.</td><td rowspan="3">(३) ३.४</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">पीडित लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन भएका अदालत तथा सरकारी वकिल कार्यालयको संख्या र पीडितमैत्री कक्ष स्थापना भएका सरकारी वकिल कार्यालय, प्रहरी कार्यालय र अदालतको संख्या</td><td colspan="4">पीडित लक्षित कार्यक्रम</td><td colspan="5">पीडितमैत्री कक्ष</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>जिल्ला अदालत</td><td>उच्च अदालत</td><td>सर्वोच्च अदालत</td><td>सरकारी वकील कार्यालय</td><td>जिल्ला अदालत</td><td>उच्च अदालत</td><td>सर्वोच्च अदालत</td><td>सरकारी वकील कार्यालय</td><td>प्रहरी कार्यालय</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१३.</td><td rowspan="2">(३) ३.५</td><td rowspan="2">दुई वर्ष</td><td rowspan="2">तर्जुमा भएको कानून</td><td colspan="2">ऐन</td><td colspan="2">नियम</td><td colspan="2">कार्यविधि/ निर्देशिका</td><td colspan="3">अन्य</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१४.</td><td rowspan="2">(३) ३.६</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">साक्षी परीक्षण एवं प्रमाण प्रस्तुतिमा सूचना प्रविधिको प्रयोग भएका अदालतको संख्या</td><td colspan="3">जिल्ला अदालतहरु</td><td colspan="3">उच्च अदालत</td><td colspan="3">सर्वोच्च अदालत</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th rowspan="3">क्र.सं.</th><th rowspan="3">कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th rowspan="3">समय सीमा</th><th rowspan="3">नतिजा सूचक</th><th colspan="13">प्रगति विवरण</th><th rowspan="3">कैफियत</th></tr>
<tr><td>आचारसंहिता जारी भएको/ नभएको</td><td colspan="3">आचारसंहिता उल्लङ्घन गर्ने सुरक्षाकर्मी</td><td colspan="3">आचारसंहिता उल्लङ्घन गर्ने सञ्चारकर्मी</td><td colspan="3">कारवाही गरिएका सुरक्षाकर्मी</td><td colspan="3">कारवाही गरिएका सञ्चारकर्मी</td></tr>
<tr><td rowspan="2"></td><td>म.</td><td>पु.</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म.</td><td>पु.</td><td>यौ. अ. सं.</td><td>म.</td><td>पु.</td><td>यौ. अ. सं.</td><td>म.</td><td>पु.</td><td>यौ. अ. सं.</td></tr>
<tr><td>१५.</td><td>(३) ३.७</td><td>निरन्तर</td><td>अनुसन्धानका क्रममा आरोपितलाई मिडिया वा सार्वजनिक रूपमा प्रदर्शन नगरिएको सुनिश्चितताका लागि जारी भएको प्रहरी र मिडियाका लागि 'गोपनीयता र सञ्चार' सम्बन्धी परिमार्जित आचारसंहिता/निर्देशिका, आचारसंहिता उल्लंघन गरी आरोपितको गरिमामा ठेस पुऱ्याउने सुरक्षाकर्मी वा सञ्चारमाध्यममाथि भएको कारवाही संख्या</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१६.</td><td rowspan="2">(४) ४.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">आफू पीडित भएको मुद्दाको अनुसन्धान तथा कारवाही सम्बन्धी जानकारी पाएका अपराध पीडितको संख्या</td><td>म</td><td colspan="3">पु</td><td colspan="9">यौ. अ.सं.</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3"></td><td colspan="9"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१७.</td><td rowspan="2">(४) ४.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">क्षतिपूर्ति पाएका अपराध पीडितको संख्या</td><td>म</td><td colspan="3">पु</td><td colspan="9">यौ. अ.सं.</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3"></td><td colspan="9"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="11">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">१८.</td><td rowspan="2">(४) ४.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सामाजिक पुनर्स्थापना भएका अपराध पीडितहरुको संख्या</td><td colspan="2">म</td><td colspan="3">पु</td><td colspan="6">यौ. अ.सं.</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">१९.</td><td rowspan="4">(४) ४.४</td><td rowspan="4">निरन्तर</td><td rowspan="4">फैसला कार्यान्वयनको वार्षिक प्रगति प्रतिशत,
फैसला कार्यान्वयनका लागि गृह मन्त्रालय र अदालतबीच एकीकृत डिजिटल "फैसला ट्र्याकिङ प्रणाली" (Judgment Tracking System) को विकास र सञ्चालन,
फैसला कार्यान्वयनमा अवरोध पुऱ्याउने वा ढिलाइ गर्ने जिम्मेवार निकाय/व्यक्तिमाथि भएको कानूनी वा विभागीय कारवाहीको संख्या</td><td>प्राप्त फैसलाको संख्या</td><td>कार्यान्वयनका लागि लेखिएको संख्या</td><td>कार्यान्वयन भएको संख्या</td><td>प्रगति प्रतिशत</td><td>फैसला ट्र्याकिङ प्रणालीमा दर्ता गरिएका फैसला भएका मुद्दाको संख्या</td><td colspan="6">कार्यान्वयनमा अवरोध गर्ने वा ढिलाई गर्ने निकाय/व्यक्तिमाथि गरिएको कारवाही</td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td><td colspan="3">कानूनी कारवाही</td><td colspan="3">विभागीय कारवाही</td></tr>
<tr><td>म.</td><td>पु.</td><td>संस्था</td><td>म.</td><td>पु.</td><td>संस्था</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

१३. हिरासत तथा कारागार सुधार

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th>प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१.</td><td>(१) १.१</td><td>निरन्तर</td><td>प्रचलित कानूनको कार्यान्वयन</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२.</td><td>(१) १.२</td><td>पाँच वर्ष</td><td>आधुनिक प्रविधिमैत्री र पर्याप्त भौतिक सुविधायुक्त नयाँ कारागार भवनको संख्या</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>३.</td><td>(१) १.३</td><td>निरन्तर</td><td>कारागारको क्षमता र कैदीवन्दीको संख्या</td><td><table><tr><th>जम्मा कैदीवन्दीको संख्या</th><th>कारागारको क्षमता</th><th>क्षमताका आधारमा कैदीवन्दी बढी भए नभएको</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
<tr><td>४.</td><td>(२) २.१</td><td>निरन्तर</td><td>पुरुष, महिला, एवं यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग अलग भवन, ब्लक वा कोठा, शौचालय भएको कारागार र कैदीवन्दीगृहको संख्या</td><td><table><tr><th rowspan="2">वन्दी गृहको संख्या</th><th rowspan="2">ब्लक संख्या</th><th rowspan="2">शौचालय सहितको कोठा संख्या</th><th colspan="3">अलग ब्लक वा भवन संख्या</th><th colspan="3">अलग शौचालयको संख्या</th></tr><tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
<tr><td>५.</td><td>(२) २.२</td><td>निरन्तर</td><td>विशेष प्रकृतिका कैदीबन्दीको लागि छुट्टाछुट्टै कोठा भएको कारागारको संख्या</td><td><table><tr><th>छुट्टै रहेको कोठाको संख्या</th><th>जम्मा शौचालयको संख्या</th><th>शौचालय सहितको कोठाको संख्या</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="9">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">६.</td><td rowspan="2">(२) २.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">प्रजनन् अधिकारको प्रयोग गर्न माग गर्ने र प्रयोग गरेका कैदीबन्दीको दम्पत्तिको संख्या</td><td colspan="4">माग गर्ने कैदीवन्दी दम्पत्तिको संख्या</td><td colspan="5">सुविधा लिएका दम्पत्तिको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">७.</td><td rowspan="2">(२) २.४</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">कारागार कार्यालयले सम्पूर्ण हेरविचार, शिक्षा दिक्षा र पालनपोषणको व्यवस्था भएका नाबालकको संख्या</td><td colspan="4">महिला</td><td colspan="5">पुरुष</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">८.</td><td rowspan="2">(३) ३.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">मानव अधिकार शिक्षा र मनोसामाजिक परामर्श तालीम प्राप्त गरेका कैदीबन्दीको संख्या</td><td colspan="4">सञ्चालित तालीमको संख्या</td><td colspan="5">तालीम प्राप्त गरेका कैदीवन्दीको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">९.</td><td rowspan="3">(३) ३.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">आय आर्जन गर्न सक्ने खालका सीपमूलक तालीम प्राप्त गर्ने कैदीबन्दीको संख्या र आयमूलक कार्यमा आवद्ध कैदीबन्दीको संख्या</td><td colspan="3">जम्मा कैदीवन्दीको संख्या</td><td colspan="3">सीपमूलक तालिम प्राप्त संख्या</td><td colspan="3">आयमूलक कार्यमा आवद्ध संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th>प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१०.</td><td>(३) ३.३</td><td>निरन्तर</td><td>कारागारमा कारखाना वा उद्यम केन्द्र सञ्चालन भएका कारागारको संख्या र पारिश्रमिक सहितको काम पाएका बन्दीको संख्या</td><td><table>
<tr><th rowspan="2">जम्मा कारागारको संख्या</th><th rowspan="2">उद्यम केन्द्र सञ्चालन भएका कारागारको संख्या</th><th colspan="3">पारिश्रमिक सहित काम पाएका बन्दीहरुको संख्या</th></tr>
<tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td><td></td></tr>
<tr><td>११.</td><td>(३) ३.४</td><td>निरन्तर</td><td>प्यारोल एवम् प्रोवेशनको पूर्वाधार तयार भएको कारागारको संख्या र सामुदायिक सेवा तथा सीपमूलक कार्यमा संलग्न कैदीबन्दीको संख्या</td><td><table>
<tr><th rowspan="2">प्यारोल एवम् प्रोवेशनको पूर्वाधार तयार भएको कारागारको संख्या</th><th colspan="3">सामूदायिक सेवामा संलग्न कैदीबन्दी</th><th colspan="3">सीपमूलक कार्यमा संलग्न कैदीबन्दी</th></tr>
<tr><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th><th>म</th><th>पु</th><th>यौ. अ.सं.</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td><td></td></tr>
<tr><td>१२.</td><td>(३) ३.५</td><td>एक वर्ष</td><td>क्रियाशिल रहेका प्रोवेशन तथा प्यारोल बोर्डको संख्या</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>१३.</td><td>(४) ४.१</td><td>निरन्तर</td><td>सफा खानेपानी, खेलकुद सामग्री, व्यायाम स्थल, टेलिभिजन, पुस्तकालयको व्यवस्था भएको कारागारको संख्या</td><td><table>
<tr><th>सफा खानेपानी</th><th>खेलकुद सामग्री</th><th>व्यायाम स्थल</th><th>टेलिभिजन</th><th>पुस्तकालय</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="4">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१४.</td><td>(४) ४.२</td><td>निरन्तर</td><td>कैदीबन्दी भेटघाट कक्ष निर्माण भएको कारागारको संख्या</td><td colspan="4"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१५.</td><td rowspan="2">(४) ४.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">कैदिबन्दीलाई उपलब्ध गराइने खाद्यान्न र पोशाकको परिमाण</td><td>जम्मा खद्यान्नको परिमाण पोशाक</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१६.</td><td rowspan="2">(४) ४.४</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">बसोबास, खानपान र स्वास्थ्य परीक्षणको सुविधा प्रयोग गर्ने गर्भवती वा सुत्केरी कैदीबन्दीको संख्या</td><td colspan="2">गर्भवती</td><td colspan="2">सुत्केरी</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

१४. संक्रमणकालीन न्याय

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="9">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">१.</td><td rowspan="2">(१)</td><td rowspan="2">पाँच वर्ष</td><td rowspan="2">संक्रमणकालीन न्याय सम्बन्धी प्रगति विवरण</td><td colspan="3">पीडितको संख्या</td><td colspan="3">परिपूरण</td><td colspan="3">क्षतिपूर्ति वा पुनर्प्राप्ति</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">२.</td><td rowspan="2">(२)</td><td rowspan="2">दुई वर्ष</td><td rowspan="2">उपलब्ध गराईएको स्रोत साधनको विवरण</td><td colspan="3">जग्गा</td><td colspan="3">क्षतिपूर्ति</td><td colspan="3">पुनर्स्थापित</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण			कैफियत
३.	(३) ३.१	दुई वर्ष	सुरक्षाको प्रत्याभूति पाएका द्वन्द्वपीडित तथा विस्थापितको संख्या	म	पु	यौ. अ.सं.	
४.	(३) ३.२	पाँच वर्ष	परिपूरण लगायतका सेवा सुविधा पाएका पीडित वा आश्रित परिवार तथा न्याय पाएका पीडितिको संख्या	सिफारिस संख्या	कार्यान्वयन भएको संख्या		

१५. राष्ट्रिय तथा संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायका सिफारिस/सुझाव कार्यान्वयन

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण				कैफियत
१.	(१) १.१	तीन वर्ष	सुधार वा परिमार्जन भएका कानूनको संख्या	ऐन	नियम	कार्यविधि/ निर्देशिका	अन्य	
२.	(१) १.२	निरन्तर	पालेर्मो प्रोटोकल कार्यान्वयन कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति विवरण					

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="12">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">३.</td><td rowspan="2">(२) २.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">मानव अधिकारसम्बन्धी महासन्धि अन्तर्गत पेस भएका प्रतिवेदनको संख्या</td><td colspan="6">जम्मा प्रतिवेदन</td><td colspan="6">प्रगति</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">४.</td><td rowspan="2">(२) २.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">विश्वव्यापी आवधिक पुनरावलोकन प्रतिवेदन पेस सम्बन्धी विवरण</td><td colspan="6">जम्मा प्रतिवेदन</td><td colspan="6">प्रगति</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">५.</td><td rowspan="2">(२) २.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सम्बन्धित निकायमा पठाइएको जवाफको संख्या</td><td colspan="4">प्राप्त Input</td><td colspan="4">जवाफ पठाउने भनी निर्णय भएका Input को संख्या</td><td colspan="4">जवाफ पठाइएको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">६.</td><td rowspan="2">(२) २.४</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सिफारिस एवं सुझाव कार्यान्वयनको संख्या</td><td colspan="6">प्राप्त सिफारिस एवं सुझावको संख्या</td><td colspan="6">कार्यान्वयन भएको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">७.</td><td rowspan="2">(३) ३.१</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">आयोगबाट प्राप्त सिफारिस कार्यान्वययनका लागि प्राप्त सिफारिस तथा सोको कार्यान्वयन सम्बन्धी विवरण</td><td colspan="3">प्राप्त सिफारिस संख्या</td><td colspan="3">कार्यान्वयनका लागि लेखी पठाउन निर्णय भएको संख्या</td><td colspan="3">कार्यान्वयनका लागि लेखी पठाएको संख्या</td><td colspan="3">ताकेता गरिएको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>८.</td><td>(३) ३.२</td><td>निरन्तर</td><td>सिफारिस कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन भएको संख्या</td><td colspan="12"></td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="12">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">९.</td><td rowspan="2">(३) ३.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सिफारिस कार्यान्वयन अवस्थाको अद्यावधिक विवरण</td><td colspan="4">पूर्ण कार्यान्वयनको संख्या</td><td colspan="4">आंशिक कार्यान्वयनको संख्या</td><td colspan="4">विचाराधिन</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१०.</td><td rowspan="2">(३) ३.४</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सिफारिस संख्या र कार्यान्वयन सख्याको आर्थिक वर्ष अनुसारको विवरण</td><td colspan="6">आर्थिक बर्ष</td><td colspan="6">राहत तथा क्षतिपूर्तिका लागि प्राप्त सिफारिसको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="6"></td><td colspan="6"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">११.</td><td rowspan="2">(४)</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सिफारिस कार्यान्वयन, अनुगमन र अद्यावधिक विवरणको संख्या</td><td colspan="3">प्राप्त सिफारिस संख्या</td><td colspan="3">निर्णय भई कार्यान्वयनको लागि लेखिएको संख्या</td><td colspan="3">कार्यान्वयन भएको संख्या</td><td colspan="3">अनुगमन गरिएको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१२.</td><td rowspan="2">(५) ५.१</td><td rowspan="2">दुई वर्ष</td><td rowspan="2">कार्ययोजना तयार भई कार्यान्वयन अवस्थाको साथै मानव अधिकार समितिले सन्धिजनित प्रतिवेदन र व्यक्तिगत उजुरीको सम्बन्धमा दिएको सिफारिस कार्यान्वयनको संख्या</td><td colspan="4">कार्ययोजना तयार भई लागू भएको मिति र कार्यन्वयनको अवस्था</td><td colspan="4">सिफारिस एवं उजुरीको संख्या</td><td colspan="4">कार्यान्वयन भएको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">१३.</td><td rowspan="2">(५) ५.२</td><td rowspan="2">वार्षिक</td><td rowspan="2">प्रतिवेदन र अभिलेखिकरण</td><td colspan="4">अनुगमन गरिएको संख्या</td><td colspan="4">प्रतिवेदन पेस गरिएको संख्या</td><td colspan="4">कार्यान्वयनको अवस्था</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td></tr>
</table>

१६. मानव अधिकार शिक्षा

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="20">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="3">१.</td><td rowspan="3">(१) १.१</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालित सचेतना कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="5" rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="15">लाभान्वित संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="5">म</td><td colspan="5">पु</td><td colspan="5">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२.</td><td rowspan="3">(१) १.२</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालन भएका सचेतना कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="4" rowspan="2">सहकार्यमा सञ्चालन गरिएका कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="4" rowspan="2">सहकार्य गर्ने संस्थाको संख्या</td><td colspan="12">लाभान्वित जनसंख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="4">म</td><td colspan="4">पु</td><td colspan="4">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">३.</td><td rowspan="2">(१) १.३</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">प्रकाशित पुस्तिकाको विवरण र संख्या</td><td colspan="10">प्रकाशित पुस्तिकाको विवरण</td><td colspan="10">संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="10"></td><td colspan="10"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">४.</td><td rowspan="3">(१) १.४</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालित अभिमुखीकरण कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="5" rowspan="2">सञ्चालित अभिमुखीकरण कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="15">लाभान्वित संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="5">म</td><td colspan="5">पु</td><td colspan="5">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">५.</td><td rowspan="3">(२)</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">मानव अधिकार राष्ट्रिय पुरस्कार प्राप्त गर्ने व्यक्ति तथा संस्थाको संख्या</td><td colspan="5" rowspan="2">संस्थाको संख्या</td><td colspan="15">व्यक्तिको संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="5">म</td><td colspan="5">पु</td><td colspan="5">यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td>६.</td><td>(३)</td><td>निरन्तर</td><td>प्रदान गरिएका तालिम संख्या</td><td colspan="5">सञ्चालित तालिमको संख्या</td><td colspan="15">सहभागी संख्या</td><td></td></tr>
</table>

क्र.सं.	कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.	समय सीमा	नतिजा सूचक	प्रगति विवरण				कैफियत
					म	पु	यौ. अ.सं.	
७.	(४)	निरन्तर	सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या	**सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या**	**सहभागी संख्या**			
					म	पु	यौ. अ.सं.	

१७. संस्थागत सुदृढीकरण

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="4">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td>१.</td><td>(१) १.१</td><td>निरन्तर</td><td>आयोगहरुको सुदृढीकरणका लागि व्यवस्थापन गरिएको स्रोत साधन र सम्पन् गरिएका काम कारवाहीको कार्य प्रगति</td><td colspan="4"></td><td></td></tr>
<tr><td>२.</td><td>(१) १.२</td><td>निरन्तर</td><td>मानव अधिकार प्रवर्धनका लागि समन्वय गरिएका संस्थाको संख्या</td><td colspan="4"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">३.</td><td rowspan="3">(२)</td><td rowspan="3">निरन्तर</td><td rowspan="3">सञ्चालित क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम र सहभागीको संख्या</td><td rowspan="2">सञ्चालित कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="3">सहभागी संख्या</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>म</td><td>पु</td><td>यौ. अ.सं.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>४.</td><td>(३) ३.१</td><td>दुई वर्ष</td><td>विद्युतीय सफ्टवेयरको विकास</td><td colspan="4"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">५.</td><td rowspan="2">(३) ३.२</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">अभिमुखिकरण गरिएका निकायको संख्या</td><td colspan="2">अभिमुखीकरण गरिएका निकायको संख्या</td><td colspan="2">दक्ष जनशक्तिको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>क्र.सं.</th><th>कार्ययोजनामा उल्लिखित उद्देश्य/ क्रियाकलाप नं.</th><th>समय सीमा</th><th>नतिजा सूचक</th><th colspan="20">प्रगति विवरण</th><th>कैफियत</th></tr>
<tr><td rowspan="2">६.</td><td rowspan="2">(३) ३.३</td><td rowspan="2">चार बर्ष</td><td rowspan="2">निर्माण/परिमार्जन भएका नीति तथा कानूनको संख्या</td><td colspan="4">नीति</td><td colspan="4">ऐन</td><td colspan="4">नियम</td><td colspan="4">कार्यविधि/ निर्देशिका</td><td colspan="4">अन्य</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">७.</td><td rowspan="2">(३) ३.४</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">सञ्चालन भएका जनचेतना र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="10">जनचेतना कार्यक्रमको संख्या</td><td colspan="10">क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रमको संख्या</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="10"></td><td colspan="10"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">८.</td><td rowspan="2">३ (३.५)</td><td rowspan="2">निरन्तर</td><td rowspan="2">अनुगमन गरिएका मन्त्रालय, निकाय तथा स्थानीय तहको संख्या</td><td colspan="5">संघीय मन्त्रालय</td><td colspan="5">प्रदेश मन्त्रालय</td><td colspan="5">स्थानीय तह</td><td colspan="5">अन्य निकाय</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">९.</td><td rowspan="2">३ (३.६)</td><td rowspan="2">दुई बर्ष</td><td rowspan="2">निर्माण भएको मापदण्ड</td><td colspan="10">निर्माण भएको/ नभएको</td><td colspan="10">नभएको भए निर्माण हुन नसक्नुको कारण</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="10"></td><td colspan="10"></td></tr>
</table>

प्रस्तुत कार्ययोजना यस कार्यालयको वेबसाइटमा उपलब्ध छ।

www.opmcm.gov.np

मुद्रकः मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौं।